

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Katedra politologie

Nikola Musilová

***Sbor volitelů USA: historický vývoj a současná
aplikace se zaměřením na jeho reformní
alternativy***

Bakalářská práce

Praha 2010

Autor práce: **Nikola Musilová**

Vedoucí práce: **PhDr. Věra Kotábová**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

MUSILOVÁ, Nikola. *Sbor volitelů USA: historický vývoj a současná aplikace se zaměřením na jeho reformní alternativy*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, 2010. 91 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Věra Kotábová.

Anotace

Cílem této práce je komplexně představit Sbor volitelů v prezidentských volbách Spojených států, a to včetně důvodů jeho vzniku, postupné evoluce a současných principů fungování. Dále práce usiluje o zhodnocení možných pozitiv a negativ, jež existence Sboru volitelů přináší. Dále práce zkoumá jeho reformní alternativy, jež byly v minulosti předloženy, a analyzuje je obecně a na příkladě pěti konkrétních případových studií, jimiž jsou: přímá volba prezidenta, systém distriktů, systém propoční alokace volitelů, mezistátní dohoda zavádějící přímou volbu a reforma alokace volitelů ve státě Colorado po jejím schválení lidovou iniciativou. Poslední dva případy reformních snah jsou nyní velmi aktuální.

Klíčová slova

Sbor volitelů USA, Ústava USA, prezidentské volby USA, volební systémy, volební reforma, strategie kampaní, Otcové zakladatelé USA

Annotation

This thesis aims to complexly introduce the U.S. Electoral College and its role in U.S. presidential elections, including its constitutional origins, evolution and current workings. It also aims to evaluate and analyze the possible positive or negative results the system produces. The thesis also analyzes reform alternatives of the Electoral College, both in general terms and as five specific case studies: national popular vote, district system, proportional allocation of electors, National Popular Vote Interstate Compact and reform of the allocation of electors in the state of Colorado after its approval through ballot initiative. The last two cases are now very actual.

Keywords

U.S. Electoral College, U.S. Constitution, U.S. presidential elections, electoral systems, electoral reform, campaign strategy, American Founding Fathers

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v repozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze, 18. května 2010.

Nikola Musilová.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Věře Kotábové za cenné rady a podněty při vedení této práce, stejně jako Americkému centru v Praze a Library of Congress za poskytnutí řady materiálů k jejímu zpracování.

OBSAH

ÚVOD	1
I. HISTORICKÝ VÝVOJ SBORU VOLITELŮ A ZÁKLADNÍ PRINCIPY JEHO FUNGOVÁNÍ	5
I. 1 VIZE OTCŮ ZAKLADATELŮ	5
I. 2 POSTUPNÁ EVOLUCE SBORU VOLITELŮ	12
I.2.1 XII. dodatek Ústavy	12
I.2.2 XXIII. dodatek Ústavy	15
I.2.3 Současné principy fungování Sboru volitelů	16
II. POSTAVENÍ SBORU VOLITELŮ V SOUČASNÉM FEDERÁLNÍM SYSTÉMU USA	18
II. 1 ARGUMENTY PRO SBOR VOLITELŮ	18
II.1.1 Politická stabilita a podpora systému dvou stran	18
II.1.2 Podpora principu federálního uspořádání	22
II.1.3 Ochrana zájmů menšin	26
II. 2 ARGUMENTY PROTI SBORU VOLITELŮ	27
II.2.1 Zvolení prezidenta preferovaného menšinou voličů	27
II.2.2 „Faithless Elector“ – volitel se neřídí výsledkem voleb ve státě	33
II.2.3 Pozornost kandidátů se soustředí na okruh vybraných států	36
II.2.4 Podíl na snižování volební účasti	41
III. DISKUSE O ZMĚNĚ SYSTÉMU	44
III. 1 REFORMNÍ ALTERNATIVY VE FORMĚ DODATKŮ K FEDERÁLNÍ ÚSTAVĚ	45
III.1.1. Přímá volba lidem	45
III.1.1.1 Case Study: Bayh-Celler Amendment	49
III.1.2 Systém distriktů	50
III.1.2.1 Case Study: Mundt-Coudert Amendment	55
III.1.3 Systém proporční	57
III.1.3.1 Case Study: Lodge-Gossett Amendment	59
III. 2 REFORMNÍ ALTERNATIVY VE FORMĚ DOHOD MEZI ČLENSKÝMI STÁTY UNIE ČI DODATKŮ KE STÁTNÍM ÚSTAVÁM.....	61
III.2.1 Case Study: „Amendment 36“	61
III.2.2 Case Study: „National Popular Vote Interstate Compact“	64

ZÁVĚR	68
SUMMARY	71
CITOVANÁ LITERATURA	73
SEZNAM PŘÍLOH	83
PŘÍLOHY	84
PROJEKT	92

Zkratky vyskytující se v textu:

AFL-CIO – American Federation of Labor and Congress of Industrial Organizations

USA – United States of America

HLRA – The Harvard Law Review Association

NAACP – National Association for the Advancement of Colored People

NAFTA – North American Free Trade Agreement

NPVIC – National Popular Vote Interstate Compact

ÚVOD

Volba prezidenta se ve Spojených státech amerických uskutečňuje každé čtyři roky prostřednictvím poměrně složitého systému, který zahrnuje stranické primárky a sjezdy, hlavní kampaň a především přepočítání voliči odevzdaných hlasů v jednotlivých státech na hlasy volitelů. Sbor volitelů je skupina 538 osob, v níž má každý stát takové zastoupení, které se rovná součtu jeho poslanců a senátorů v Kongresu.¹

V minulosti již dvakrát došlo k tomu, že volby nakonec vyhrál takový kandidát, který sice získal nadpoloviční většinu hlasů volitelů, nikoliv však nejvyšší počet přímých hlasů voličů.² Tato skutečnost společně s dalšími argumenty, jako je například vedení kampaně pouze ve státech, kde výsledek voleb není „předem jistý“, způsobují, že Sbor volitelů je častým terčem kritiky a volá se buďto po jeho reformě, či úplném zrušení a nahrazení přímou volbou prezidenta. Tento postoj zastává především americká veřejnost. Například podle průzkumu z roku 2007 by si až 72% voličů přálo, aby byl volební systém zreformován a prezident se volil přímo.³

V historii byla předložena široká škála reforem, nejčastěji prostřednictvím dodatků k federální Ústavě. Vzhledem k obtížnosti prosazení dodatků k federální Ústavě byly předloženy i reformy prostřednictvím dodatků k ústavám jednotlivých států nebo nyní prostřednictvím mezistátní dohody, jež mě inspirovala k výběru tématu práce.

Cílem této práce je komplexní představení amerického Sboru volitelů včetně jeho historického vývoje a principů, na kterých funguje, vymezení možných pozitiv a negativ, jež jeho existence přináší, stejně jako komparace vybraných reforem Sboru volitelů na příkladě pěti případových studií, z nichž poslední dvě jsou nyní velmi aktuální. V práci se budu snažit odpovědět na několik výzkumných otázek: Jaký vliv má současný systém volby na strategii kampaní a jak by se tato strategie pravděpodobně změnila přijetím alternativních volebních systémů? Proč nyní všechny státy kromě dvou udělují všechny své volitele vítězi nejvyššího počtu přímo odevzdaných hlasů ve státě a jaká je pravděpodobnost přijetí alternativního způsobu alokace volitelů? Proč byly v minulosti předložené reformy odmítnuty? Jaký má současný systém volby vliv na

¹ U.S. CONST. art. II, § 1, cl. 2

² Konkrétně se jedná o volby 1888 a 2000. Často zmiňovanými anomáliemi jsou i volby 1876 a 1824. Zvláštnostem ve výsledcích volby prezidenta se podrobně věnuji v kapitole II.2.1.

³ Pokud budeme přihlížet ke stranické identifikaci respondentů tohoto průzkumu, reformu by upřednostňovali zejména voliči Demokratické strany (78%), méně potom voliči neidentifikující se s žádnou z politických stran (73%). Nejmenší zájem o reformu mají voliči Republikánské strany (60%). Zdroj: <<http://www.washingtonpost.com/wp-srv/politics/interactives/independents/post-kaiser-harvard-topline.pdf>>[cit. 2010-02-02]

rovnováhu moci mezi jednotlivými státy a politickými stranami a jak by se tato rovnováha změnila po přijetí alternativního systému volby?

V návaznosti na tyto výzkumné otázky jsou hypotézami této práce (oproti Projektu je bylo třeba lépe formulovat):

- (1) Současný systém volby nevytváří systematické zvýhodnění určitých států,
- (2) Současný systém volby se výrazně podílí na snížení pravděpodobnosti zvolení regionálního kandidáta tím, že kandidáty nutí vést kampaň i mimo státy, kde mají kandidáti již velikou podporu.

Práce je členěna do tří základních kapitol, ve kterých se budu věnovat: (1) vymezení Sboru volitelů ve smyslu jeho vzniku a ideálů, na kterých byl založen, stejně jako jeho postupné evoluci a principům, na nichž momentálně funguje, (2) postavení Sboru volitelů v současném federálním systému USA ve smyslu argumentů pro a proti jeho existenci, (3) diskusím o reformě systému se zaměřením na jeho reformní alternativy, které budu analyzovat obecně a na příkladech pěti případových studií. Osnova práce se až na pár výjimek shoduje s tou z Projektu, některé kapitoly však bylo nutné seřadit do jiného pořadí (např. studované reformní alternativy), aby na sebe lépe logicky navazovaly. Další kapitoly bylo nutné sloučit, aby se zbytečně nepřekrývaly (např. kapitoly 2.2.3.1. a 2.2.3.2 z Projektu jsou sloučeny do kapitoly I.2.3)

Zmíněné případové studie jsem vybírala podle několika kritérií: (1) vzájemná odlišnost reforem (některé usilují o reformu uniformním zavedením systému distriktů, jiné proporčního systému či přímé volby prezidenta s většinovým dvoukolovým systémem), (2) stádium schválení, do kterého se dostaly (snažila jsem se vybrat ty, co se v procesu schvalování dostaly co nejdále), (3) aktuálnost (poměrně novým fenoménem je snaha o úpravu volebního systému pro úřad prezidenta prostřednictvím mezistátní dohody či prostřednictvím úpravy alokace volitelů v konkrétním státě po jejím schválení lidovou iniciativou). U případových studií analyzujících reformy, které měly Sbor volitelů reformovat prostřednictvím dodatku k federální Ústavě, se zaměřuji především na to, proč byly zamítnuty, a u případových studií analyzujících reformy prostřednictvím mezistátní dohody či dodatku ke státním ústavám po schválení lidovou iniciativou se zaměřím primárně na otázku ústavnosti těchto kroků. Zejména reforma zavádějící přímou volbu prostřednictvím mezistátní dohody je nyní velmi aktuální, neboť se k ní připojilo již 5 států, ve 3 dalších byla tato reforma vetována gubernérem a

ve 2 státech se na guvernérovy kroky teprve čeká.⁴ Snaha o reformu alokace volitelů na úrovni státu prostřednictvím lidové iniciativy je rovněž novým fenoménem reformních snah. Studium jejich ústavnosti je tedy také velmi důležitou a aktuální problematikou.

V práci se prolínají tři metody výzkumu. První kapitola se opírá primárně o metodu deskripce, jíž budu popisovat historický vývoj a principy fungování Sboru volitelů. Druhá kapitola snoubí prvky empiricko-analytické a deskripce argumentů pro a proti Sboru volitelů. Třetí kapitola používá metodu komparace, jíž budu srovnávat vybrané reformy a současný systém. K tomu mi poslouží mimo jiné aplikace studovaných reforem na výsledky vybraných voleb. Ačkoliv jsem si vědoma možných zavádějících výsledků při aplikaci těchto volebních systémů na výsledky voleb, jež se uskutečnily za současného volebního systému⁵, mým cílem není dokázat, jak by volby bývaly dopadly při použití jedné z reformních alternativ (to ostatně nelze nijak určit). Alternativní výsledky uvádím pouze ve snaze demonstrovat na jejich příkladě určité aspekty zkoumaných volebních reforem. Tato metoda je používána i v celé řadě studií (uvedených u zdrojů Přílohy č. 7) zaměřených na danou problematiku.

Dané téma jsem si zvolila jako téma této práce z důvodu dlouhodobého zájmu o problematiku Spojených států a z důvodu její aktuálnosti, umocněné těsnými výsledky voleb 2000 a 2004, následované novými reformními snahami, jež však nyní mají primárně podobu výše zmíněné mezistátní dohody či lidových iniciativ. Úřad prezidenta je v rámci politického systému USA dominantní a vzhledem k jeho důležitosti by měl být způsob volby prezidenta v centru zájmu nejen voličů, ale i těch, kteří chtějí plně porozumět americkému politickému systému.

Tematika Sboru volitelů je v české politologické literatuře spíše opomíjena⁶ a zaměřuje se hlavně na obecný popis jeho funkcí, nikoliv však na komplexní zhodnocení dopadů jeho existence, ať už pozitivních nebo negativních, a už vůbec ne na možné reformy tohoto systému. Kapitulu o procesu volby prezidenta lze najít např. v práci *Spojené státy americké: společnost a politika* od Vladimíry Dvořákové. [Dvořáková 2002] Vzhledem k rozsahu a široké tématice této knihy však není podrobnějšímu

⁴ Vývoj procesu schvalování této dohody je přístupný z: <<http://www.nationalpopularvote.com/>> [cit. 2010-04-10] Dále se o dohodě „National Popular Vote Interstate Compact“ zmiňuji jako o „NPVIC“.

⁵ Jak v práci dále ukážu, každá reformní alternativa by zřejmě měla vliv na strategii kampaní a chování voličů, což by mohlo ovlivnit volební výsledky. Model, jenž uvádím v Příloze č. 7. předpokládá ideální situaci, kdy se by se tyto faktory bývaly nezměnily, což však může být zavádějící.

⁶ O problematice spíše pojednávají právnícké texty. Příkladem může být článek Igora Večeře „*Historický přehled vývoje systému volby prezidenta USA a politické strany USA*“ v 1. čísle vědeckého časopisu *Aplikované právo* z roku 2008. Tento článek je ke stažení z: <<http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/72.pdf>> [cit. 2010-04-13]

rozboru problematiky Sboru volitelů věnována větší pozornost. Touto prací bych tedy chtěla doplnit deficit české politologické literatury na téma tohoto unikátního aspektu politického systému a ústavního uspořádání Spojených států.

Jako zdroje mi pro tuto práci sloužily především odborné práce anglosaských autorů, neboť české politologické monografie se omezují výhradně na obecný popis Sboru volitelů. Některé zdroje, jež uvádím v Projektu práce, se ukázaly jako nedostatečné, a proto jsem některé vyřadila a doplnila o relevantnější zdroje. Jako primární prameny mi sloužily především Ústava USA, texty předložených reforem či některá rozhodnutí Nejvyššího soudu USA. Pro práci jsem dále čerpala z odborných knih zaměřených na tuto tematiku, z nichž nejvýznamnější byly zejména studie zpracované specificky v době vážných snah o zavedení přímé volby prezidenta. Těmi jsou práce od N.R. Pierce [Pierce 1968] a L.D. Longleyho a A.G. Brauna [Longley et al. 1975]. Velmi přínosné pro mě byly i speciální studie [Whitaker et al. 2004; Neale 2007], jež mi byly zaslány z Library of Congress. Nejvíce jsem čerpala z různých článků odborných časopisů zabývajících se nejen politologií, ale i např. statistikou, ústavním právem či sociologií. Snažila jsem se, aby zdroje, jejichž autoři zastávají určitý druh reformy, byly co nejvyváženější, abych mohla existenci Sboru volitelů a jeho reformních alternativ co nejlépe zhodnotit. Američtí odborníci (ať už se jedná o politology či právní experty) jsou totiž v tematice týkající se této instituce velmi rozdělení. Někteří odborníci [Ross 2004; Samples 2008; Polsby et al. 1991; Adkins et al. 2002] chtějí současný systém uchovat.⁷ Jiní Sbor volitelů kritizují [Dahl 2003; Pierce 1968; Longley et al. 1975] a rádi by jej nahradili přímou volbou. Jiní jsou zastánci uchování Sboru volitelů, nicméně chtějí ústavně ukotvit, aby každý stát přijal systém distriktů [Wildmerding Jr. 1949; Turner 2005]. Další by Sbor volitelů rovněž ponechali, ale zavedli by uniformní proporční systém alokace volitelů [Allen 1917]⁸.

Některé pojmy byly v práci volně přeloženy a v závorce potom uvádím jejich originální anglický termín. Na konci práce je uveden Projekt práce.

⁷ Vedoucí politoložkou zastávající Sbor volitelů ve Spojených státech je Judith Bestová, která na danou tematiku napsala dokonce dvě odborné monografie. Ta první pochází z roku 1975 a vyšla pod názvem „*The Case Against Direct Election of President: A Defense of the Electoral College*“. Ta druhá pochází z roku 1996 a vyšla pod názvem „*The Choice of the People? Debating the Electoral College (Enduring Questions in American Political Life)*“. Profesor práva z Denverské univerzity Robert M. Hardaway je rovněž velmi citovaným zastáncem Sboru volitelů a v roce 1994 vydal na toto téma knihu „*The Electoral College and the Constitution. The Case for Preserving Federalism*“. Bohužel jsem tyto práce neměla při psaní k dispozici, ale byly velmi často citované v pracích jiných autorů, z nichž jsem čerpala.

⁸ Z literatury, z níž jsem čerpala, se jedná o jediný zdroj, který podporuje proporční alokaci. Přestože je z roku 1917, zařadila jsem jej do bibliografie, neboť používá argumenty, jež jsou velmi platné i dnes.

I. HISTORICKÝ VÝVOJ SBORU VOLITELŮ A ZÁKLADNÍ PRINCIPY JEHO FUNGOVÁNÍ

I.1 VIZE OTCŮ ZAKLADATELŮ

Sbor volitelů je asi nejvíce kritizovanou částí Ústavy USA. Často je kritizován jako archaický přežitek, který Otcové zakladatelé vytvořili z nouze, neboť neměli jinou alternativu, a jenž je zcela nevyhovující pro dnešní demokracii Spojených států⁹, ale má i své zastánce, kteří jej vidí jako základní pilíř federálního uspořádání USA, který musí být uchován. [Adkins et al. 2002: 89, Kernell et al. 2006: 48]

Vyřešit otázku, jaká forma volby prezidenta bude nakonec přijata, patřila mezi vůbec nejnáročnější úkoly konventu ve Filadelfii v roce 1787. Tehdy se sešli delegáti jednotlivých států za účelem revize tzv. Článků konfederace, které se ukázaly jako velmi neefektivní forma ústavy pro nově vzniklý stát. Jednání o tom, jak by měla nakonec vypadat volba prezidenta, probíhala prakticky celé léto roku 1787 a k jednoznačnému závěru se došlo až 6.zářím stejného roku, tedy až na samém konci konventu. [Adkins et al. 2002: 73-75] Mezi zvažované návrhy patřila: (1) přímá volba prezidenta lidem, (2) přímá volba volitelů lidem, (3) volba exekutivami států, (4) volba Kongresem (buďto oběma komorami zároveň, nebo tím, že by Sněmovna reprezentantů navrhla kandidáty a Senát by potom rozhodl o konečné volbě). [Bailyn 1993: 194]

V průběhu konventu byly předloženy celkem 3 základní plány Ústavy, přičemž každý z nich navrhoval jinou formu volby prezidenta. Jednalo se o virginský plán, newjerseyský plán a connecticutský plán. Pokud jde pouze o rozdíly ve formě volby prezidenta, virginský a newjerseyský plán navrhovaly jeho volbu prostřednictvím legislatury.¹⁰ Rozdílné názory jednotlivých státních delegací na předložené ústavní plány vycházely především z jejich snahy prosadit své vlastní zájmy. V jedné rovině se

⁹ Jedním z autorů, kteří se zabývají otázkou demokratičnosti Ústavy USA, a tudíž i tím, jakou úlohu v demokracii USA 21.století hraje Sbor volitelů, je americký politolog Robert A. Dahl v knize *How Democratic is the American Constitution?* New Haven, USA: Yale University Press. Mezi další autory, co kritizují Sbor volitelů jako zastaralý systém nevyhovující dnešní demokracii v USA jsou např.: Kallenbach 1960: 189; Longley et al. 1975: 96.

¹⁰ Tyto dva plány se lišily především v oblasti podoby legislatury. Virginský plán měl vytvořit dvoukomorový Kongres, v jehož obou komorách by státy byly zastoupeny proporčně. Tento návrh však odmítaly malé státy, které navrhly jednokomorovou legislaturu, kde by měl každý stát rovné zastoupení. Co se týče exekutivy, oba plány sice navrhovaly její volbu prostřednictvím legislatury, hlavní rozdíl však spočíval v tom, že virginský plán navrhoval klasickou volbu jedné osoby na společném zasedání obou komor, oproti tomu newjerseyský plán navrhoval Kongresem volenou exekutivu složenou z několika osob. Tato několikačlenná exekutiva by sloužila jen jedno funkční období a mohla by být odvolána legislaturou na žádost exekutiv jednotlivých států (dále tato část newjerseyského plánu není specifikována). Zdroj: <<http://research.history.org/pf/documents/virginiaPlan.cfm>> (virginský plán) a <<http://research.history.org/pf/documents/newJerseyPlan.cfm>> (newjerseyský plán). [cit. 2010-02.13]

jednalo o konflikt mezi velkými a malými státy (tj. velké státy preferovaly virginský plán, jenž by jim dal v Kongresu převahu nad malými státy, jež naopak prosazovaly plán newjerseyský, jenž by jejich sílu oproti velkým státům vyrovnal) a v druhé rovině šlo o konflikt mezi těmi, co prosazovali silnou federální vládu, a těmi, co naopak chtěli, aby si jednotlivé státy Unie uchovaly co možná nejvíce práv a federální vláda byla co nejslabší (tj. požadovali, aby si státy uchovaly co nejvíce práv již definovaných v Článcích konfederace). [Vile 1996: 78] Tyto spory byly nakonec vyřešeny přijetím velkého kompromisu či connectitutského plánu, jenž propojil prvky virginského a newjerseyského plánu. Vytvořila se dvoukomorová legislatura, kde dolní komora (tj. Sněmovna reprezentantů) je volena přímo lidem. Každý stát má své zastoupení v dolní komoře odvozeno od své lidnatosti, přičemž každých 10 let se koná přepočítání lidu, a tím i případná úprava zastoupení jednotlivých států ve Sněmovně reprezentantů.¹¹ Dolní komora tedy zastupuje celkový lid Spojených států. Naopak v Senátu mají jednotlivé státy rovné zastoupení 2 senátorů volených státními legislaturami.¹² Senát tedy naopak zastupuje jednotlivé státy. Přijetí velkého kompromisu je pro volbu prezidenta důležité z toho důvodu, že na jeho základě každý stát disponuje minimálně 3 voliteli.¹³

Vytvoření Sboru volitelů tak bylo kompromisem hned v několika oblastech. Madison dokonce charakterizoval povahu volby za „smíšenou“ s „přinejmenším stejným množstvím rysů federálních a národních“. [Hamilton et al. 1994: 215]

První oblast kompromisu spočívala v rozdílných požadavcích velkých států a malých států. Malé státy se obávaly, že by v případě přímé volby lidem na úrovni celých Spojených států nebo v případě nepřímé volby Kongresem, kde by jednotlivé státy byly při volbě prezidenta zastoupeny proporčně, ztratily veškerý vliv. Princip federálního uspořádání se tak ve Sboru volitelů projevuje hned ve třech formách: (1) legislatury jednotlivých států rozhodnou o způsobu, kterým budou své volitele do Sboru volitelů vysílat a jak je budou alokovat¹⁴, (2) každý stát obdrží tzv. „federální bonus“, tj. 2 volitelské hlasy odvozené od rovného zastoupení všech států v Senátu, (3) jednotlivé

¹¹ U.S. CONST. art. I, § 2, cl. 3

¹² U.S. CONST. art I., § 3, cl. 1. Od přijetí XVII. dodatku jsou federální senátoři voleni přímo lidem.

¹³ Podle Článku I., Oddílu 2. Ústavy má každý stát minimálně jednoho poslance a podle Článku I., Oddílu 3. Ústavy má přesně dva senátory bez ohledu na svou populaci. Článek II., Oddíl 1. Ústavy stanovuje, že „Každý jednotlivý stát určí – způsobem stanoveným jeho vlastním zákonodárstvím – počet volitelů, rovnající se celkovému počtu senátorů a členů Sněmovny reprezentantů, jež stát vysílá do Kongresu.“

¹⁴ V Ústavě Spojených států totiž není ukotvena dnešní praxe, kdy jsou volitelé voleni přímo lidem jednotlivých států a následně jsou všechny volitelské hlasy státu uděleny tomu kandidátovi, který získá nejvyšší počet hlasů v daném státě (výjimkou jsou jen státy Nebraska a Maine, které udělují hlasy volitelů na základě systému distriktů, o kterém se v práci dále zmiňuji). Vývoji způsobu volby a alokace volitelů se dále věnuji v kapitole 1.2.3 *Současné principy fungování Sboru volitelů*.

státy si jsou v případě volby prezidenta Sněmovnou reprezentantů rovny a mají jen jeden hlas. [Adkins et al. 2002: 75] Sbor volitelů je tak jedním ze základních pilířů federálního uspořádání USA. [Kincaid 2001: 12-13]

Druhá oblast kompromisu se potom týká dohody mezi těmi delegáty, co prosazovali přímou volbu lidem, a těmi, co byli naopak pro nepřímou volbu prostřednictvím Kongresu. Dodnes neexistuje jasná shoda ohledně odpovědi na otázku, zda bylo záměrem Otců zakladatelů učinit volbu prezidenta přímou prostřednictvím lidového hlasování, nebo naopak nepřímou prostřednictvím volby legislaturou. James W. Ceaser rozděluje akademiky zabývající se touto otázkou do dvou škol. [Ceaser 1980: 44-45] „Demokratická škola“ autorů je toho názoru, že Otcové zakladatelé vlastně chtěli zavést přímou volbu, ale neučinili tak z praktických důvodů jako byla například snaha zajistit rovné zastoupení mas lidu v době, kdy se jednotlivé státy lišily ve volebním právu.¹⁵ „Aristokratická škola“ naopak míní, že Sbor volitelů byl nakonec vytvořen například z toho důvodu, že Otcové zakladatelé nevěřili, že by lid byl schopen utvořit si skutečně kvalifikovaný názor na to, jaká osoba by pro úřad prezidenta byla nejvíce vhodná. Zdá se, že platné budou zřejmě argumenty obou škol, neboť jejich opodstatnění můžeme najít nejen v korespondenci Otců zakladatelů či Listech federalistů, ale i v záznamech z jednání delegátů ústavního konventu ve Filadelfii.

Přímá volba prezidenta byla navržena J. Wilsonem v červnu 1787. Jeho návrh byl však zamítnut s tím, že takový způsob volby by vedl k centralismu a zbavil malé státy veškerého vlivu. [St.John 1987: 30] Tara Rossová uvádí, že Otcové zakladatelé, jež studovali důvody zániků čistě přímých demokracií, se obávali tzv. tyranie většiny, o níž pojednává Madison v Listech federalistů. Čistě přímé demokracie měly podle něj potenciál ohrožovat svobody jedince a jeho právo na majetek. John Adams ve své osobní korespondenci zmiňoval: „*Demokracie nikdy nevydrží dlouhou dobu. Brzy se vyčerpá a vede k vlastní záhubě. Nikdy neexistovala čistě přímá demokracie, jež by nakonec nevedla k vlastní sebedestrukci.*“¹⁶ [Ross 2004: 4] Ceaser zmiňuje, že čistě

¹⁵ Ostatně skutečnost, že legislatury jednotlivých států mohly samy rozhodnout o formě volby a alokaci volitelů mezi kandidáty, dala v během 19.století průchod k postupné demokratizaci volby prezidenta, neboť stále více států přijímalo přímou volbu volitelů lidem namísto původní nepřímé volby státními legislaturami. Je však otázkou, zda Otcové zakladatelé očekávali, že ve všech státech bude nakonec přijata přímá volba volitelů a že většina států přijme většinový systém jejich alokace. Dewey uvádí, že J.Madison předpokládal, že státy spíše přijmou systém distriktů než systém „vítěz bere vše“ na úrovni státu. Madison dokonce v roce 1823 podporoval volební reformu, kdy by jednotliví volitelé měli opět dva „prezidentské“ hlasy (změněno dodatkem XII., o němž se dále zmiňuji), ale vyjádřili by preference, koho upřednostňují za prezidenta na prvním a druhém místě. [Dewey 1962: 143]

¹⁶ Zmíněný citát je mým překladem.

přímá volba byla odmítnuta i proto, aby zvolený prezident nedisponoval příliš velkou autoritou vyplývající z všelidové volby, a tím si třeba uzurpoval moc. [Ceaser 1980: 52-57] Ackerman uvádí, že Otcové zakladatelé se obávali i demagogických apelů na voličstvo konkrétním kandidátem. [Ackerman 2007: 5]

Následně byla vyslovena podpora nepřímé volbě prostřednictvím Kongresu, kterým by byl prezident volen na 7 let bez možnosti znovuzvolení. [St.John 1987: 30] Na nepřímé volbě Kongresem se potom delegáti shodli ještě třikrát v průběhu července 1787 a přímá volba byla naopak dvakrát odmítnuta. [Killian et al. 1996: 428] Nepřímá volba Kongresem tak byla preferovanou formou volby v průběhu většiny ústavního konventu. Všechny ostatní alternativy volby byly státními delegacemi zamítnuty. Jen jediné z nich, a to vytvoření skupiny volitelů, kteří by byli voleni legislaturami jednotlivých států, byla vyjádřena podpora 6 (ku 3 proti) státními delegacemi. Záležitost tak byla v létě předána dvěma výborům. Ten první doporučil nepřímou volbu Kongresem, ten druhý potom 4.září 1787 doporučil řešení, jenž bylo s konečnou platností přijato v Článku II., Oddílu 1. Ústavy za souhlasu 9 (ku 2 proti) států, a sice že: „*Výkonná moc přísluší prezidentu Spojených států amerických. Jeho funkční období trvá 4 roky. [...] Každý jednotlivý stát určí – způsobem stanoveným jeho vlastním zákonodárstvím – počet volitelů, rovnající se celkovému počtu senátorů a členů Sněmovny reprezentantů, jež tento stát vysílá do Kongresu.*“¹⁷ [Dahl 2003: 66-67] Judith Bestová uvádí, že volba Kongresem nebyla přijata hlavně z důvodu snahy posílení dělby moci. Aby prezident nebyl na Kongresu závislý, byl vytvořen jakýsi dočasný kongres, tj. Sbor volitelů, jehož členové volili ve svých státech jen jednou za 4 roky a pak se rozešli.¹⁸ Důvod posílení dělby moci zmiňují i další autoři [Vile 1996: 110; Hoffman 1996: 944; McCaughey 1987: 65].

Přijatý způsob volby stanovoval, že: „*Volitelé se shromáždí ve svých státech a pomocí hlasovacích lístků volí dvě osoby, z nichž alespoň jedna není obyvatelem stejného státu jako oni. [...] Osoba, která obdržela největší počet hlasů, se stane prezidentem, převýší-li tento počet polovinu všech volitelů.*“¹⁹ Osoba na druhém místě se měla stát viceprezidentem. Otázkou zůstávalo, jak vyřešit situaci, kdy dva nebo více

¹⁷ Toto řešení se tedy lišilo od původního návrhu skupiny volitelů tím, že umožňovalo jednotlivým státům, aby samy rozhodly o způsobu volby a alokaci volitelů ve Sboru volitelů. Neprosazovalo se tedy, že volitelé musí být nutně voleni legislaturami jednotlivých států. Tento kompromis tak, myslím, reflektuje jen velmi malou shodu Otců zakladatelů ohledně způsobu volby a následné alokace volitelů.

¹⁸ Zdroj: <<http://mitworld.mit.edu/video/626>> [cit. 2010-04-10]. Jedná se o konferenci amerických politologů a právních expertů pod záštitou univerzity MIT na téma volební reformy ze 17.10.2008.

¹⁹ U.S. CONST. art II., § 1, cl. 3

kandidátů získá stejný počet hlasů volitelů (a zároveň potřebnou většinu z celkového počtu volitelů²⁰) nebo žádný z nich nezíská jejich potřebnou většinu.

Nakonec tedy bylo stanoveno, že: „[...] *jestliže takovou většinu* (tj. k zisku postu prezidenta) *získají dvě nebo více osob a získají-li tyto osoby rovný počet hlasů, pak Sněmovna reprezentantů okamžitě odevzdáním hlasovacích lístů zvolí jednu z nich prezidentem. Hlasy se však budou při volbě prezidenta odebírat podle států, přičemž členové Sněmovny reprezentantů z každého státu budou mít jeden hlas. [...] Pro zvolení je nutná většina všech států. V každém případě osoba, jež po volbě prezidenta získá nejvyšší počet hlasů volitelů, se stane viceprezidentem. Ukáže-li se, že dvě nebo více osob získaly rovný počet hlasů, Senát pomocí hlasovacích lístků zvolí z nich viceprezidenta.*“²¹

Další záležitostí, která Otce zakladatele velmi tížila, byla možnost korupce. Hamilton v Listech federalistů zmiňuje: „*Nic nebylo více žádoucí, než aby se všemožně zabránilo klikaření, intrikám a korupci. [...] (Shromáždění) nečinilo obsazení úřadu prezidenta závislým na nějakém již existujícím orgánu, jehož členové by se mohli předem tajně smluvit a prodat své hlasy, nýbrž je svěřilo v první instanci americkým občanům, jimiž budou vybírány osoby s jediným a jednorázovým pověřením úřad obsadit. Díky Shromáždění nelze také do této funkce zvolit nikoho, kdo by pro své postavení mohl být podezřelý z příliš velké oddanosti úřadujícímu prezidentovi.*“ [Hamilton et al. 1994: 367] V Článku II., Oddílu 1. Ústavy potom konkrétně stojí, že: „[...] *volitelem nesmí být však ani senátor ani člen Sněmovny reprezentantů ani osoba, která zastává nějaký čestný nebo neplacený úřad ve správě Spojených států.*“

Sbor volitelů tak byl zamýšlen i jako skupina naprosto nezávislých osob, které nebudou nikomu odpovědny a volbu prezidenta tak vykonají bez jakýchkoliv nekalých úmyslů. [Hoffman 1996: 944] Akademici se liší v názoru, nakolik Otcové zakladatelé věřili dobrému úsudku lidu při výběru prezidenta. Někteří autoři [The Harvard Law Review Association²² 2001: 2530; Dewey 1962: 141] usuzují, že jejich snahou bylo zabránit obyvatelům přímou účast na volbách a konečné rozhodnutí naopak svěřit do rukou těch nejmoudřejších a nejctnostnějších osob, schopných lepšího úsudku než

²⁰ To se později ukázalo jako veliký problém, jenž byl upraven XII. dodatkem. Když se G. Washington rozhodl v roce 1796 dále nekandidovat a začaly se vytvářet zárodky pozdějších politických stran (tj. federalisté versus republikáni), za než kandidovaly dvě osoby v jednom tandemu, byla zde i pravděpodobnost, že dvě nebo více osob získá stejný počet hlasů volitelů (a zároveň většinu z celkového počtu volitelů) nebo že prezident a viceprezident budou z různých politických stran. [Hoffman 1996: 945] Podrobněji se touto problematikou zabývám v kapitole I.2.2 – XII. dodatek Ústavy.

²¹ U.S. CONST. art II., § 1, cl. 3

²² Dále budu na autory z The Harvard Law Review Association odkazovat pod zkratkou HLRA.

„prostý“ lid. Z výroků některých delegátů na ústavním konventu či i přímo z Listů federalistů by se tak dalo skutečně usuzovat. Kallenbach např. cituje výrok delegáta G. Masona, jenž pronesl, že svěřit přímou volbu prezidenta prostému lidu by dávalo stejný smysl jako „svěřit slepci posouzení palety barev.“²³ [Kallenbach 1960: 162]

Alexander Hamilton potom v Listech federalistů zmiňuje, že konečné rozhodnutí bude vykonáno „lidmi, kteří nejlépe umějí rozpoznat vlastnosti vhodné pro toto postavení a kteří budou zasedat v podmínkách přejících uvážlivosti a rozumné kombinaci všech důvodů a pohnutek, jimiž by se jejich volba měla řídit. Malý počet osob, které si občané vyberou ze svého středu, bude mít pro tak složité zkoumání nejspíše dostatek vědomostí a bystrozraku.“ [Hamilton et al. 1994: 366] Podobně potom mluví o volitelích i John Jay, který je hodnotí jako „nejosvědčenější a neúčtyhodnější občany“. [Ibid.: 343] Otcové zakladatelé se obávali, že např. v důsledku omezených komunikačních prostředků a infrastruktury by voliči nebyli schopni nejlepšího úsudku o tom nejvhodnějším kandidátovi na post prezidenta. [Vile 1996: 110; HLRA 2001: 2530]

Madison existenci Sboru volitelů opodstatňoval ve své korespondenci i tím, že se domníval, že lidé by spíše znali jednotlivé kandidáty na volitele ve svých distriktech či státech než samotné kandidáty na prezidenta. Volitelům, které by dobře znali, by pak svěřili svou důvěru, že zvolí toho nejlepšího kandidáta, neboť právě oni jsou lépe informovaní a znalí než „prostý“ lid.²⁴ [Dewey 1962: 140] Nicméně ideál Otců zakladatelů, že Sbor volitelů bude neinformovanějším a nejctnostnějším spolkem jedinců, co budou při hlasování vycházet ze svého nejlepšího úsudku nezávisle na výsledku všelidového hlasování, nebyl naplněn. Tato skutečnost byla naprosto zřejmá již počátkem 19.století, kdy k tomuto závěru došel i zvláštní výbor Senátu, jenž konstatoval, že volitelé se naopak řídí vůlí lidu a vybírání jsou nikoliv podle ctností a informovanosti, nýbrž podle loajality k vlastním stranám. [Wilmerding Jr. 1949: 14]

Wilmerding Jr. [Ibid.: 14-15] a Kernell et al. [Kernell et al. 2006: 48] se ale domnívají, že jedním z důvodů, proč Otcové zakladatelé vytvořili Sbor volitelů, nebyla ani tak jejich nedůvěra v úsudek lidu (a už vůbec ne snaha o ignorování či suspendování jeho mínění), ale spíše praktické důvody spojené s rozdíly ve volebním právu v jednotlivých státech Unie. V jižanských státech se totiž soustřeďovalo až 90% otrocké

²³ Výraz v uvozovkách je můj vlastní překlad.

²⁴ Tato Madisonova myšlenka však již pro dnešní dobu není platná. Dnes voliči znají lépe právě kandidáty na prezidenta než samotné volitele. Spíše by se dalo říci, že většina americké populace volitele nezná vůbec, neboť většina států ani nevyplňuje jejich jména na volební lístek. To samé potom platí i pro argument o komunikačních a dopravních problémech, které v současnosti již neexistují.

populace a ve státech na severu země byl navíc nárůst populace mnohem rychlejší než na jihu. Třetí oblast kompromisu, na jehož základě se vytvořil Sbor volitelů, se tedy podle nich týká dohody mezi severními státy a jižními státy s početnou otrockou populací, které se v případě přímé volby lidem obávaly jasné převahy severních států, neboť v nich byla početnější populace s volebním právem.

Krom toho, že se akademici liší v názorech na záměry Otců zakladatelů při volbě prezidenta, dochází i k rozdílným závěrům ohledně otázky, jak byli tvůrci Ústavy s vytvořeným systémem volby spokojeni. V tomto aspektu velmi kritický Robert A. Dahl, který tvrdí, že Otcové zakladatelé nakonec přijali Sbor volitelů „spíše ze zoufalosti a bez větší důvěry v jeho úspěch. [...] Zakladatelé nakonec odsouhlasili Sbor volitelů, neboť jim došly jakékoliv jiné alternativy volby.“²⁵ [Dahl 2003: 74] Nicméně jiní autoři tvrdí, že vytvořený způsob volby prezidenta byl přijat velmi dobře, a to i od typických odpůrců Ústavy antifederalistů.²⁶ [Hoffman 1996: 944, McCaughey 1987: 66] Hamilton potom v Listech federalistů píše: „[...]neváhám tvrdit, že není-li tento způsob dokonalý, je přinejmenším vynikající. Spojuje v pozoruhodné míře všechny výhody, jejichž spojení si lze přát.“ [Hamilton et al. 1994: 366]

Je nutné si uvědomit, že podmínky, za nichž byla ke konci 18.století vytvářena Ústava, byly zcela odlišné od těch na počátku 21.století. Dnes samozřejmě problémy s nedodatečnou informovaností voličů o jednotlivých kandidátech v důsledku špatné infrastruktury neexistují. Podobně se ani nenaplnila očekávání o volitelích, kteří byli zamýšleni jako ty nejctnostnější a nejinformovanější osoby s nejlepšími předpoklady zvolit tu nejkvalifikovanější osobu prezidentem. Dnes jsou volitelé pro většinu voličstva anonymními jedinci, kteří vykovávají v drtivé většině případů vůli lidu. I přesto má Sbor volitelů i dnes své opodstatnění, neboť je jedním ze základních pilířů amerického federalismu, který chrání zájmy těch nejmenších států. Záměry Otců zakladatelů ohledně volby prezidenta mohou být interpretovány různými způsoby a doloženy v jejich písemnostech či výrociích na ústavním konventu. Nicméně skutečnost, že jednotlivým státům dali možnost určit si zcela libovolně způsob volby volitelů a systém jejich následné alokace, učinila prezidentský volební systém velmi flexibilní, což bylo pro jeho nadcházející demokratizaci nesmírně důležité.

²⁵ Citovaný výrok je mým vlastním překladem.

²⁶ Antifederalisté byli spíše nespokojeni s 4-letým mandátem prezidenta, neboť se domnívali, že k zajištění svobody obyvatel by měl být prezident volen pouze na 1 či 2 roky. Proti tomu však vystupoval zejména Hamilton s tím, že takový prezident by byl až příliš závislý na v tu dobu vládnoucí většině v legislatuře a na momentálních náladách veřejnosti. 4 roky měla být optimální doba, která by prezidenta ochránila od typicky náhlého úbytku podpory po jeho inauguraci. [McCaughey 1987: 67]

I.2 POSTUPNÁ EVOLUCE SBORU VOLITELŮ

Způsob, jakým se dnes ve Spojených státech volí prezident, se spíše vyvinul zvykem než na základě ústavního textu. [Vile 1996: 110] Ve skutečnosti se sousloví „Sbor volitelů“ (*Electoral College*) v Ústavě a Listech federalistů vůbec nevyskytuje, ale hovoří se pouze o osobách, které se na volbě prezidenta podílí, a sice o tzv. volitelích (*electors*).²⁷ Slovo Sbor volitelů se začalo používat až s postupnou evolucí systému, jenž musel projít od svého zrodu dvěma ústavními revizemi, než se vyvinul do takové podoby, na jejímž základě funguje v současné době.

Některá očekávání, která měli Otcové zakladatelé od systému volby, se totiž nenaplnila podle jejich představ. Zejména se jedná o skutečnost, že nedokázali přesně odhadnout vznik dvou hlavních politických stran, za které ve volbách usilují o volitelské hlasy jednotlivé tandemy kandidátů, přičemž jedna osoba v daném tandemu kandiduje na post prezidenta a druhá na post viceprezidenta.²⁸

I.2.1 XII. dodatek Ústavy

Systém volby prezidenta, u něhož tvůrci Ústavy nepočítali s postupnou evolucí politických stran, přežil ve své původní podobě sotva jednu dekádu. Komplikace, které ve volbách 1796 a 1800 způsobil, vedly k přijetí XII. ústavního dodatku. Základní procedura volby sice zůstala zachována, ale hlavní změna spočívala ve čtyřech stanoveních, a sice: (1) „[...] volitelé označí na lístku osobu, pro niž hlasují jako pro prezidenta, a na jiném lístku osobu, pro niž hlasují jako pro viceprezidenta.“²⁹, (2) [...] „nezíská-li nikdo většinu (pro zvolení prezidentem), zvolí prezidenta hned hlasovacími lístky Sněmovna reprezentantů ze tří kandidátů, kteří získali největší počet hlasů.“³⁰, (3)

²⁷ Pojem volitel (*elector*) se poprvé objevil v ústavě státu Maryland z roku 1776. Senátoři z marylandské legislatury byli voleni nepřímo voliteli. Slovo Sbor volitelů (*Electoral College*) se začalo používat na začátku 19. století a poprvé bylo písemně zmíněno jako „college of electors“ ve federálním zákoně z roku 1845. [3 U.S.C. § 4] Dixon se domnívá, že vzniklo jako analogie na Sbor kardinálů (*College of Cardinals*), který volí papeže. [Dixon 1950: 214]

²⁸ Zároveň je nutné zmínit, že Otcové zakladatelé chtěli záměrně vytvořit takový systém, který by vzestupu stran pokud možno zabránil. Ve svých myšlenkách byli ovlivněni britským filozofem Henrym St. Johnem Bolingbrokeem, jenž strany viděl jako nutné zlo. Obecně byli toho názoru, že kandidáti by neměli vést kampaň za účelem zisku prezidentského postu, ale daný post by měl naopak hledat dobré kandidáty („*The office should seek the man, the man should not seek the office*“). [Kimberling 1992: 1]

²⁹ Původně totiž každý volitel odevzdával dva hlasy, u nichž nerozlišoval, kterou ze dvou osob preferuje na post prezidenta a kterou na post viceprezidenta. Původně se jednalo jen o 2 hlasy pro prezidenta.

³⁰ Nejednalo se tedy o 5 neúspěšnějších kandidátů. Proti změně vystupovali federalisté, jež se domnívali, že se tak sníží pravděpodobnost, že Sněmovna bude vybírat i z kandidátů z malých států. [Vile 1996: 314]

„Jestliže Sněmovna reprezentantů, přijde-li na ni právo volby, nezvolí prezidenta do 4.března, pak viceprezident zastává úřad prezidenta, jak tomu má být v případě úmrtí nebo v případě jiných Ústavou stanovených příčin jeho nezpůsobilosti vykonávat svou funkci.“³¹, (4) „Kandidát na viceprezidenta, který obdrží největší počet hlasů, je zvolen viceprezidentem, jestliže je tento počet větší než polovina celkového počtu volitelů; nezíská-li žádná osoba takovou většinu, zvolí Senát viceprezidenta ze dvou osob, které dostaly největší počet hlasů.“³²

Před přijetím XII. dodatku fungoval systém podle představ tvůrců Ústavy jen do roku 1796, kdy se rozhodl prezident George Washington dále nekandidovat. V prvních volbách v roce 1789 hlasovalo všech 69 volitelů, kteří se volby účastnili, jedním hlasem pro George Washingtona. Jejich druhé hlasy byly potom rozděleny mezi dalších 11 kandidátů, z nichž 34 hlasů (a zároveň druhý nejvyšší počet hlasů v této volbě) získal John Adams, který se stal viceprezidentem. Ve volbách 1792 již byly patrné první znaky vznikajících politických stran, nicméně i v této historicky druhé volbě dal každý volitel (celkem jich bylo již 132), jenž se volby zúčastnil, jeden hlas Washingtonovi. Druhé hlasy těchto volitelů se potom rozdělily mezi další kandidáty, z nichž nejvyšší počet získal opět Adams (77) a byl tak znovuzvolen viceprezidentem. [Vile 1996: 313]

Ve volbách 1796 již Washington nekandidoval a zároveň již byl jasně patrný vznik dvou hlavních politických stran, tj. federalistů a republikánů.³³ Rovněž již můžeme zaznamenat jasnou tendenci volitelů odevzdávat své dva hlasy dvěma kandidátům z jedné politické strany. Každá strana chtěla ovládnout jak post prezidenta, tak viceprezidenta. Zároveň každá strana věděla, s kým počítá na post prezidenta a s kým na post viceprezidenta. Problém však spočíval v tom, že při volbě nebyly hlasy pro prezidenta a viceprezidenta rozlišeny. Volitel odevzdával dva hlasy pro prezidenta. Politická strana tak musela kontrolovat, jak jednotliví volitelé, kteří se jí zavázali, odevzdají hlasy. Konkrétně musela hlídat, aby její kandidát na viceprezidenta nezískal vyšší počet hlasů než její prezidentský kandidát, nebo aby oba nezískali stejný počet

³¹ Datum 4. března bylo pozměněno na 20. ledna po přijetí XX. dodatku Ústavy v roce 1933.

³² Původně bylo stanoveno, že viceprezidentem se stane jednoduše ten, kdo získá druhý nejvyšší počet odevzdaných hlasů volitelů. Senát rozhodoval o viceprezidentovi jen jednou, a to v roce 1836. Osoba R. Johnsona byla pro některé demokratické volitele nepřijatelná a Johnson tak nedokázal získat potřebnou většinu volitelů. I přesto jej nakonec Senát zvolil. [Kimberling 1992: 8]

³³ Strana federalistů (*Federalist Party*) byla založena v roce 1791 A. Hamiltonem. Proti ekonomické a zahraničněpolitické orientaci federalistů se o rok později vytvořila Demokraticko-republikánská strana (*Democratic-republican Party*), jež většinou používala pouze zkrácený název Republikánská strana. Zakladateli této strany byli T. Jefferson a J. Madison. Strana se v roce 1824 rozpadla do několika frakcí, které daly v roce 1828 vznik dnešní Demokratické straně a v roce 1833 Straně whigů (*Whig Party*), na jejíchž základech byla roku 1856 vytvořena dnešní Republikánská strana. [Bibby 1996: 23-27]

hlasů. Zároveň zde bylo riziko, že kandidát na prezidenta z opoziční strany získá více hlasů než kandidát na viceprezidenta ze strany, která již získala post prezidenta. Přesně tato situace nastala ve volbách 1796, kdy nejvyšší počet hlasů získal John Adams za federalisty, ale jeho spolukandidát (*running-mate*) Thomas Pinckney, s nímž strana počítala na post viceprezidenta, získal o 9 hlasů méně než kandidát na prezidenta za republikány T. Jefferson. Prezident a viceprezident tak pocházeli z různých politických stran, což nebylo pro jejich vládnutí nebylo zrovna efektivní. [Hoffman 1996: 945]

V roce 1800 pak proti sobě kandidoval tandem Adams/Pinckney³⁴ za federalisty a Jefferson/Burr³⁵ za republikány. Republikánský tandem měl ve Sboru volitelů potřebnou většinu, a to konkrétně 73 odevzdaných hlasů.³⁶ Aby se předešlo volebnímu patu, kdy by Jefferson a Burr získali stejný počet hlasů, nařídila Republikánská strana jednomu voliteli z Jižní Karolíny, aby pro Burra nehlasoval, což však daný volitel nedodržel. Výsledkem tak bylo 73 hlasů pro oba kandidáty a konečné rozhodnutí měla podle Ústavy vykonat Sněmovna reprezentantů, která ale byla v dané době kontrolována federalisty, ačkoliv republikáni získali po volbách do Kongresu v roce 1800 novou většinu.³⁷ Federalisté se rozhodli volbu blokovat buďto svou absencí při hlasování, nebo hodlali hlasovat pro Burra, aby Jeffersonovi překazili volení prezidentem. Tato politická krize trvala celý týden a celkově proběhlo až neuvěřitelných 36 hlasování, než byl konečně zvolen Jefferson, pro něhož nakonec hlasovalo 10 států z tehdejších 16. [Dahl 2003: 78] Federalisté odstoupili od svých taktik až po naléhání Hamiltona, jenž měl vůči Burrovi ještě větší antipatie než vůči Jeffersonovi. [Vile 1996: 313]

Aby se podobným krizím v budoucnu předešlo, byl tedy v roce 1804 přijat výše popsaný XII. dodatek Ústavy.

³⁴ Tehdejší prezident John Adams opět kandidoval na post prezidenta a jeho spolukandidátem, který usiloval o post viceprezidenta, byl Charles Pinckney. Charles Pinckney byl bratr Thomase Pinckneyho, který kandidoval po boku Johna Adamse na post viceprezidenta ve volbách 1796.

³⁵ Tehdejší viceprezident Thomas Jefferson kandidoval na post prezidenta a jeho spolukandidátem, který usiloval o post viceprezidenta, byl Aaron Burr.

³⁶ Ve volbách 1800 měl Sbor volitelů celkem 138 členů, z nichž každý měl odevzdat dva hlasy (tj. celkově se v těchto volbách odevzdalo 276 volitelských hlasů). K zisku postu prezidenta tedy vítězný kandidát potřeboval, aby se jeho jméno objevilo minimálně na 70 volebních lístečích (nadpoloviční většina ze 138 volitelů). [Ackerman 2007: 28] Kandidát na prezidenta za federalisty John Adams získal 65 hlasů a jeho spolukandidát (zamýšlený viceprezident) Charles Pinckney 64 hlasů. Jeden volitel za federalisty totiž odevzdal svůj hlas tehdejšímu guvernérovi státu New York Johnu Jayovi, aby se předešlo tomu, že Adams a Pinckney získají stejný počet hlasů. [Dahl 2003: 78]

³⁷ Ačkoliv byla Sněmovna v době volby stále kontrolována federalisty, většina poslanců této strany se soustředila na severu země. Během hlasování, kdy měl každý stát jeden hlas, ovládali federalisté 6 států, zatímco republikáni jich na své straně měli 8 a 2 státní delegace (konkrétně z Vermontu a Marylandu) se nemohly shodnout na udělení hlasu, a tudíž se volby neúčastnily. Ke zvolení potřeboval Jefferson zisk nadpoloviční většiny z celkového počtu států (tj. 9, neboť tehdy byly Spojené státy tvořeny 16 státy) při kvóru 2/3 z celkového počtu států. [Ackerman 2007: 33]

I.2.2 XXIII. dodatek Ústavy

Vzhledem ke skutečnosti, že Článek II., Oddíl 1. Ústavy stanovuje, že nárok na volitele má pouze stát Unie³⁸, byl v roce 1961 přijat XXIII. dodatek Ústavy, který stanovil, že volitele bude mít i okres, jenž je sídlem vlády Spojených států (Washington D.C.), neboť v tu dobu mělo město větší populaci než 13 nejméně osídlených států USA. [Vile 1996: 326] Konkrétně XXIII. dodatek Ústavy stanovuje: *„Okres, který je sídlem vlády Spojených států, určuje způsobem, který stanoví Kongres, volitele prezidenta a viceprezidenta v počtu, který se rovná úhrnu senátorů a poslanců, na který by měl nárok, kdyby byl státem. Nesmí však převýšit počet volitelů státu s nejmenším počtem obyvatel. Tito volitelé se připojují k těm, kteří jsou určeni státy a jsou pro účel volby prezidenta a viceprezidenta pokládáni za volitele určené státem; scházejí se v okrese k úkonům podle dvacátého dodatku.“* D.C. tak získal 3 zástupce ve Sboru volitelů. Na rozdíl od federálních států si ale nemohl určit, jakým způsobem v něm proběhne volba volitelů a systém jejich následné alokace. Kongres tak rozhodl, že volitelé budou voleni přímo a na základě alokace „vítěz bere vše“ budou jejich hlasy uděleny tomu kandidátovi, který získá ve Washingtonu D.C. nejvyšší počet hlasů.

Tento ústavní dodatek, jenž vešel v platnost v roce 1961, předložil ve Sněmovně reprezentantů demokratický poslanec za stát New York Emanuel Celler. Obě komory Kongresu potom dodatek schválily v červnu 1960 a konečná ratifikace byla po 9 měsících dokončena státem New Hampshire, jenž se stal 38. státem, co odsouhlasil zmíněný dodatek, čímž byl naplněn požadavek souhlasu $\frac{3}{4}$ států Unie.

Nicméně ačkoliv má District of Columbia zastoupení ve Sboru volitelů, jeho váha při volbě prezidenta stále není zcela zrovnoprávněna. V případě, že by volbu prezidenta musela rozhodnout Sněmovna reprezentantů nebo volbu viceprezidenta Senát, District of Columbia by se volby nemohl účastnit.³⁹

³⁸ „Každý jednotlivý **stát** určí – způsobem stanoveným jeho vlastním zákonodárstvím – počet volitelů, rovnající se celkovému počtu senátorů a členů Sněmovny reprezentantů, jenž tento **stát** vysílá do Kongresu.“

³⁹ Dodatek, jenž by tuto nerovnost odstranil, byl již několikrát předložen, nikdy ale nebyl prosazen. Podobně existují i snahy prosadit zákon (počet členů Sněmovny reprezentantů není ústavně ukotven, ale určuje se zákonem, přičemž tento počet se navyšoval se vstupem nových států do Unie, což samozřejmě ovlivnilo počet volitelů ve Sboru volitelů), na jehož základě by D.C. získal zastoupení jednoho poslance ve Sněmovně reprezentantů (toho D.C. již má, ale nemůže hlasovat). Posledně byl takový zákon předložen v únoru 2009, nicméně byl v červnu toho samého roku zablokován ve Sněmovně reprezentantů díky obstrukcím Republikánské strany. Zdroj: Silver, Nate. Five Thirty... Nine? [online]. 2009, [cit. 2010-02-21]. Přístupný z: <<http://www.fivethirtyeight.com/2009/02/fivethirty-nine.html>>.

I.2.3 Současné principy fungování Sboru volitelů

V současné době jsou volitelé vybíráni na stranických sjezdech, stranickým výborem či stranickými leadery strany v daném státě. Pozice volitele je velmi prestižní, a proto je udělována těm nejloajálnějším straníkům za jejich předchozí stranické služby.

V současnosti jsou volitelé ve všech státech a v D.C. voleni přímo lidem.⁴⁰ Všechny státy (a D.C.) kromě Maine a Nebrasky v současnosti uplatňují systém alokace „vítěz bere vše“ (*winner-take-all system* nebo *general ticket system* či *unit rule*)⁴¹, kdy je zvolen ten list volitelů politické strany, resp. stranického tandemu kandidátů na prezidenta a viceprezidenta, jenž získal nejvíce přímo odevzdaných hlasů ve státě.

Zákonem je stanoveno, že volba volitelů proběhne ve všech státech vždy první úterý po prvním pondělí v listopadu roku, který je dělitelný čtyřmi.⁴² Při samotných volbách se volební lístky v jednotlivých státech liší. Ve většině států se jména volitelů na volební lístek vůbec nepiší. Volič tak jednoduše zaškrtně políčko vedle jména kandidáta na prezidenta a viceprezidenta, které chce volit. Tím však nevolí přímo prezidenta a viceprezidenta, ale list volitelů (*slate of electors*), který strana v konkrétním státě nominovala (v Maine a Nebrasce volí volič volitele, jehož strana nominovala za daný distrikt) a tito volitelé by měli (nejsou však Ústavou povinováni) hlasovat pro kandidáty na prezidenta a viceprezidenta ze strany, za niž byli zvoleni.

⁴⁰ Volba volitelů však nebyla vždy přímá. Jak jsem již několikrát zmínila, Článek II., Oddíl 1. Ústavy umožňuje legislaturám jednotlivých států, aby si samy zvolily způsob, kterým budou volitelé v daném státě voleni a jak budou jejich hlasy alokovány. Ve volbách 1789 jasně převažoval nepřímý způsob volby volitelů prostřednictvím státních legislatur. V souladu s demokratizujícími trendy voleb však všechny státy přijaly přímou volbu volitelů, a to od roku 1864. [Dixon 1950: 215]

⁴¹ Ani alokace „vítěz bere vše“ na úrovni státu nebyla v historii vždy používána. V několika prvních volbách udělovaly státy své volitele na základě systému distriktů (*district system*), jemuž se podrobně věnuji v kapitole III.1.2. Postupně však začala převažovat alokace „vítěz bere vše“ na úrovni státu a v roce 1832 používal systém distriktů jen jeden stát. [Dixon 1950: 215] K přijetí alokace „vítěz bere vše“ na úrovni státu vedly především dva faktory: (1) snaha jednotlivých států umocnit svůj politický vliv na federální úrovni, (2) snaha dominujících politických stran v jednotlivých státech získat všechny volitele místo jejich částí. [Hoffman 1996: 947] V současnosti používají systém distriktů jen státy Maine (od voleb 1972) a Nebraska (od voleb 1992).

⁴² 3 U.S.C. § 1. Toto zákonné ustanovení bylo přijato v roce 1845. Článek II., Oddíl 1. Ústavy totiž stanovuje: „Kongres může určit dobu volby volitelů i den, ve který volitelé budou hlasovat; tento den musí být stejný na území celých Spojených států.“ Až do roku 1845 umožňoval Kongres, aby si státy samy zvolily den, kdy uskuteční volbu volitelů. Muselo to být však v rozmezí 34 dnů před první středou v prosinci, kdy na celém území USA volili volitelé prezidenta a viceprezidenta. Stále zřejmějším problémem však bylo, že již známé výsledky volby volitelů v několika prvních státech ovlivňovaly volby ve všech následujících státech. [Kimberling 1992: 7] Den prvního úterý po prvním pondělí v listopadu byl stanoven z několika důvodů. V polovině 19. století žila řada voličů daleko od volebních míst a zároveň chodila na nedělní mše. Aby se tedy voliči stihli dostavit k volebním urnám, byl den voleb volitelů stanoven místo pondělí na úterý. Zároveň se mělo předejít tomu, aby den volby padl na 1. listopad, kdy je Den zemřelých. Měsíc listopad byl vybrán z toho důvodu, že následoval po podzimní sklizni, ale před tuhou zimou, která by mohla znesnadnit cestu voličů k volebním místnostem.

Zákonem je rovněž stanoveno, že volitelé odevzdají hlasy pro prezidenta a viceprezidenta ve všech státech a D.C. vždy první pondělí po druhé středě v prosinci téhož roku, kdy byli voleni volitelé.⁴³ Co se týče hlasování jednotlivých volitelů, stanovuje XII. dodatek Ústavy: „*Volitelé se sejdou v rámci svých států a hlasují hlasovacími lístky o prezidentovi a viceprezidentovi.*“⁴⁴ K této schůzi dochází v hlavních městech jednotlivých států, zpravidla v sídle státní legislatury. Dále XII. dodatek Ústavy stanovuje, že podepsané, ověřené listiny opatřené pečeti udávající počet odevzdaných hlasů pro prezidenta a viceprezidenta jsou předány do sídla vlády Spojených států k rukám předsedy Senátu, který je za přítomnosti Sněmovny reprezentantů a Senátu otevře, a následně jsou hlasy sečteny. Tento slavnostní ceremoniál se odehrává 6. ledna.⁴⁵

Dále je podle XII. dodatku Ústavy stanoveno, že k vítězství potřebuje jak kandidát na prezidenta, tak kandidát na viceprezidenta, aby pro něj hlasovala nadpoloviční většina z celkového počtu volitelů. V současnosti má Sbor volitelů 538 členů. Toto číslo je odvozeno od součtu všech členů Sněmovny reprezentantů (435) a všech Senátorů (100) a tří zástupců z D.C. Počet členů Sboru volitelů tak není fixně stanoven Ústavou, neboť se při její tvorbě počítalo s tím, že do Unie budou vstupovat nové státy, a tím se bude i navyšovat počet členů Kongresu, a v důsledku toho i počet zástupců ve Sboru volitelů. Počet volitelů je tedy zatím ustálen od přijetí XXIII. dodatku Ústavy, kdy D.C. získal 3 volitele, na počtu 538 osob.⁴⁶ V současné době tedy potřebuje jak kandidát na prezidenta, tak kandidát na viceprezidenta k vítězství hlas 270 volitelů.⁴⁷

⁴³ 3 U.S.C. § 7.

⁴⁴ Hoffman se domnívá, že ustanovení „v rámci svých států“ je Ústavou vyžadováno především ze dvou důvodů: (1) v rané historii Spojených států bylo finančně náročné a potenciálně nebezpečné, aby volitelé jednotlivých států cestovali až do sídla federální legislatury a tam odevzdali své hlasy, (2) skutečnost, že volitelé odevzdali své hlasy daleko od sebe a ve stejný den snižovalo možnost korupce a lobování zainteresovaných skupin ve snaze ovlivnit rozhodnutí volitelů. [Hoffman 1996: 943]

⁴⁵ 3 U.S.C. § 15. Kdyby Sněmovna reprezentantů musela rozhodnout o volbě prezidenta, učinila by tak již ve složení vzešlém z posledních voleb v listopadu. Zmíněný ceremoniál se totiž koná vždy až po tom, co jsou její noví členové uvedeni do funkce.

⁴⁶ Počet členů Sněmovny reprezentantů je stanoven zákonem na 435 členech již od roku 1911. Senát má 100 členů od roku 1959, kdy se členskými státy staly i Havaj a Aljaška. Každých 10 let probíhá sčítání lidu (*census*), na jehož základě se přerozdělí 435 poslaneckých mandátů mezi jednotlivé státy s ohledem na jejich populaci (*apportionment*), což samozřejmě ovlivňuje zastoupení států ve Sboru volitelů.

⁴⁷ Současný sudý počet volitelů umožňuje, že dva kandidáti mohou získat shodně 269 volitelů. V takovém případě by prezidenta musela zvolit Sněmovna reprezentantů z těchto dvou kandidátů, přičemž každý stát by měl jeden hlas. V případě, že by žádný kandidát nezískal nadpoloviční většinu z celkového počtu volitelů (270), rozhodne o prezidentovi Sněmovna reprezentantů ze tří kandidátů s nejvyšším počtem volitelů. To samé platí pro volbu viceprezidenta, jehož by však v případě patové situace volil Senát, kde by měl každý senátor po jenom hlase.

II. POSTAVENÍ SBORU VOLITELŮ V SOUČASNÉM FEDERÁLNÍM SYSTÉMU USA

Existence Sboru volitelů má své zastánce, ale i zaryté kritiky. Každá skupina přitom podává argumenty pro i proti jeho existenci. Zdá se, že postavení člověka k této typicky americké instituci je často odvozeno od jeho filozofického pohledu na důležitost jednoho argumentu oproti druhému.

Zastánci současného systému nejčastěji citují jeho dlouholetou tradici, zajištění politické stability ve smyslu podpory systému dvou stran, zvýšení legitimacy vítězného kandidáta a lokalizování problému přepočtu hlasů v určitém státě. V neposlední řadě také vyzdvihují skutečnost, že Sbor volitelů je nedílnou součástí federálního uspořádání Spojených států, podporuje princip brzd a protivah a chrání zájmy menšin. Kefauver uvádí, že argumenty proti Sboru volitelů by se daly rozdělit na dvě skupiny: (1) pragmatické, kdy je kritizován především mechanismus jeho fungování⁴⁸ a (2) filozofické, kdy některým reformátorům vadí především skutečnost, že hlasy voličů si nejsou na federální úrovni rovny, a tudíž je zde i možnost zvolení kandidáta, který však neobdržel nejvíce přímo odevzdaných hlasů voličů. [Kefauver 1962: 192-193]

II.1 ARGUMENTY PRO SBOR VOLITELŮ

II.1.1 Politická stabilita a podpora systému dvou stran

Argument politické stability, již existence Sboru volitelů napomáhá, spočívá hned v několika bodech. Tím prvním je lokalizování problémů spojených s případným přepočtem hlasů. [Spilerman et al. 1974: 444; Adkins et al. 2002: 87] V současném systému volby je nejdůležitější výsledek přímého hlasování v jednotlivých státech (či v případě Maine a Nebrasky v jednotlivých distriktech, a pak na úrovni státu), nikoliv na celonárodní úrovni. Pokud je počet přímo odevzdaných hlasů v nějakém státě velmi těsný a tento stát má zároveň potenciál určit, kdo nakonec bude vítězem co do počtu volitelů, omezuje se přepočet hlasů pouze na tento stát, neboť v jiných státech je

⁴⁸ To se vztahuje např. na úřad samotného volitele, který není Ústavou povinován k volbě kandidáta, jenž ve státě získal nejvíce přímo odevzdaných hlasů. O tomto problému se dále zmiňuji v kapitole II.2.2. Akademici se nemohou shodnout ani na tom, jak by se postupovalo v případě úmrtí zvoleného kandidáta během doby mezi uskutečněním volby volitelů a jejich setkáním v prosinci a dobou mezi prosincovou volbou a lednovým vyhlášením výsledků na společném zasedání komor apod. [Whitaker 2004: 16-18]

výsledek přímého hlasování a následné alokace volitelů jasný. Příkladem můžou být volby 2000, kdy se přepočít hlasů omezil pouze na Floridu, neboť v ostatních státech byl rozdíl hlasů natolik veliký, že bylo jasné, komu volitelé nakonec případnou.

Podle některých autorů snižuje současný systém i riziko volebních podvodů. [Adkins et al. 2002: 89; HLRA 2001: 2527] Richard B. Darlington z Cornell University rozlišuje dva typy volebních podvodů: (1) podvod menšiny (*minority fraud*), kdy se menšinová strana ve státě snaží navýšit své hlasy, aby vypadala jako strana většinová (např. z 45% hlasů na 55%), (2) podvod většiny (*majority fraud*), kdy se většinová strana ve státě snaží ještě posílit svou pozici (např. ze 60% hlasů na 70%). V současném systému volby by měl smysl jen podvod menšiny, nikoliv podvod většiny. Jakmile jedna strana totiž získá všechny volitele, je pro ní zbytečné dále kumulovat svoje hlasy v daném státě, neboť relevantní je vždy jen výsledek odevzdaných hlasů na úrovni státu, nikoliv na celonárodní úrovni.⁴⁹ Odpůrci Sboru volitelů tvrdí, že současný systém naopak vítězství volebním podvodem zjednodušuje tím, že k podvodnému vítězství je potřeba méně hlasů. Tento argument vychází z myšlenky, že je jednodušší získat podvodem určitý počet hlasů v jednom rozhodujícím státě než mnohem vyšší počet hlasů na celonárodní úrovni v případě přímé volby. [Koza et al. 2008: 397; Longley et al. 1975: 85] David Kopel z Independence Institute však tvrdí, že organizace, jež byly v minulosti spjaty s volebními podvody, se soustřeďují ve velkých metropolích jako Los Angeles, New York City či Dallas, nikoliv v soutěživých státech⁵⁰, kde se vede kampaň.⁵¹ Zároveň se domnívám, že spáchání volebních podvodů v soutěživých státech komplikuje i skutečnost, že v těchto státech zpravidla není většina volených úřadů kontrolována jednou stranou a zároveň sem posílají obě politické strany dobrovolníky dohlížející na standardní průběh voleb.⁵²

Jednou z nejčastěji zmiňovaných výhod současného systému volby je podpora již velmi ukotveného systému dvou stran. Ačkoliv by působnost nových politických

⁴⁹ Darlington, Richard. The Electoral College: Bulwark Against Fraud. [cit. 2010-03-07]. Přístupný z: <<http://www.psych.cornell.edu/Darlington/electorl.htm>>.

⁵⁰ „Soutěživý stát“ bych definovala jako stát, v němž mají šanci na vítězství oba kandidáti. Právě v těchto státech, kde není předem odhadnutelné, která strana v nich zvítězí, se primárně vede volební kampaň, což je jeden z dalších bodů kritiky současného volebního systému, jemuž se dále věnuji v kapitole II.2.3. Koza et al. považují za soutěživé ty státy, kde je procentuální rozdíl podpory mezi kandidáty nižší než 8 [Koza et al. 2008: 391], Johnson potom nižší než 5 [Johnson 2005: 345].

⁵¹ Zdroj: <<http://www.davekopel.com/Multimedia.htm>> (jedná se odkaz na debatu z 10.4. 2009 pod záštitou think-tanku Independence Institute mezi bývalým státním senátorem státu Colorado Kenem Gordonem, který obhajoval iniciativu „NPVIC“, a Davidem Kopelem z Independence Institute, jenž obhajoval uchování současného systému volby). [cit. 2010-04-04]

⁵² Longley, Robert. People Who Can Help You On Election Day. [online]. [cit. 2010-04-04]. Přístupný z: <<http://usgovinfo.about.com/od/thepoliticalsystem/a/pollpeople.htm>>.

stran mohla být nazírána pozitivně, autoři se domnívají, že by to bylo na úkor politické stability země. [Bibby 1996: 224-226; Adkins et al. 2002: 87; Kafauver 1962: 203; Kimberling 1992: 17] Systém dvou stran je především důsledkem většinového systému. Menší strany (např. Strana zelených, Ústavní strana či Libertariánská strana) nemají skoro žádnou šanci zisku nejvyššího počtu hlasů na úrovni státu. Voliči jsou zpravidla pragmatičtí a nechtějí dávat hlas kandidátovi „třetí“ strany, jež nejvyšší počet hlasů za stát stejně nezíská. I v případě, že kandidát takové strany v nějakém státě uspěje, má jen malou šanci vytvořit většinovou koalici ve Sboru volitelů. Z předešlých voleb vyplývá, že k zisku volitelů potřebuje třetí strana svou voličskou podporu regionálně koncentrovat (případ voleb 1948, 1960, 1968), nikoliv jí rovnoměrně rozprostřít v celé zemi (případ voleb 1980, 1992, 1996 a 2000). [Bibby 1996: 224-225]

Kritici Sboru volitelů namítají, že současný systém naopak třetí strany ke kandidatuře podněcuje. Podle jejich názoru kandidují třetí strany jen za tím účelem, aby způsobily vítězství demokratů nebo republikánů tím, že zapříčiní fragmentaci hlasů jedné ze stran. Sami tito kandidáti však podle nich nemohli nikdy doufat v zisk prezidentského úřadu.⁵³ [Koza et al. 2008: 403] Arrington dále dodává, že další motivací těchto třetích stran bylo získat tolik volitelů, aby žádná ze dvou hlavních stran nezískala jejich většinu, a tím o volbě rozhodovala Sněmovna reprezentantů, kde by třetí strany „vydíraly“ jednu z hlavních stran, a žádaly od ní výměnou za volitelské hlasy ústupky v jejím programu. [Arrington et al. 1984: 241] Tuto strategii skutečně zaujaly malé jižanské strany ve volbách 1948, 1960 a 1968, když vystupovaly proti desegregační politice Demokratické strany. Tyto strany chtěly způsobit, aby žádná strana nezískala většinu volitelů a samy tak byly pomyslným „jazýčkem na vahách“, který rozhodne volbu prezidenta ve prospěch jedné ze stran, nicméně za cenu jejího ústupu od politiky desegregace.⁵⁴ Nicméně zamýšlený cíl těchto stran se nikdy

⁵³ Kandidáti, jež jsou často obviňováni ze zmíněných motivů své kandidatury, jsou R. Perot v roce 1992 a R. Nader v roce 2000. Perot však měl v roce 1992 reálné šance na vítězství. Podle Gallupova průzkumu dokonce nad G.H.W. Bushem a B.Clintonem v červnu 1992 vedl s 39% (Bush měl podle tohoto průzkumu 31% podpory a Clinton 25%). Zdroj: NYTimes Staff, Poll gives Perot a clear lead. *NYTimes* [online]. 1992, [cit. 2010-03-08]. Přístupný z: <<http://www.nytimes.com/1992/06/11/us/the-1992-campaign-on-the-trail-poll-gives-perot-a-clear-lead.html>>. Zároveň na svou kampaň vynaložil až 63.5 milionů dolarů. Zdroj: Boston Globe Staff. Romney spent \$42.3m of own money. *Boston Globe* [online]. 2008, [cit. 2010-05-07]. Přístupný z: <http://www.boston.com/news/nation/articles/2008/02/21/romney_spent_423m_of_own_money/>. Je pravda, že bez kandidatury R.Nadera by Al Gore na Floridě v roce 2000 zřejmě zvítězil, neboť Naderovi voliči by jinak spíše volili Gora než Bushe. Burdenova studie však na základě svých empirických zjištění dokazuje, že způsob vedení Naderovy kampaně ukazuje, že Nader se nesnažil záměrně překazit vítězství demokratů, ale spíše se snažil zviditelnit program Strany zelených. [Burden 2005: 694]

⁵⁴ Volitelé totiž nejsou podle Ústavy vázáni k hlasování v souladu s výsledkem volby lidu ve státě. 39 volitelů Stroma Thurmonda v roce 1948, 14 nikomu nezavázaných volitelů v roce 1960 a 46 volitelů

nenaplnil, neboť ve všech těchto volbách byl rozdíl v počtu volitelů mezi dvěma hlavními stranami vyšší než počet volitelů, kterými disponovaly jižanské strany. Saul Brenner dovádá, že kdyby přeci jenom takové strategie chtěla nějaká regionální strana v budoucnu opět použít, mělo by její strategii překazit přijetí ústavního dodatku, jenž by ústavně ukotvil imperativní mandát volitelů. [Ibid.: 247]

Vzhledem k tomu, že třetí strany mají jen malou šanci na úspěch, ale zároveň chtějí svoje zájmy i přesto prosadit, a že je v zájmu kandidátů dvou hlavních politických stran, aby vyhráli v co nejvíce státech, přijímá Demokratická a Republikánská strana program těchto menších stran, aby tak zvýšila svou šanci na volební úspěch. Výsledkem jsou pak dvě pragmatické politické strany s umírněným programem, namísto několika malých politických stran, z nichž některé by se zaměřovaly jen na určitou problematiku a z nichž by některé mohly prosazovat extremistické názory. [Kimberling 1992: 17] Kritici Sboru volitelů (a zastánci přímé volby prezidenta) však tvrdí, že zavedením přímé volby by se relevance pouhých dvou stran nenarušila. Usuzují tak z výsledků guvernérských voleb v letech 1948-2007, kdy třetí strana ovlivnila výsledek pouze v 9% z celkových 905 voleb.⁵⁵ [Koza et al. 2008: 402-404]

Někteří autoři uvádí, že současný systém volby udržuje politickou stabilitu tím, že dává vítězi většiny volitelů veliký mandát a legitimitu k vládnutí tím, že má tendenci navyšovat jeho procentuální podíl ve Sboru volitelů ve srovnání s procentem přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni. [Bibby 1996: 224; Ross 2004: 8; Longley et al. 1975, s. 62; Adkins et al. 2002: 88] Tento „znásobující“ efekt je především důsledkem většinového systému alokace volitelů a způsobuje, že výsledek, kdy by žádný kandidát nezískal většinu ve Sboru volitelů (a tím by volby musela rozhodnout Sněmovna reprezentantů) je velmi nepravděpodobný.⁵⁶ V Příloze č. 1 uvádím, jak se tento efekt projevil na výsledku vítězných kandidátů od voleb 1960 až 2008. Zajímavý

George Wallace v roce 1968 mělo v úmyslu s konečnou platností rozhodnout, kdo se stane prezidentem. Detailnímu popisu této strategie se dále věnuje Hoffman. [Hoffman 1996: 950-962] Brenner však dodává, že strany by na toto „smlouvání“ o volitele zřejmě nepřistoupily, neboť by tím nově zvolený prezident zcela ztratil legitimitu. Kandidáti Nixon i Humphrey se dokonce před volbami 1968 nechali slyšet, že s těmito stranami vyjednávat nebudou. [Arrington et al. 1984: 248]

⁵⁵ Guvernéři jsou ve všech státech voleni přímo a ve většině států vítězí ten kandidát, jenž získá nejvíce odevzdaných hlasů (výjimkou je např. Georgia, kde se koná 2. kolo mezi 2 nejméně úspěšnými kandidáty, pokud nikdo v 1.kole nezíská nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů). Nicméně je nutné zmínit, že autoři Koza et al. chtějí prostřednictvím mezistátní dohody (kapitola III.2.2) zavést přímou volbu, kde by zvítězil ten, kdo získá nejvyšší počet hlasů na celostátní úrovni (nestanovují 2.kolo). Podle Duvergerova pravidla by tak měla být v tomto případě zachována relevance jen dvou stran. Je ale otázkou, jaký vliv by měly třetí strany při většinové volbě s 2 koly. Více se této problematice věnuji v kapitole III.1.1.

⁵⁶ Ve skutečnosti tato situace nastala jen v roce 1800 (kdy však byla volba Sněmovnou reprezentantů způsobena tím, že Otcové zakladatelé nedokázali předpovědět následný vznik stranických tandemů) a v roce 1824, kdy ještě nebyl plně vyvinut dnešní systém dvou stran.

je příklad voleb 1968, kdy byl rozdíl co do počtu přímo odevzdaných hlasů mezi dvěma hlavními kandidáty menší než 1% (kandidát Strany nezávislých George Wallace pak získal 13,53%), přesto Nixon získal přesvědčivou většinu 56% volitelů. Volby roku 1980 jsou vůbec nejtýpější ukázkou, kdy Sbor volitelů „zveličil“ vítězství zvoleného prezidenta. Ronald Reagan získal celonárodně 51% hlasů (jeho protivník Carter pak 42% a kandidát třetí strany John Anderson jen 7%), ale získal 91% volitelů, neboť mu byl ve velkém počtu států odevzdán nejvyšší počet hlasů. Bill Clinton získal v roce 1992 „pouhých“ 43% hlasů (Bush Sr. získal 37% a Ross Perot 19% hlasů), ale přesvědčivých 69% volitelů. Z grafu je také patrné, že Sbor volitelů má tendenci „zveličovat“ vítězství kandidáta zejména v případech, kdy se o hlasy uchází i výrazný kandidát „třetí“ strany, jenž však není v žádném státě natolik silný, aby získal jeho volitele. Vítězný kandidát má sice v takových volbách nižší procento přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni, nicméně systém alokace „vítěz bere vše“ mu i přesto dopomáhá k zisku přesvědčivého mandátu k vládnutí.

II.1.2 Podpora principu federálního uspořádání

Jeden z nejdůležitějších argumentů pro uchování Sboru volitelů je skutečnost, že je jedním ze základních kamenů amerického federalismu. [Kincaid 2001: 12; Adkins et al. 2002: 87-89; Kimberling 1992: 18] Jak již bylo výše několikrát zmíněno, každý stát je při volbě prezidenta samostatnou jednotkou, která si sama určí způsob volby a alokace volitelů. Každý stát má ve Sboru volitelů tolik zástupců, kolik má členů v Kongresu, přičemž každý stát musí mít minimálně 3 volitele.

V důsledku stanovení této „minimální hranice“ jsou však malé státy („malé“ ve smyslu populace) ve Sboru volitelů nadreprezentovány. Tato nadreprezentace může být demonstrována na následujícím příkladě: Podle posledního sčítání lidu z roku 2000 je nejméně lidnatým státem Wyoming s 493,782 obyvateli. Každý ze 3 volitelů za tento stát tak reprezentuje 164,594 obyvatel. Nejlidnatější stát Kalifornie má 33,871,648 obyvatel. Na každého z 55 volitelů tohoto státu tak připadlo 615,848 obyvatel. Volitel v Kalifornii tak reprezentoval 3,7krát více obyvatel než volitel ve Wyomingu.⁵⁷ V Příloze č. 2 uvádím počet obyvatel připadajících na jednoho volitele z každého státu a

⁵⁷ Přesnější by bylo uvést, kolik voličů (*resp. přímo odevzdaných hlasů*) volitelé v jednotlivých státech reprezentují, neboť státy se ve volební účasti liší. Při výpočtech jsem však zjistila, že rozdíly mezi poměrem voličů na volitele a poměrem počtu obyvatel na volitele nejsou až tak vysoké. Zároveň bych se musela specificky zaměřit na určité volby, a proto tedy uvádím jen počet obyvatel na volitele.

D.C. Vypočítala jsem, že ty státy, jejichž volitel reprezentuje více než 523,089 obyvatel (průměr počtu obyvatel na volitele na celonárodní úrovni), jsou ve Sboru volitelů podprezentovány. Takových států je 17. Matematicky tak ze současného systému těží nejvíce státy, jež jsou co nejméně osídlené. [Polsby et al. 1991: 308; Bibby 1996: 224]

Kritici Sboru volitelů namítají, že nadreprezentace malých států ve Sboru volitelů je nedemokratická a nefér, neboť hlasy obyvatel v jednotlivých státech pak nemají na federální úrovni stejnou váhu (a tím je porušen princip „*one person – one vote*“). [Arrington et al. 1984: 244; Dahl 2003: 84] Je to však většinový systém alokace volitelů, který často přebije tuto matematickou výhodu malých států. Výhra ve státě s vysoký počtem volitelů je totiž pro kandidáta větší „odměnou“. Mezi akademiky není shoda na tom, jaké státy ze současného systému nejvíce těží.⁵⁸

Průkopnické byly v tomto směru práce Irwina Manna a Lloyda S. Shapleyho ze 60.let [Mann et al. 1960]. Tito autoři se snažili zjistit, který stát má největší váhu ve Sboru volitelů na základě statistické pravděpodobnosti a teorie her. Zkoumali, který stát má nejvyšší pravděpodobnost konečného rozhodnutí vítěze na základě kombinací volitelských delegací států. Ten stát, který byl nejčastěji v pozici aktéra, jenž dá ve Sboru volitelů vítězné straně většinu, měl největší váhu. Jejich zjištěním bylo, že statisticky největší váhu mají státy s co nejpočetnější volitelskou delegací.⁵⁹ Často citovaná je rovněž práce Johna S. Banzhafa III., jenž řešil otázku, kteří obyvatelé ve Spojených státech mají nejvyšší pravděpodobnost odevzdání „rozhodujícího hlasu“, tj. jací obyvatelé mají největší váhu odevzdaného hlasu (*voting power*). Autor došel k závěru, že to jsou obyvatelé států s co nejpočetnější volitelskou delegací.⁶⁰ [Banzhaf

⁵⁸ Autoři z The Harvard Law Review Association uvádí, že z 137 odborných článků z období let 1985 až 2000 se 5 zmiňuje jen o výhodách pro malé státy, 7 pro veliké státy a 3 o výhodách pro malé i veliké státy. [HLRA 2001: 2548] U autorů, z jejichž prací čerpám, se 2 zmiňují jen o zvýhodnění malých států [Dahl 2003: 84; Wilmerding Jr. 1949: 3-4], 2 o zvýhodnění velikých států [Arrington 1984: 248; Allen 1917: 689], 4 o zvýhodnění obou typů států, kde alokace „vítěz bere vše“ většinou přebijí nadreprezentaci malých států [Bibby 1996: 226; HLRA 2001: 2533; Kallenbach 1960: 166; Polsby et al. 1991: 308].

⁵⁹ Shapleyho model byl však kritizován, neboť předpokládal, že pravděpodobnost výskytu jednotlivých kombinací států je vždy stejná. Některé státy jsou však predominantně demokratické či republikánské, čímž se limituje pravděpodobnost výskytu některých kombinací. [Rabinowitz et al. 1986: 65-66]

⁶⁰ Kritika Banzhafa modelu by ale měla být založena na podobném argumentu jako kritika Shapleyho modelu, neboť předpokládá, že pravděpodobnost, že volič bude volit Republikánskou nebo Demokratickou stranu, je ve všech koutech Spojených států stejná, tj. že každý volič odevzdá svůj hlas bez ovlivnění regionem, z něhož pochází, nebo bez ohledu na celou řadu jiných faktorů (např. demografické složení státu či silnější vztah k jednomu z kandidátů kvůli jeho původu z daného státu – tzv. *home state effect* apod.). V praxi voliči určitého regionu nebo státu zpravidla sdílejí podobné zájmy, a tudíž volí podobně. Takový stát či region tak více inklinuje k volbě jedné ze stran, a tím se snižuje pravděpodobnost, že volič v takovém státě či regionu udělí rozhodující hlas. [HLRA 2001: 2534-2535] Sekundární vliv na váhu hlasu konkrétního voliče má pak volební účast. Čím vyšší je volební účast ve státě, tím nižší je pravděpodobnost, že jeho volič odevzdá „rozhodující“ hlas. [Kallenbach 1960: 167]

1968: 314] Z alokace „vítěz bere vše“ těží zejména lidnaté státy, neboť volič takového státu rozhoduje jedním hlasem o jeho početnější volitelské delegaci (podle kritiků se tak jedná o další element porušení principu „one person – one vote“). Např. volič v Kalifornii rozhoduje jedním hlasem o 55 volitelích, kdežto voliči z nejméně osídlených států (např. Wyoming, Vermont, Aljaška) rozhodují jedním hlasem jen o 3 volitelích. Nejvyšší pravděpodobnost odevzdání rozhodujícího hlasu ve volbách tak mají podle Banzhafova modelu obyvatelé nejlidnatějších států.

Autoři zabývající se touto problematikou pak na výše zmíněné základní studie převážně navazovali se snahou opravit jejich nedostatky. Snažili se tedy při svých výpočtech vzít v potaz i potenciál politické soutěživosti států.⁶¹ I po zahrnutí tohoto faktoru se většina autorů shoduje na tom, že volič velkého státu má statisticky vyšší pravděpodobnost odevzdání rozhodujícího hlasu (tento veliký stát však musí být zároveň politicky soutěživý).⁶² [Rabinowitz et al. 1986: 80; HLRA 2001: 2533] Aby hlas jednoho voliče „rozhodl“ prezidentské volby, musí být tento hlas rozhodující ve státě, jenž je zároveň rozhodující pro zisk většiny volitelů. [Gelman et al. 2004: 77]

Z výše zmíněných skutečností potom vychází kritika Sboru volitelů, který pak na federální úrovni porušuje princip „jeden volič – jeden hlas“, a tudíž není podle kritiků demokratický. Nejlepší alternativou, jak navrhuje kritici, tak má být odstranění Sboru volitelů a jeho nahrazení přímou volbou, kdy vyhraje jednoduše ten, kdo získá nejvyšší počet hlasů (nebo získá minimálně 40% hlasů v 1.kole). Jedině tak lze totiž

⁶¹ Zajímavou práci v tomto ohledu nabízí Kallenbach [Kallenbach, 1960]. Při výpočtu váhy státu ve Sboru volitelů, kdy je brána v potaz i soutěživost státu, postupoval tak, že vydělil počet odevzdaných hlasů ve státě rozdílem hlasů mezi dvěma hlavními kandidáty a výsledek vynásobil počtem volitelů za stát. Tento výpočet potom porovnal s číslem vypočítaným na tom samém principu, nicméně na úrovni celých Spojených států (tj. vydělil průměr odevzdaných hlasů za stát průměrem rozdílu hlasů mezi dvěma kandidáty za stát a výsledek vynásobil průměrem počtu volitelů za stát). Zmíněné výpočty pak udělal pro 8 voleb v letech 1928 až 1956. Autor potom došel na základě svých propočtů k závěru, že ačkoliv se soutěživost států v každých volbách zpravidla mění, byly to opět velké státy, které byly vůbec nejčastěji v pozici aktéra, který volby rozhodne. Je však otázkou, zda je Kallenbachův model přesný a vhodný pro rozhodování kandidátů, kde budou vést svou kampaň. Podle výše popsaného Kallenbachova modelu jsem na základě výsledků voleb 2008 vypočetla, že váha Texasu byla 2.9krát vyšší než váha státu Colorado, což by mělo vést k tomu, že Texas (spíše než Colorado) měl být v roce 2008 volebním bojištěm. Nicméně Texas byl během kampaně víceméně ignorován (jen jednou jej navštívil současný viceprezident Biden), zatímco Colorado navštívil demokratický tandem celkem 8krát a republikánský tandem celkem 9krát. Zdroj: <<http://archive.fairvote.org/presidential/?page=2450>> [cit. 2010-03-11] Při výpočtu dat pro volby 2008 jsem použila zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-03-11]

⁶² Samostatnou práci na toto téma zpracovali Rabinowitz a MacDonald [Rabinowitz et al. 1986]. Při svých výpočtech použili Shapleyho model a doplnili jej o faktor soutěživosti státu. Došli rovněž k závěru, že největší váhu mají opět velké státy (dokonce vyšší než tu, kterou zjistili podle Shapleyho modelu), nicméně jen pod podmínkou, že jsou tyto státy soutěživé. Zjistili, že např. relativně veliký stát Massachusetts (12 volitelů) „doplácí“ na to, že je silně demokratický. Tento stát tak měl pouhou sedminu váhy, kterou by mu jinak podle svých propočtů přisoudil Shapleyho model.

dosáhnout požadovaného principu jeden volič – jeden hlas.⁶³ Jak však namítá autorka Judith Bestová, již cituje ve své práci Katherine Brandtová, americká demokracie nemůže být nazírána pouze ve smyslu jeden volič – jeden hlas. Cílem americké demokracie podle ní není pouhá vláda většiny, ale většiny za podpory menšinou. Otcové zakladatelé chápali demokracii v jiném smyslu, než ji chápou kritici Sboru volitelů, kteří ji identifikují s prostou vládou většiny. Princip „jeden volič – jeden hlas“ nebere v potaz možnost, že zvolená většina bude ignorovat přání menšiny nebo dokonce porušovat její práva. Otcové zakladatelé, zejména potom Madison, se obávali tyranie většiny, a tak ustanovili Spojené státy nikoliv jako čistě přímou demokracii, ale *federální republiku*, v níž budou *svobody* malých států (a jedinců v nich žijících) při volbě prezidenta nejlépe chráněny tím, že budou nadreprezentovány. Brandtová se dále domnívá, že skutečně demokratický systém poskytuje ochranu proti tyranským tendencím většiny. [Brandt 2004: 22]

Více než polovina americké populace žije v jedné ze 40 nejvíce urbanizovaných oblastí země.⁶⁴ Tyto oblasti se nachází především na východním a západním pobřeží Spojených států, okolí Mexického zálivu a v oblasti Velikých jezer.⁶⁵ Právě do této kategorie spadají ty státy, které jsou ve Sboru volitelů podreprezentované. Někteří autoři [Adkins et al. 2002: 87-89; Polsby et al. 1991: 333; Ross 2004: 7] proto uvádí, že odstranění Sboru volitelů by mohlo navýšit pravděpodobnost zvolení regionálního kandidáta s podporou těch nejlidnatějších států, ale malou podporou zbytku země.⁶⁶ Současný systém naopak kandidáty nutí sestavovat koalice států, jejichž počet volitelů jim dá potřebnou většinu ve Sboru volitelů, a zabraňuje tomu, aby jedna skupina (v tomto případě nejlidnatější státy) měla přílišný vliv na volbu prezidenta, a tím zaručuje mezi jednotlivými státy určitou rovnováhu moci. Díky podmínce zisku většiny volitelů mají šanci na zvolení jen ti kandidáti, kteří dokáží oslovit velmi široké spektrum americké veřejnosti. Kandidáti musí reagovat na problematiku, která se stát od státu liší, a tak má nejvyšší šance na úspěch ten kandidát, který je schopen najít konsensus i mezi velmi rozdílnými regiony země.

Domnívám se, že postoj autorů k výše popsané problematice zřejmě vychází především z toho, zda je jejich prioritou technická rovnost všech hlasů na celonárodní

⁶³ Reformy, které by zavedly buďto proporční alokaci volitelů za stát, nebo by ponechaly většinový systém alokace, ale prováděly ho na úrovni distriktů, by tuto nerovnost ve váze hlasů neodstranily, neboť každý stát by stále měl minimálně 3 volitele.

⁶⁴ <http://www.ewfa.org/main/article.php?article_id=2757> [cit. 2010-03-09]

⁶⁵ <http://www.census.gov/geo/www/mapGallery/images/2k_night.jpg> [cit. 2010-03-09]

⁶⁶ Dále se pravděpodobnosti této možnosti věnuji v kapitole III.1.1.

úrovni, nebo zachování federálního uspořádání Spojených států. Mám za to, že pokud zde existuje důvod, aby všechny státy byly rovně reprezentovány při tvorbě legislativy tím, že jsou zastoupeny přesně dvěma senátory a minimálně jedním poslancem, je nutné, aby byl tento princip zachován i při volbě prezidenta. Podobně by mohlo být usuzováno, že je nedemokratické, že senátoři velikých států reprezentují více obyvatel, nicméně v zájmu funkčnosti federace je nutné, aby byly zájmy malých států chráněny a aby nebyly při tvorbě legislativy vždy snadno přehlasovány. Profesor Charles R. Kesler uvádí: „*Princip jeden volič – jeden hlas s většinovým systémem alokace volitelů je prováděn v každém státě (kromě Nebrasky a Maine). [...] Vlastně se jedná o možnost demokracie a federalismu (Sbor volitelů) nebo demokracie bez federalismu (přímá volba). Obojí je demokratické, ale pouze Sbor volitelů uchovává federalismus, zmírňuje ideologické rozdíly v zemi a dopomáhá k národnímu konsensu při volbě exekutivy.*“⁶⁷

II.1.3 Ochrana zájmů menšin

Další argument, často citovaný ve prospěch Sboru volitelů, je skutečnost, že podle některých autorů chrání zájmy menšin. [Kincaid 2001: 12; Arrington et al. 1984: 244; Whitaker et al. 2004: 12; Polsby et al., 1991: 309] Může se jednat o minority etnické, náboženské či obyvatele rurálních oblastí Spojených států. Byť tyto minority nejsou tolik početné na celonárodní úrovni, v některých státech jsou koncentrovány ve vyšším počtu a díky jejich hlasu může jeden z kandidátů získat všechny volitele za stát. Kandidáti jsou tak nuceni reagovat na záležitosti související s těmito menšinami. Odstraněním Sboru volitelů a zavedením přímé volby by se důležitost těchto voličských bloků snížila. [Brandt 2004: 19] Některé organizace zaměřené na ochranu těchto menšin jsou proto pro uchování současného systému volby. Příkladem je organizace NAACP, National Urban League či American Jewish Congress apod.⁶⁸

Např. podle odhadů U.S. Census z roku 2008 žije ve Spojených státech až 15% obyvatel hispánského původu a 13% Afro-Američanů.⁶⁹ V některých státech se

⁶⁷ Citováno z: Lopez, Kathryn. Hillary is wrong . *The National Review* [online]. 2000, [cit. 2010-03-11]. Přístupný z.: <<http://old.nationalreview.com/interrogatory/interrogatory111300.shtml>>. Zmíněná citace je můj vlastní překlad.

⁶⁸ <http://www.naacp.org/pdfs/resolutions/Policy_Handbook_Draft-5.9.07.pdf> [cit. 2010-03-14]. O postojích organizací National Urban League a American Jewish Congress píše dále Whitaker et al. [Whitaker et al. 2004: 12] Tyto organizace chtějí zachovat systém volby v takové podobě, v jaké existuje dnes, tj. včetně alokce „vítěz bere vše“ na úrovni státu. Ve svém programu NAACP (National Association for the Advancement of Colored People) zmiňuje pouze podporu reformy, jež by volitele zavázala k volbě kandidáta, jenž ve státě zvítězil na základě nejvíce přímo odevzdaných hlasů.

⁶⁹ <<http://www.census.gov/Press-Release/www/releases/archives/population/011910.html>> [cit. 2010-03-14]

však Hispánci koncentrují ve vyšších procentech a tvoří tak významný voličský blok. Příkladem mohou být v poslední době velmi soutěživé státy jako Nové Mexiko (45%), Nevada (26%), Florida (21%) či Colorado (20%). Podobně je v některých státech ve větší míře koncentrována černošská populace. Příkladem může být z nyní velmi soutěživých států Georgia (30%), Severní Karolína (22%), Virginia (20%) nebo Florida (16%).⁷⁰ Podobně pak třeba židovská komunita tvoří pouhých 1,7% celkové populace Spojených států, nicméně např. ve státě Florida je výrazným voličským blokem (3%).⁷¹ Kandidáti pak během kampaně musí mimo jiné dávat důraz i na problematiku týkající se těchto minorit (např. v případě Hispánců to může být tematika ilegální imigrace, vztahy s Mexikem a Kubou, NAFTA, tj. North American Free Trade Agreement, v případě židovské populace pak třeba vztahy USA a státu Izrael atd.). Domnívám se, že odstranění Sboru volitelů (a v tomto případě i alokace „vítěz bere vše“ na úrovni státu⁷²) by mohlo vést ke snížení důležitosti problematiky těchto minorit během kampaně, která by se tak orientovala pouze na zisk hlasů většinové americké populace.

II. 2 ARGUMENTY PROTI SBORU VOLITELŮ

II.2.1 Zvolení prezidenta podporovaného menšinou voličů

Asi nejčastější kritikou Sboru volitelů je skutečnost, že umožňuje zvolení kandidáta podporovaného minoritou voličů. [Bibby 1996: 229; Dahl 2003: 80-81; Arrington et al. 1984: 244; Vile 1996: 110] Prezident může být zvolen prostřednictvím menšinové podpory třemi způsoby: (1) Země bude natolik politicky rozdělená, že žádný z kandidátů nezíská většinu ve Sboru volitelů, a tudíž prezidenta zvolí Sněmovna reprezentantů⁷³ nebo jeden z kandidátů navrhne vlastním volitelům, aby odevzdali hlasy pro jednoho dalších dvou postupujících (než se sejdou volitelé v prosinci), (2) žádný z kandidátů nezíská 50% přímo odevzdaných hlasů⁷⁴, (3) volby vyhraje kandidát, který získá většinu volitelů, nikoliv nejvíc přímo odevzdaných hlasů. [Kimberling 1992: 13]

Z výše zmíněných způsobů zvolení menšinového prezidenta je pak asi nejobávanější třetí možnost, kdy zvítězí kandidát, který sice získá většinu volitelů,

⁷⁰ Citované údaje o etnických minoritách jsou přístupné z: <<http://quickfacts.census.gov/qfd/index.html>> [cit. 2010-03-14]. Pro příslušný údaj je nutné vybrat konkrétní stát.

⁷¹ <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html>> [cit. 2010-03-14] a <<http://pewforum.org/religion08/state.php?StateID=2>> [cit. 2010-03-14]

⁷² Více se vlivu změn alokace volitelů na tyto minority věnuji v kapitolách III.1.2 a III.1.3.

⁷³ To se stalo pouze v roce 1824, když ještě nebyl zcela vyvinut současný systém dvou stran.

⁷⁴ To se stalo celkem 18krát. Zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-03-15]

nikoliv však nejvyšší počet přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni. [Adkinson et al. 1997: 78] Tato situace nastala pouze dvakrát, a to v letech 1888 a 2000. Někteří autoři tvrdí, že Sbor volitelů způsobil výhru „špatného vítěze“ (někdy také v literatuře nazývaného „*wrong winner*“) celkem čtyřikrát, a to dále v letech 1824 a 1876 [Koza et al. 2008: 401; Whitaker et al. 2004: 10; Pierce 1968: 82] Domnívám se však, že je problematické tvrdit, že v těchto dvou volbách byl vyloženě na vině volební systém.

Ve volbách 1824 se o prezidentský post ucházeli 4 kandidáti, z nichž všichni kandidovali za Demokraticko-republikánskou stranu. Dříve opoziční federalisté byli již tak slabí, že v těchto volbách neměli žádného relevantního kandidáta. Andrew Jackson sice získal nejvyšší počet přímo odevzdaných hlasů (41%), nikoliv však většinu volitelů (v té době 131). Volba tak přešla do Sněmovny reprezentantů, která měla rozhodnout mezi 3 kandidáty s nejvyšším počtem volitelů (těmi byli Jackson s 99 voliteli, John Quincy Adams s 84 voliteli a William Crawford s 41 voliteli). Sněmovna reprezentantů však zvolila prezidentem Johna Quincyho Adamse, ačkoliv získal o 10% méně přímo odevzdaných hlasů než Jackson a nižší počet volitelů v prvním kole. Historikové se domnívají [Pierce 1968: 85; Pritchett 1959: 287], že Adams byl zvolen většinou státních delegací především díky tomu, že mu nepostupující Clay (který získal na 4. místě 37 volitelů a nemohl se tak volby Sněmovnou reprezentantů účastnit) nabídl podporu výměnou za post ministra zahraniční, a tím Adams získal podporu většiny delegací (13 z 24). Adamsovo vítězství tak nebylo čistě způsobeno Sborem volitelů, ale zřejmě zkorumpovaným rozhodnutím státních delegací ve Sněmovně reprezentantů. Volby 1824 jsou někdy citovány jako kontroverze, kdy zvolený prezident Adams nezískal nejvyšší počet přímo odevzdaných hlasů. Tento argument, který nově vznikající Demokratická strana používala při apelu na voliče ve volbách v roce 1828, kdy už Jackson Adamse přesvědčivě porazil, je však podle některých autorů problematický, neboť 6 států stále uplatňovalo nepřímou volbu volitelů prostřednictvím legislatury⁷⁵, a právě v těchto státech měl Adams velikou podporu. [Kimberling 1992: 7-8]

Ve volbách 1876, kdy již byl plně vyvinut systém dvou stran, proti sobě stál demokratický tandem Tilden/Hendricks a republikánský tandem Hayes/Wheeler. Očekávalo se, že poprvé od občanské války vyhraje volby kandidát Demokratické

⁷⁵ Těmito státy byly Vermont, New York, Delaware, Jižní Karolína, Georgia a Louisiana. Adams z těchto států získal 36 volitelů, Crawford 16 volitelů, Jackson 14 volitelů a Clay pouhé 4 volitele. Zároveň je nutné podotknout, že ne všechny státy tehdy používaly současnou alokaci „vítěz bere vše“ na úrovni státu, čímž byl Adams rovněž znevýhodněn, neboť státy, kde měl poměrně vysokou podporu (např. New York, Illinois, Maryland) rozdělily své volitelské hlasy mezi několik kandidátů podle systému distriktů. Zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/national.php?year=1824&off=0&f=1/>> [cit. 2010-03-16]

strany v poměru 203 ku 166 volitelům. Republikánům však svitla naděje následující ráno po volebním dnu, kdy se ukázalo, že výsledek ve státech Florida, Jižní Karolína a Louisiana je velmi těsný. Pokud by Republikánská strana tyto státy přeci jenom získala, Hayes by zvítězil v poměru 185 ku 184 volitelům. Ve snaze vyhrát potom obě strany, které se ve všech třech státech vzájemně obviňovaly z volebních podvodů a intrik, odeslaly do Washgintonu různé výsledky hlasování. Problémy vykazoval i stát Oregon, kde sice republikánský tandem získal nejvyšší počet hlasů, nicméně demokratický guvernér zjistil, že jeden ze zvolených republikánských volitelů pracuje pro federální vládu, a tudíž není podle Ústavy způsobilý pro funkci volitele. Zmíněný guvernér jej proto nahradil demokratickým volitelem. Mezitím však nezpůsobilý republikánský volitel ze své federální funkce rezignoval a do Washingtonu byly opět odeslány dva různé výsledky hlasování i ze státu Oregon. Pro určení, které z výsledků budou platné, byla sestavena zvláštní 15-členná komise (5 senátorů, 5 poslanců a 5 soudců Nejvyššího soudu). Stranické složení této komise bylo 7 Demokratů a 7 Republikánů a 1 nezávislý člen Nejvyššího soudu, který však při rozhodnutí každého sporného výsledku hlasoval s republikány. Komise tak rozhodla, že se prezidentem stane Hayes, ačkoliv získal na celonárodní úrovni zřejmě o čtvrt miliónu přímo odevzdaných hlasů méně než Tilden. [Pierce 1968: 86-92] Jak se však domnívá Vile, korupce a intriky byly na obou stranách tak silné, že těžko vinit samotný systém z Hayesova vítězství. [Vile 1996: 110] Důležitým důsledkem těchto voleb bylo prosazení zákona, podle něhož má být jakýkoliv spor ohledně volitelských delegací vyřešen konkrétním státem, a to prostřednictvím jeho státní legislatury [Allen 1917: 694-695], přičemž Kongres může jakýkoliv volitelský hlas odmítnout většinou v obou komorách. [Kimberling 1992: 9]

Volby 1888 jsou potom případem, kdy Sbor volitelů skutečně způsobil vítězství kandidáta, který sice získal většinu volitelů, nikoliv však nejvyšší počet přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni. Demokratický prezident Groover Cleveland prohrál vůči republikánovi Benjaminu Harrisonovi v poměru 168 ku 233 volitelům, ačkoliv získal celonárodně o přibližně 95,000 hlasů více než jeho oponent. Stalo se tak především z toho důvodu, že Cleveland získal v některých z 18 států, v nichž zvítězil, velmi vysoký počet „nadbytečných“ hlasů (jeho podpora tak byla vysoce regionálně koncentrována) ve srovnání s Harrisonem, který v některých ze „svých“ 20 států nad Cleverlandem zvítězil jen těsně. [Ibid.: 9]

Podobný případ nastal v roce 2000. V těchto volbách zvítězil George W. Bush nad Al Gorem v poměru 271 ku 266 volitelům⁷⁶, ačkoliv získal zhruba o půl milionu hlasů méně než jeho oponent. Bush však vyhrál ve 30 státech a Gore pouze ve 20 (a D.C.). Gorova podpora tak byla co do počtu přímo odevzdaných hlasů příliš koncentrována v několika velikých státech (např. New York a Kalifornie) a prohrál v příliš vysokém počtu malých států. [HLRA 2001: 2540] Volby tak nerozhodlo pouhých 537 hlasů na Floridě, ale významné byly i malé státy, které hrají ve velmi těsných volbách díky svému „federálnímu bonusu“ 2 volitelů (korespondujícími s rovným zastoupením států v Senátu) velmi důležitou roli. Studie Adkinse a Kirwana z University of Nebraska ukazuje, že Bush díky svému vítězství ve velikém počtu států získal „federální bonus“ 18 volitelů.⁷⁷ Je tak patrné, že Gore prohrál v až příliš mnoha státech, aby se stal prezidentem.⁷⁸ [Adkins et al. 2002: 77]

Z výše popsaných anomálií potom vyplývá, že vítěz musí mít svou podporu dostatečně rozprostřenou napříč celými Spojenými státy, nikoliv jí pouze regionálně koncentrovat v několika největších státech. Domnívám se, že tento požadavek je nesmírně důležitý, zvláště pokud má prezident vládnout tak velké a diverzifikované zemi jako jsou Spojené státy americké.

Oponenti Sboru volitelů (a alokce „vítěz bere vše“ na úrovni státu) často zmiňují, že za současného systému je možné, aby zvítězil kandidát s podporu pouhých 27% voličů Spojených států. [HLRA 2001: 2532; Kincaid 2001: 12; Koza et al. 2008: 408]⁷⁹ Jedná se o naprosto extrémní případ, kdy by zvolený kandidát zvítězil o pouhý

⁷⁶ Gorova volitelka ve Washingtonu D.C. odevzdala prázdný hlas. Chtěla tak demonstrovat nesouhlas s tím, že obyvatelé District of Columbia nemají vlastního zástupce v Kongresu (D.C má pouze zvláštního zástupce, který však nemůže hlasovat). Ve skutečnosti Gore získal 267 volitelů. [Whitaker et al. 2004: 15]

⁷⁷ Bush získal za vítězství ve 30 státech 60 „senátorských“ volitelů (30 x 2) a Gore získal za své vítězství ve 20 státech (a D.C.) 42 „senátorských“ volitelů (21 x 2). Rozdíl mezi 60 a 42 je 18 volitelů, které jsou zmíněným „federálním bonusem“ pro George W. Bushe. Bez zmíněného federálního bonusu by Bush volby prohrál o 14 volitelů. K tomuto výsledku se dojde tím, že se od zisku volitelů obou kandidátů odečte počet volitelů získaných jako bonus za jednotlivé státy (tj. $271 - 60 = 211$ pro Bushe a $267 - 42 = 225$ pro Gora, kdy rozdíl mezi 225 a 211 je 14). Bez „bonusových“ 2 volitelů za stát by volby vyhrál Gore, neboť by získal většinu volitelů (225) z 219 nutných pro zvolení (219 je většina z 436).

⁷⁸ Podobně autoři zkoumali výsledky všech voleb od roku 1856 a zjistili, že zmíněný „federální bonus“ dvou volitelů hrál dále roli i ve volbách 1876 a 1916. V roce 1876 činil rozdíl mezi kandidáty pouhého jednoho volitele (nutno však zmínit, že to bylo především díky výše popsanému rozhodnutí zvláštní komise, která rozhodla o platnosti odevzdaných hlasů v jednotlivých státech). Hayes vyhrál v 21 státech, zatímco Tilden v 17. Hayes tak získal „federální bonus“ 8 volitelů, bez něhož by volby prohrál o 7 volitelů. Demokrat Woodrow Wilson zvítězil v roce 1916 nad republikánem Charlesem Hughsem v poměru 277 ku 254 volitelům. Wilson zvítězil ve 30 státech, zatímco Hughes pouze v 18, čímž Wilson získal „federální bonus“ 24 volitelů, což bylo pro jeho vítězství zásadní. Bez tohoto bonusu by Wilson prohrál o jediného volitele. [Adkins et al. 2002]

⁷⁹ Zmíněných 27% zmiňuje konkrétně The Harvard Law Review Association. Další studie [Koza et al. 2008: 408] se zmiňuje o 26% a další [Kincaid 2001: 12] o 30%.

jeden hlas v 11 státech s nejpočetnější volitelskou delegací a nezískal jediný hlas ve všech ostatních státech a D.C. Podobným extrémem může být zvolení kandidáta, jenž by vyhrál všechny odevzdané hlasy ve Wyomingu (zhruba 220,000 z voličů s volebním právem) a prohrál ve všech ostatních státech a D.C. v průměru o 4400 hlasů. Tím by vítěz nejvyššího počtu odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni prohrál v poměru 3 ku 535 volitelům.⁸⁰ Teoreticky to sice možné je, nicméně je to velmi nepravděpodobné, ne-li téměř nemožné. V praxi jsou totiž některé z největších států predominantně demokratické (např. Kalifornie, New York, Illinois, New Jersey) nebo republikánské (např. Texas). Strany v těchto státech poráží svou opozici o poměrně vysoký počet procent.⁸¹ Těžko si tak představit, že vítěz voleb získá ve všech 11 státech o pouhý jeden hlas navíc. Zároveň s ohledem na rozdílnou stranickou loajalitu těchto států je nepravděpodobné, že všech 11 států bude hlasovat pro kandidáta stejné strany. Pokud taková situace někdy nastala, tak takový kandidát nezvítězil pouze ve většině z 11 největších států, ale i v drtivé většině ostatních států země (někdy je takové vítězství nazýváno *landslide victory*). V moderní historii mohou být příkladem volby 1964 (Johnson zvítězil v poměru 486 ku 52 volitelům), 1972 (Nixon zvítězil v poměru 520 ku 18 volitelům), 1980 (Reagan zvítězil v poměru 489 ku 49 volitelům), 1984 (Reagan zvítězil v poměru 525 ku 13 volitelům) nebo 1988 (Bush Sr. zvítězil v poměru 426 ku 112 volitelům).⁸² Hlavním důvodem, proč je tedy často citovaná obava zvolení kandidáta s 27% odevzdaných hlasů v praxi nereálná, je skutečnost, že v těsných volbách je velmi nepravděpodobné, že se všech 11 velikých států shodne na jednom kandidátovi, a pokud už přeci jenom volí většina z nich stejného kandidáta, nejedná se o izolovaný efekt ve velikých státech, ale jev celonárodní.

Zvolení kandidáta s nižším počtem přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni je tak pravděpodobné jen ve velmi soutěživých volbách, kdy je rozdíl co do počtu přímo odevzdaných hlasů mezi dvěma kandidáty velmi těsný. V roce 1888 tento rozdíl činil 0,83% a v roce 2000 pak 0,51%. Někteří autoři takový výsledek voleb

⁸⁰ Will, George. The Framers' Electoral Wisdom. *Jewish World Review* [online]. 2000, [cit. 2010-03-18]. Přístupný z: <<http://www.jewishworldreview.com/cols/will110300.asp>>.

⁸¹ Sartori označuje jako predominantní tu stranu, jež ve více než čtyřech po sobě následujících volbách získala nad 50% křesel v parlamentu. [Sartori 2005: 208-218] Takový model však není vyhovující pro zjištění predominance strany v určitém státě v prezidentských volbách v USA, a tak jsem se zmíněnou „predominanci“ strany snažila určit tím, že jsem udělala průměr procentuálního rozdílu mezi stranami v posledních 5 prezidentských volbách v 11 nejlidnatějších státech. Státy, kde byl průměr procentuálního rozdílu mezi stranami vyšší než 10% pro jednu ze stran, jsem označila jako predominantně loajální jedné straně. Vycházela jsem ze zdroje: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-03-18]

⁸² <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-03-18]. Pro konkrétní údaje je nutné vybrat příslušné volby z postranního panelu.

považují za „ústavní krizi“ a domnívají se, že škodí legitimitě nově zvoleného prezidenta. [Arrington et al. 1984: 240] Podle Gallupova průzkumu z 13. listopadu 2000 však pouhých 15% americké veřejnosti vnímalo výsledek voleb 2000 jako ústavní krizi. Podle toho samého průzkumu odpovědělo 79% respondentů, že pokud bude G.W. Bush v lednu 2001 inaugurován, budou jej považovat za legitimního prezidenta.⁸³

Ardoin et al. uvádí, že je poměrně obvyklým tvrzením, že současný systém volby dlouhodobně zvýhodňuje Republikánskou stranu. Ačkoliv tato domněnka byla vyvrácena několika studii z 90. let, byla dále umocněna Bushovým vítězstvím v roce 2000. [Ardoin et al. 2007: 343] Jak uvádí autoři, současný volební systém může zvýhodňovat jednou ze stran na základě dvou faktorů : (1) nerovnosti váhy voličských hlasů, jež je důsledkem toho, že volitelé v jednotlivých státech nereprezentují stejný počet voličů (což je dále důsledek dvou faktorů: nadreprezentace některých států a rozdílné volební účasti států), (2) asymetrické rozpoložení stranické síly v jednotlivých státech, jež vede k tomu, že jedna strana kumuluje vyšší počet „nadbytečných“ hlasů (*wasted votes*)⁸⁴. V návaznosti na tyto dva faktory se stává, že jedna strana potřebuje k vítězství více přímo odevzdaných hlasů než ta druhá. [Ibid.: 348-349]

Statistikové Gelman et al. si ve své práci kladli otázku, kolik procent přímo odevzdaných hlasů musela Demokratická strana v konkrétních volbách získat, aby její pravděpodobnost na získání většiny volitelů byla 5%, 50% a 95%. [Příloha č. 3] Autoři na základě statistického modelu, jenž bral v potaz i rozdílnou volební účast v jednotlivých státech, došli k závěru, že ve 40. a 50. letech bylo rozložení voličské podpory jednotlivých stran takové, že volební systém jasně zvýhodňoval Republikánskou stranu, neboť demokraté zpravidla kumulovali velmi vysoký počet „nadbytečných“ hlasů v jižanských státech. Zhruba od poloviny 70. let je však voličská podpora stran taková, že nedochází k podobnému výraznému zvýhodnění jedné ze stran. Pravděpodobnost, že volby vyhraje kandidát, který nezíská nejvyšší počet odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni, se zvyšuje s těsností rozdílu přímo odevzdaných hlasů mezi kandidáty. Zvláště pokud se tento rozdíl pohybuje kolem 0,5%, což byl případ voleb 2000, navyšuje se i pravděpodobnost vítězství toho, kdo získal méně přímo odevzdaných hlasů. [Gelman et al. 2004: 79-81, 87] Zatímco současný volební systém v roce 2000 zvýhodňoval

⁸³ Moore, David. Ultimately, Americans Would Accept Either Gore or Bush as Legitimate President. *Gallup* [online]. 2000, [cit. 2010-03-21]. Přístupný z: <<http://www.gallup.com/poll/2320/Ultimately-Americans-Would-Accept-Either-Bush-Gore-Legitimate-President.aspx>>.

⁸⁴ „Nadbytečné hlasy“ jsou takové hlasy, jež sice přispívají k navýšení počtu přímo odevzdaných hlasů pro stranu na celonárodní úrovni, ale nepřispívají k jejímu zisku volitelů.

republikány, v roce 1996 a 2004 zvýhodňoval naopak demokraty. Pokud by v roce 1996 B.Clinton býval získal stejný počet přímo odevzdaných hlasů jako R.Dole, Clinton by zvítězil o 20 volitelů. Pokud by G.W.Bush a J.Kerry v roce 2004 bývali získali stejný počet přímo odevzdaných hlasů, Kerry by zvítězil zhruba o 30 volitelů. [Hirsch 2008: 96] Ostatně kdyby J. Kerry býval získal v Ohio o zhruba 60,000 hlasů více, stal by se prezidentem, ačkoliv by celkově získal o zhruba 2.5 milionu méně hlasů než Bush.⁸⁵

II.2.2 „Faithless Elector“ – volitel se neřídí výsledkem voleb ve státě

Ačkoliv se od volitelů očekává, že budou po svém zvolení hlasovat vždy pro nominovaného prezidenta a viceprezidenta strany, za níž byli vybráni, nejsou tak Ústavou povinováni. Nicméně vzhledem ke skutečnosti, že strana do této funkce nominuje vždy ty nejloajálnější straníky, výskyt volitelů, kteří záměrně porušili svůj slib straně a hlasovali pro někoho jiného, byl od vzniku Ústavy naprosto marginální. Od roku 1789 se vyskytlo celkem 10 takových volitelů, v odborné literatuře nazývaných „*faithless electors*“. [Kincaid 2001: 14]⁸⁶ 8 z nich se potom vyskytlo ve 20.století. [Whitaker et al. 2004: 12] Nikdy však takový volitel nezměnil výsledek voleb. Jejich snahou bylo vždy upozornit na nějakou problematiku nebo odevzdat protestní hlas. Udělali to však jen tehdy, když jejich hlas stejně nemohl změnit volební výsledek. [Kimberling 1992: 14; Koza et al. 2008: 398] Příkladem může být republikánský volitel Dr. Lloyd Bailey, který v roce 1968 neodevzdal svůj hlas vítězi nejvyššího počtu odevzdaných hlasů v Severní Karolíně Richardu Nixonovi, ale Georgi Wallacovi.

⁸⁵ <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/national.php?year=2004&off=0&f=1>> [cit. 2010-04-26]

⁸⁶ Vzhledem k tomu, že Kincaidova studie byla napsána v roce 2001, zmiňuje se o 10 volitelích. Ve volbách 2004 byl odevzdán ve státě Minnesota hlas J. Edwardsovi na post prezidenta a viceprezidenta zároveň. Zřejmě se jednalo o omyl, a tak není úplně jasné, zda se jednalo o „malověrného“ volitele. Nezisková organizace FairVote na svých stránkách uvádí, že „malověrných“ volitelů bylo v historii USA celkem 156. Zdroj: <http://archive.fairvote.org/e_college/faithless.htm> [cit. 2010-03-21] Do tohoto počtu však zahrnují i ty volitele, kteří volili někoho jiného, neboť jejich kandidát na prezidenta zemřel mezi uskutečněním voleb volitelů a setkáním volitelů v prosinci. Tato situace nastala roku 1872, když zemřel demokratický kandidát H.Greeley. 63 jeho volitelů odevzdalo hlas někomu jinému a zbývající 3 pro něj i přesto hlasovali, ale jejich hlasy byly Kongresem odmítnuty. Republikánský prezident Grant však v těchto volbách získal většinu volitelů, a tudíž Greeleyho smrt na výsledku nic nezměnila. Dále do této kategorie počítají např. volby 1912, kdy 8 republikánských volitelů udělilo hlas nově jmenovanému republikánskému kandidátovi na viceprezidenta N. Butlerovi, neboť kandidát, jemuž se původně zavázali, zemřel týden před volbami. Dále sem počítají i zvláštní případy v letech 1836, 1832 a 1828, kdy někteří demokratičtí volitelé odmítli odevzdat hlas nominovanému viceprezidentovi za jejich stranu. Edward S. Corwin zmiňuje, že „malověrných“ volitelů bylo v historii celkem 8, což se shoduje s Kincaidovým počtem (Corwinova kniha byla napsána v roce 1990). [Corwin 1990: 455] Autoři Koza et al. se zmiňují o 11 „malověrných“ volitelích, což se rovněž shoduje s Kincaidovým počtem, neboť jejich studie byla napsána v roce 2008, a tudíž sem počítají i výše zmíněného volitele z Minnesoty. [Koza et al. 2008: 398]

Údajně chtěl vyjádřit nesouhlas s budoucím jmenováním Henryho Kissingera a Daniela Moynihana do kabinetních postů. Na senátním slyšení později přiznal, že kdyby měl jeho hlas ovlivnit Nixovo vítězství, hlasoval by místo Wallace pro Nixona.⁸⁷

26 států a D.C. se snaží předejít výskytu „malověrných“ volitelů několika způsoby, a to buďto prostřednictvím státních zákonů, nebo pravidly státních politických stran, kdy je volitel zavázán odevzdat svůj hlas stranickému tandemu, za nějž byl zvolen. V případě porušení tohoto závazku mají být takoví volitelé v některých státech i peněžitě pokutováni, trestně stíháni nebo mohou být z pozice volitele diskvalifikováni a nahrazeni někým jiným.⁸⁸ Je však otázkou, zda jsou takové tresty v souladu s Ústavou. Ještě nikdy totiž takový zákon či pravidlo nevyústilo v potrestání volitele, a tudíž nebylo ani soudně napadeno. [Killian et al. 1996: 432] Nejvyšší soud se této záležitosti částečně věnoval v případě *Ray vs. Blair*⁸⁹ v roce 1952. Demokratická strana státu Alabama v roce 1952 přijala pravidlo, podle něhož se museli demokratičtí volitelé *před svým uvedením do funkce* zavázat k tomu, že budou hlasovat pro kandidáta nominovaného Demokratickou stranou na stranickém sjezdu. Toto pravidlo však bylo napadeno a Nejvyšší soud státu Alabama jej označil za protiústavní s tím, že porušuje XII. dodatek Ústavy. Nejvyšší soud Spojených států však v poměru 5 ku 2 hlasům rozhodl, že na pravidle Demokratické strany nic protiústavního není, neboť volitelé se o danou funkci uchází dobrovolně a pokud ji chtějí zastávat, musí splnit pravidla strany. Nejvyšší soud však zároveň konstatoval, že vykonání těchto slibů či přísah volitelů není *po jejich jmenování do funkce* vynutitelné, neboť nejsou ústavně povinováni odevzdat hlas tandemu, za nějž byli zvoleni. Důležitým důsledkem tohoto rozhodnutí tedy bylo to, že státy mohou prostřednictvím přijetí státních zákonů nebo státní strany prostřednictvím svých pravidel odmítnout jmenování nějaké osoby do funkce volitele, pokud odmítne složit přísahu, že bude hlasovat pro kandidáta nominovaného konkrétní politickou stranou. [Pritchett 1959: 291; Killian et al. 1996: 432-433]

Nejvyšší soud se však nikdy nevyjádřil k ústavnosti státních zákonů a pravidel státních stran, jež volitele zavazují k hlasování v souladu s výsledkem volby lidu ve státě po tom, co byli do funkce jmenováni. Dodnes je tak nezodpovězena otázka, co by se stalo, kdyby volitel státu, který vyžaduje, aby volitelé hlasovali v souladu s výsledky

⁸⁷ <http://archive.fairvote.org/e_college/faithless.htm#5> [cit. 2010-03-21]

⁸⁸ Konkrétní postupy jednotlivých států v případě výskytu „malověrného“ volitele jsou dostupné na stránkách Národního archivu: <<http://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/laws.html>> [cit. 2010-03-21] Zmíněné postupy jsou platné k listopadu 2000.

⁸⁹ 343 U.S. 214 (1952)

volby ve státě, hlasoval pro někoho jiného a měl tak být pokutován či trestně stíhán. Někteří odborníci (na příklad profesor práv na Yale University Akhil Reed Amar) se domnívají, že ani takové sankce by zřejmě nemohly být uvaleny. [Whitaker et al. 2004: 11-12] Většina odborníků se shoduje i na tom, že stát si nemůže vynutit, aby volitel hlasoval v souladu s výsledkem hlasování ve státě. [Pierce 1968: 126]

Ohledně statutu volitelů tak byly nejčastěji navrženy dva druhy reform. Automatický plán (*Automatic Plan*) by uchoval Sbor volitelů v současné podobě, zavedl ve všech státech alokaci „vítěz bere vše“ a eliminoval funkci volitele v tom smyslu, že volitelské hlasy by byly udělovány kandidátům automaticky. Volitel by tak již nebyl osobou, nýbrž pouhým číslem. V praxi by to znamenalo, že by se již nekonaly ceremonie, kdy se volitelé v prosinci sejdou v hlavním městě svých států, kde odevzdají své hlasy pro prezidenta a viceprezidenta, a tyto hlasy jsou následně v lednu sečteny na společném zasedání obou komor Kongresu. Tento plán byl poprvé představen již v roce 1826, ale s velikou vážností byl projednáván až v polovině 20. století, kdy jej navrhoval tehdejší senátor za stát Massachusetts John F. Kennedy, který byl v době své senátorské kariéry velkým oponentem navrhovaných reform, jež měly zavést přímou volbu, proporční systém alokace volitelů či systém distriktů. Plán byl dále posvěcen i prezidentem Johnsonem ve dvou zvláštních projevech ke Kongresu, ale i přes podporu těchto osobností měla tato reforma jen malou odezvu, neboť její opozice byla silně proti ústavnímu ukotvení alokace „vítěz bere vše“ ve všech státech Unie. [Pierce 1968: 177-181; Longley et al. 1975: 47-49] Další alternativou je potom Zavazující plán (*Binding Plan*), který by ústavně zavázal zvolené volitele k odevzdání hlasů v souladu s výsledkem volby lidu ve státě. Na rozdíl od předešlého plánu však jednotlivým státům ponechává právo určit si vlastní systém alokace a volby volitelů a zachovává i jejich ceremoniální funkci.⁹⁰ S přijetím takového dodatku by se ujasnilo, že volitelé skutečně musí hlasovat v souladu s volbou lidu ve státě, což v současnosti zákony některých států vyžadují, ale v případě jejich napadení Nejvyšším soudem by byly zřejmě vyhodnoceny jako protiústavní. [Adkins et al. 2002: 85]

⁹⁰ Nezisková organizace FairVote na svých stránkách uvádí, že tento plán, podporovaný profesorkou politologie Judith Bestovou, má podobně jako Automatický plán zavést ve všech státech Unie alokaci „vítěz bere vše“. Zdroj: <http://archive.fairvote.org/e_college/reform.htm#binding> [cit. 2010-03-21]. Studie Adkinse a Kirwana z University of Nebraska se však o tomto požadavku nezmiňuje, a tak zřejmě existuje několik variant tohoto plánu, přičemž požadavek alokace „vítěz bere vše“ ve všech státech v něm nemusí být nutně ukotven.

II.2.3 Pozornost kandidátů se soustředí na vybraný okruh států

Častou kritikou Sboru volitelů (a alokace „vítěz bere vše“ na státní úrovni) je i skutečnost, že kandidáti se během kampaně zaměřují pouze na vybraný okruh států. [Arrington et al. 1984: 243; Dahl 2003: 83; Longley et al. 1975: 99; HLRA 2001: 2536; Koza et al. 2008: 8] Pro kandidáty totiž nemá smysl vést kampaň ve státech, kde pravděpodobně vedou nebo naopak zaostávají o vysoký počet hlasů. Takové státy jsou v odborné literatuře většinou označovány jako „*non-competitive states*“ [Samples 2008: 12], „*spectator states*“ [Gerber et al. 2009: 4] či „*safe states*“ [Dahl 2003: 83]. Vzhledem k nutnosti dosažení 270 volitelů k vítězství a omezeným zdrojům na vedení kampaně musí kandidáti zaujmout co nejefektivnější strategii k dosažení tohoto cíle. Kandidáti se tak soustřeďují pouze na okruh států, které jsou politicky soutěživé, tj. v nichž mají šanci zvítězit. Takové státy jsou v odborné literatuře nazývány různými způsoby, přičemž nejčastěji se setkáme s označeními „*swing states*“ [Longley et al. 1975: 99], „*doubtful states*“ [Allen, 1917: 689], „*battleground states*“ [Koza et al. 2008: 8] či „*toss-up states*“ [Hill et al. 2005: 706]. Média kromě těchto pojmenování používají i název „*purple states*“.⁹¹

Zmíněnou politickou soutěživost (*political competitiveness*) států, jež je pro stanovení strategie kampaně nejdůležitější, bych definovala jako míru pravděpodobnosti vyjádření podpory jedné či druhé straně konkrétním státem. Čím méně stát inklinuje k podpoře jedné ze stran, tím více se navyšuje jeho politická soutěživost. Profesor Joel Bloom z University of Oregon tvrdí, že determinace politicky soutěživého státu je poměrně subjektivní, ale nejčastěji kampaně vycházejí ze 3 faktorů: (1) průzkumy veřejného mínění (čím nižší je rozdíl procent podpory mezi kandidáty, tím spíše je stát soutěživý, přičemž aby byl stát do této kategorie zařazen, měl by být procentuální rozdíl preferencí nižší než 8 [Koza et al. 2008: 391]), (2) voličská registrace ve státě (čím vyšší je rozdíl mezi stranami v počtu registrovaných voličů, tím méně je stát soutěživý), (3) výsledky stran v daném státě v předešlých volbách (pokud stát v minulosti tradičně podporoval jednu stranu, usuzuje se, že tento trend bude zřejmě i nadále pokračovat).⁹²

⁹¹ Demokratická strana je typicky označována modrou barvou (státy, v nichž dominuje, jsou tak označovány jako „*blue states*“), Republikánská strana zase červenou barvou („*red states*“). Fialové státy („*purple states*“) jsou státy, v nichž nedominuje žádná strana a mohou v nich zvítězit kandidáti obou stran, tj. jsou to státy politicky soutěživé.

⁹² Cunniff, Meghan. Portrait of a swing state. *Daily Emerald* [online]. 2004, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <<http://www.dailymerald.com/2.2358/portrait-of-a-swing-state-1.211611>>. Domnívám se, že v hodnocení politicky soutěživého státu jsou důležité zejména průzkumy veřejného mínění, neboť dokáží

Jak jsem již psala v kapitole II.1.2, dodnes neexistuje mezi akademiky jasná shoda ohledně otázky, jaké státy současný systém zvýhodňuje. Malé státy jsou jasně zvýhodněny svou nadreprezentací ve Sboru volitelů, zatímco velké státy jsou zpravidla zvýhodněny většinou alokací volitelů (jsou pro vítěze totiž větší „odměnou“). Z analýz již uskutečněných voleb vyplývá, že většinová alokace zpravidla dominuje nadreprezentaci malých států (vyplývající ze dvou volitelů korespondujících s rovným zastoupením států v Senátu, o nichž se odborná literatura zmiňuje jako o tzv. „*constant two electors*“), ale tato nadreprezentace má v případě velmi těsných voleb potenciál přebít většinou alokací volitelů (což se stalo, jak píší na str. 30, jen ve volbách 1876, 1916 a 2000). Váha státu ve volbách je odvozena v první řadě od jeho soutěživosti, v druhé řadě pak od jeho lidnatosti, přičemž obyvatelé lidnatého a politicky soutěživého státu mají statisticky nejvyšší pravděpodobnost odevzdání rozhodujícího hlasu. [Longley et al. 1975: 96-99; Kallenbach 1960: 175; HLRA 2001: 2540]

Politicky soutěživé jsou zpravidla velké státy, neboť jsou často politicky heterogenní. Výjimkou mohou být v posledních letech typicky demokratické státy jako Kalifornie, New York, Illinois či typicky republikánský Texas, zatímco poměrně velké státy jako Florida, Pensylvánie, Ohio či Michigan jsou tradičními volebními bojišti. V kampani 2008 byly velmi soutěživé i velké státy jako Virginia, Severní Karolína či Georgia. Ze středně velikých států potom Missouri, Minnesota, Wisconsin, Colorado, Iowa, nově i tradičně republikánská Indiana. Z méně osídlených států potom Nevada, Nové Mexiko, New Hampshire a Montana.⁹³ Podle neziskové organizace FairVote se návštěvy obou prezidentských tandemů soustředily v roce 2008 až z 98% na 15 soutěživých států a až 99% jejich výdajů na volební spoty se koncentrovalo v 17 státech s potenciálem volit oba kandidáty.⁹⁴ Domnívám se, že pokud si budeme klást otázku, jaké státy jsou současným volebním systémem nejvíce zvýhodněny, odpověď by měla být soutěživé státy, neboť obyvatelé těchto států mají největší váhu hlasu. Zároveň bychom si potom měli klást otázku, zda je okruh soutěživých států stále stejný.

nejpřesněji reflektovat aktuální rozložení sil mezi kandidáty. Usuzovat, jak dopadne výsledek ve státě na základě předešlých voleb, může být nepřesné, neboť soutěživost státu je výsledkem celé řady faktorů. Jedním z nich může být např. původ kandidátů, jejich apel na určitou demografickou skupinu atd. Podobně nemusí být vypovídající ani voličská registrace. Např. v roce 2008 měl stát Oklahoma 49% registrovaných demokratů a 39% republikánů, přesto byl tento stát solidně republikánský, když zde John McCain zvítězil o celých 31%. Přesné údaje o registraci voličů ve státech jsou přístupné z: <http://elections.gmu.edu/Registration_2008G.html> [cit. 2010-03-21]

⁹³ <http://www.realclearpolitics.com/epolls/maps/obama_vs_mccain/#data> [cit. 2010-03-21]

⁹⁴ Kirschner, Laura. 2008s Shrinking Battleground and Its Impact on Campaign Activity. *Fair Vote* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <<http://archive.fairvote.org/tracker/?page=27&-pressmode=showspecific&showarticle=230>>.

V Příloze č. 4 uvádím mapu soutěživých států pro volby 2008, kde je srovnáno složení soutěživých států pro souboj mezi Barackem Obamou a Johnem McCainem a mezi Hillary Clintonovou a Johnem McCainem. Údaje se vztahují k červenci 2008 a vychází z průzkumů veřejného mínění v konkrétních státech, kde byli respondenti tázáni, koho by volili v případě demokratické nominace B. Obamy či H. Clintonové a republikánské nominace J. McCaina. Obama měl ve srovnání s Clintonovou větší apel na nezávislé voliče, liberální demokraty, voliče ve věku 18-29 let, voliče s vyšším vzděláním a vyšším příjmem a Afro-Američany. Clintonová však měla vyšší podporu mezi konzervativními demokraty, staršími voliči, voliči s nižším vzděláním a nižšími příjmy (někdy označovanými jako „*blue collar voters*“) a Hispánci.⁹⁵ Z mapy je patrné, že v případě demokratické nominace H. Clintonové a republikánské nominace J. McCaina mohly být volebními bojišti i státy Arkansas, Západní Virginie či Kentucky (Clintonová by v nich byla oproti McCainovi silnější než Obama), více soutěživé by byly státy Washington, Oregon, Colorado, Iowa či Wisconsin (v nichž byla Clintonová slabší než Obama), zatímco státy Virginia či Severní Karolína by zřejmě nebyly volebními bojišti vůbec (Clintonová je v nich ve srovnání s Obamou poměrně slabá). H. Clintonové by se ale díky jejímu apelu na výše zmíněné demografické skupiny dařilo lépe ve státech Ohio, Pensylvánie a Florida.⁹⁶ Důvod, proč je mapa volebního bojiště roku 2008 podobná té z roku 2004 je především ten, že Obama a McCain měli apel na určité demografické skupiny v přibližně stejném poměru jako Kerry a Bush, a tudíž se kampaň 2008 soustředila na podobné státy jako kampaň 2004.⁹⁷ Složení soutěživých států tak zřejmě ovlivňuje to, jaký tandem kandidátů strany na svých sjezdech nominují. Určitý kandidát totiž může mít silnější apel na určitou demografickou skupinu, což mu usnadňuje vítězství ve státech, kde je tato skupina koncentrovaná ve vyšší míře.

⁹⁵ Saad, Linda. Key Clinton Constituencies Moving Toward Obama. *Gallup* [online]. 2008, [cit. 2010-03-23]. Přístupný z: <<http://www.gallup.com/poll/107407/obama-surge-fairly-broadbased.aspx#2>>.

⁹⁶ S tím se shoduje i analýza volebních bojišť pro rok 2008 organizací Gallup. Závěrem této analýzy bylo, že Clintonová má potenciál být v listopadu silnějším kandidátem než Obama, neboť soutěživé státy, v nichž je silnější než Obama (např. Florida či Ohio) reprezentují dvakrát více volitelů než soutěživé státy, v nichž je silnější Obama (např. Colorado či Oregon). Zdroj: Saad, Linda. Hillary Clinton's Swing State Advantage. *Gallup* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <<http://www.gallup.com/poll/107539/Hillary-Clintons-SwingState-Advantage.aspx>>. Tato analýza ještě nemohla brát v úvahu státy jako Virginie či Severní Karolína, jež byly v průběhu hlavní kampaně stále více soutěživé a v nichž by Clintonová zřejmě neměla takovou podporu jako Obama. Na druhou stranu je zřejmé, že tyto státy se staly soutěživé (a státy původně soutěživé – např. Michigan – soutěživost ztratily) v důsledku finanční krize, jež udeřila v předvolebním čase a díky níž Obamova podpora narůstala. Zdroj: Cain, Bruce. What Caused McCain's Poll Numbers to Fall? *LATimes* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <<http://www.latimes.com/business/investing/la-oe-w-schnur-cain3-2008nov03.0.6970010.story>>.

⁹⁷ Newport, Frank. Obama-McCain Race Could be Akin to 2004. *Gallup* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <<http://www.gallup.com/video/107113/Support-Obama-vs-McCain-Similar-Kerry-vs-Bush.aspx>>.

V Příloze č. 6 uvádím složení soutěživých států pro volby v letech 1972-2008. Významné postavení zaujímají státy Ohio a Missouri, jež byly soutěživé v každých zkoumaných volbách. Těmto státům, zvláště pak Missouri, je někdy přezdíváno *bellwether states* a jsou zajímavým fenoménem prezidentských voleb, neboť vykazují ve srovnání s ostatními státy neobyčejně častou shodu mezi výsledkem voleb ve státě a výsledkem voleb jako takových (tj. kdo zvítězí v Missouri se většinou stává i prezidentem⁹⁸), neboť jejich demografické složení je reprezentativní vůči Spojeným státům jako takovým.⁹⁹ Ačkoliv tabulka ukazuje, že složení soutěživých států se každé volby mění, přičemž některé státy jsou v „soutěživé pozici“ častěji než ostatní, jedná se stále o poměrně krátký časový úsek studia. Johnson ve své práci studoval změny okruhu soutěživých států z velmi dlouhodobého hlediska. Analýzu rozdělil do 4 cyklů, z nichž každý zahrnoval 10 voleb (1844-1880, 1884-1920, 1924-1960, 1964-2000) a kladl si otázku, jaké státy byly dlouhodobě v pozici „přihlížejících“ států (*spectator states*), jež definuje jako státy, jež nebyly desetkrát po sobě soutěživé (soutěživé byly v jeho studii státy, kde byl procentuální rozdíl podpory mezi kandidáty nižší než 5), tj. po celý studovaný cyklus. V letech 1844-1880 jimi bylo 11 států (mezi nimi např. nyní soutěživé Colorado, Iowa, Maine, Michigan, Minnesota), v letech 1884-1920 byla v tomto okruhu např. nyní soutěživá Florida, Georgia či Arkansas. Ve třetím cyklu se sem řadily např. státy Arizona, Virginia a opět Georgia. V posledním cyklu se jedná např. o Utah, Kansas, Wyoming, Severní Dakotu či Nebrasku. [Johnson 2005: 345]

Tara Rossová se domnívá, že státy, jež jasně inklinují k podpoře určité strany, dávají v kampani najevo, že jeden z kandidátů reprezentuje jejich zájmy dostatečně. Pokud je určitý kandidát strany, jež ve státě jinak tradičně vítězí, pro stát nepřijatelný, projeví se to na průzkumech veřejného mínění. Takový stát se pak stává soutěživý či se v něm kampaň dokonce nevede vůbec, neboť se předpokládá, že v něm tentokrát zvítězí opoziční strana. Jako příklad uvádí Západní Virginii, jež byla v moderní historii tradičně demokratická (s výjimkou voleb 1972 a 1984, které zaznamenaly vlnu republikánských vítězství), nicméně ve volbách 2000 se stala s demokratickou nominací Al Gora jedním z volebních bojišť, neboť se obyvatelé tohoto státu obávali vlivu Gorových kroků v oblasti životního prostředí na místní uhelný průmysl či jeho pozic ohledně přístupu ke zbraním. George W. Bush tak ve volbách 2000 zvítězil nejen v Západní Virginii, ale i v

⁹⁸ Tento trend byl však narušen v posledních volbách 2008, kdy v Missouri poprvé od voleb 1956 zvítězil kandidát, který však prezidentské volby prohrál.

⁹⁹ Suellentrop, Chris. The Show Me state always picks right in the presidential campaign. Will 2004 break its streak? *The Slate* [online]. 2004, [cit. 2010-04-21]. Přístupný z: <<http://www.slate.com/id/2101779/>>.

domovském státu Al Gora Tennessee, kde má uhelný průmysl také tradici. [Ross 2004: 6] Podobně tyto státy volily republikána ve volbách 2004 a 2008, když Demokratická strana nominovala na post prezidenta poměrně liberální demokraty¹⁰⁰, jejichž pozice k uhelnému průmyslu byly pro obyvatele těchto států rovněž rozporuplné.¹⁰¹

Odpůrci Sboru volitelů a většinové alokace kritizují, že současný systém dává přílišnou váhu určitým státům a že hlasy voličů jsou důležité podle toho, v jaké části země jsou odevzdány. Jejich hypotézou je, že když by měl každý hlas v případě odstranění Sboru volitelů úplně stejnou váhu, pro kandidáty by mělo smysl vést kampaň ve všech 50 státech. [Koza et al. 2008: 410; Dahl 2003: 85] Rossová však namítá, že když by se Spojené státy při přímé volbě prezidenta proměnily v jednu volební jednotku a cílem by bylo získat co nejvyšší počet hlasů celonárodně, pro kandidáty by mělo smysl zaměřovat se pouze na ty nejhustěji osídlené oblasti Spojených států. Kandidáti by měli podobně jako dnes omezený rozpočet na vedení kampaně a museli by zaujmout co nejefektivnější strategii vedoucí k vítězství. Strany by se tak soustředily pouze na jim přátelské, hustě osídlené státy, kterým se nyní nedostává takové pozornosti, protože pro kandidáty nemá díky většinové alokaci volitelů smysl kumulovat „nadbytečné“ hlasy ve státech, v němž s vysokou pravděpodobností vyhrají.¹⁰² [Ross 2004: 6] Zmíněnou změnu strategie připouští ve své studii i Hill a McKee. [Hill et al. 2005: 702] Současný systém naopak kandidáty nutí zaměřovat se místo států, kde již mají stejně velikou podporu, i na státy, jež si nejsou úplně jisté, zda konkrétní kandidát nejlépe reprezentuje jejich zájmy. Diana Cieslaková z think-tanku Evergreen Freedom Foundation uvádí, že zaměření na centristické soutěživé státy usměrňuje kampaně do středu politického spektra a dává šanci na vítězství pouze těm kandidátům, jež jsou ve svém programu relativně umírnění.¹⁰³ Tento bod osobně shledávám jako jeden z nejdůležitějších

¹⁰⁰ Týdeník The National Journal dělá každoročně analýzu hlasování členů Kongresu, na jejímž základě jeho členy rozděljuje ve škále od nejliberálnějších po nejkonzervativnější. B. Obama byl pro rok 2007 dokonce označen za nejliberálnějšího demokrata (v roce 2005 na 16.místě a v roce 2006 na 10.místě), zatímco Clintonová se během své senátní kariéry většinou umísťovala až na konci druhé desítky nebo začátku čtvrté desítky (v roce 2005 na 20.místě, 2006 na 32.místě a 2007 na 16.místě). Její obecně konzervativnější pozice, apel na specifické demografické skupiny a osobní pouta k některým státům jí tak dávaly větší potenciál v konzervativnějších oblastech Apalačského pohorí, které by byly v případě její nominace zřejmě více soutěživé. Zmíněná ideologická hodnocení členů Kongresu jsou přístupná z: <<http://www.nationaljournal.com/voteratings/>> [cit. 2010-03-22]

¹⁰¹ MacGillis, Alec. Obama's Coal Stance, in Kentucky and Beyond. *Washington Post* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <http://blog.washingtonpost.com/44/2008/05/20/obamas_coal_stance_in_kentucky.html>.

¹⁰² John Samples z Cato Institute zároveň dodává, že kandidáti by se zaměřovali pouze na nejhustěji osídlené státy i z toho důvodu, že cena volebního spotu na voliče by byla levnější ve státech s velikou populací díky zvláštní struktuře tamních mediálních trhů. [Samples 2008: 12]

¹⁰³ <http://www.ewfa.org/main/article.php?article_id=2757> [cit. 2010-03-27]

důvodů, proč by měl být současný systém uchován. Je to nesmírně důležitá ochrana proti regionálně ukotveným kandidaturám. Kandidáti jsou nuceni vést geograficky diverzifikované kampaně, sestavovat široké koalice států ke zvolení a reagovat na problematiku odlišných států. Je sice pravda, že se kampaně kandidátů zaměřují vždy primárně na vybraný okruh asi 15 soutěživých států, nicméně jak jsem se snažila výše demonstrovat, tento okruh států není vždy stejný, ale mění se v závislosti na celé řadě faktorů, z nichž jeden z nejdůležitějších je zřejmě ten, jaký tandem strany nominují na svých stranických sjezdech. Osobně mám za to, že tyto dostředivé tendence kampaní jsou pro stát s federálním uspořádáním spíše pozitivem než negativem.

II.2.4 Podíl na snižování volební účasti

Další argument odpůrců Sboru volitelů je tvrzení, že současný systém volby odrazuje volební účast. [Dahl 2003: 83; Longley et al. 1975: 19; Koza et al. 2008: 15] Tento argument vychází z hypotézy, že voliči v nesoutěživých státech usuzují, že jejich hlas nebude mít ve volbách žádnou váhu, když je vlastně už „předem rozhodnuto“, kdo získá všechny volitele za stát. Na vině má být podle jejich hypotézy státní alokce volitelů „vítěz bere vše“ a zároveň i samotný Sbor volitelů, neboť každý stát má pevně stanovený počet volitelů bez ohledu na to, kolik voličů ve státě odvolí, a tudíž jednotlivé státy nemají být motivovány k povzbuzování voličů, aby šli volit. Volič strany, která je ve státě v menšině, má usuzovat, že jeho hlas stejně nepostačí jeho straně k vítězství. Podobně volič strany, která je ve státě predominantní, má usuzovat, že jeho strana je ve státě natolik silná, že stejně zvítězí, a tudíž nebude potřebovat jeho hlas. Přesně s touto hypotézou vystoupil na příklad deník *The New York Times*¹⁰⁴, think-tank Brookings Institute¹⁰⁵ či iniciativa „NPVIC“¹⁰⁶. Jejich hypotézou tedy je, že pokud by se zavedla přímá volba, všechny hlasy byly stejně důležité a navýšila by se tím i volební účast.

¹⁰⁴ „*The Electoral College discourages turnout because voters in two-thirds of the nation know well before Election Day who will win their states.*“ Citováno z: Editorial Board of the NYTimes, Drop Out of the Electoral College. *New York Times* [online]. 2006, [cit. 2010-03-28]. Přístupný z: <http://www.nytimes.com/2006/03/14/opinion/14tue1.html?_r=1>.

¹⁰⁵ „*Because the Electoral College has effectively narrowed elections like the last one [2004] to a quadrennial contest for the votes of a relatively small number of states, people elsewhere are likely to feel that their votes don't matter.*“ Citováno z: Nivola, Pietro. Thinking about political polarization. *Brooking Policy Brief Series* [online]. 2005, [cit.2010-03-28]. Přístupný z: <http://www.brookings.edu/papers/2005/01-politics_nivola.aspx?rssid=nivola>.

¹⁰⁶ Autoři konkrétně zmiňují: „*Voter turnout is adversely affected in non-competitive states because voters of both parties in non-competitive states realize that their votes do not matter in presidential elections.*“ [Koza et al. 2008: 15]

Např. autoři Kau et al. ve své práci vychází z teorie racionálního voliče, podle níž se pravděpodobnost, že volič půjde k volbám, má navyšovat s očekáváním, že jeho hlas bude ve volbách rozhodující (tj. že rozhodne volební pat). [Kau et al. 1976: 106] Nicméně jak zmiňuje Kimberling, voliči v prezidentských volbách nerozhodují jen o prezidentovi, ale i o senátorovi, poslancích, guvernérovi, státních referendech, členech státních legislatur a řadě dalších volených úřadů, jejichž výsledek rozhodně není „předem daný“.¹⁰⁷ [Kimberling 1992: 14]

Hill et al. zmiňují, že průměrná volební účast mezi voliči s volebním právem byla v roce 2000 ve 12 soutěživých státech 60,2%. Nesoutěživé státy měly ve volbách potom volební účast lehce pod celonárodním průměrem 57,4%, tedy 56,6%. [Hill et al. 2005: 713] Autoři projektu „NPVIC“ citují ve své práci studii Committee for the Study of the American Electorate na American University, jež zmiňuje, že volební účast se ve volbách 2004 zvýšila (oproti předchozím volbám) v soutěživých státech o 6,3%, zatímco v nesoutěživých státech jen o 3,8%. [Koza et al. 2008: 15] Gerber et al. citují ve své studii práci M. McDonalda z George Mason University, která uvádí, že v roce 2008 byla volební účast v 10 nejsoutěživějších státech v průměru o 4% vyšší (65,9% ku 61,9%) než ve všech zbývajících státech Unie. [Gerber et al. 2009: 5]

Autoři Hill et al. zmiňují, že výše volební účasti v jednotlivých státech je však výsledkem celé řady faktorů jako je demografické složení státu¹⁰⁸, registrační pravidla¹⁰⁹ či již zmíněné konání soutěživých voleb do celé řady jiných volených úřadů. Autoři ve své studii zkoumali, zda má soutěživý status státu vliv na volební účast

¹⁰⁷ Senátoři jsou voleni na 6 let s tím, že každé dva roky se volí třetina senátorů. Délka guvernérského mandátu je ve všech státech (kromě Vermontu a New Hampshire) 4 roky, ale samotné uskutečnění voleb se v jednotlivých státech liší v letech konání (např. některé státy konají guvernérské volby v každém sudém roce nedělitelném 4 apod.). 11 států koná guvernérské volby vždy souběžně s prezidentskými volbami. Zdroj: <<http://www.nga.org/Files/pdf/GOVLIST.PDF>> [cit. 2010-03-27]

¹⁰⁸ Volební účast totiž silně koreluje se vzděláním (čím vyšší vzdělání voliče, tím vyšší je i pravděpodobnost, že bude volit), věkem (s nárůstem věku do zhruba 70 let roste i pravděpodobnost, že volič půjde k volbám), rasou (běloši – někdy v průzkumech charakterizováni jako „non-hispanic white“ – mají vůbec nejvyšší volební účast, následují Afro-Američané, dále Hispánci a Asiaté) či příjmem (lidé vyššími příjmy volí ve vyšší míře než ti s nižšími příjmy).

Zdroj: <<http://www.census.gov/population/www/socdemo/voting.html>> [cit. 2010-03-28]

¹⁰⁹ Aby občan mohl v USA volit, musí být registrován. Státy se ve svých registračních pravidlech liší. Většinou se vyžaduje registrace do 30 dní před uskutečněním voleb. Některé státy (Maine, New Hampshire, Minnesota, Wisconsin a Wyoming) umožňují registraci i v den voleb. Zdroj: <http://www.declareyourself.com/voting_faq/state_by_state_info_2.html> [cit. 2010-03-28]. Tyto státy měly v posledních 3 volbách volební účast mezi voliči s volebním právem vždy vyšší než byl celonárodní průměr. Srovnání volební účasti přístupné z: <http://elections.gmu.edu/voter_turnout.htm>. [cit. 2010-03-28] Od roku 2008 umožňuje registraci v den voleb i stát Iowa. Kromě registračních pravidel se státy liší i v tom, po jakou dobu mají voliči přístup k volebním místnostem. Např. část státu Kentucky uzavírá volební místnosti již o 3 hodiny dříve než New York či Rhode Island. Zdroj: <<http://timerealclearpolitics.files.wordpress.com/2008/11/closing-times1.gif>> [cit. 2010-04-04]

(konkrétně se jednalo o volby 2000). Jejich hypotézou bylo, že soutěživé státy budou mít vyšší volební účast v důsledku zvýšené mobilizace voličů kampaněmi kandidátů. Následně sestavili model, který bral v potaz výše zmíněné faktory ovlivňující volební účast a zjistili, že návštěvy kandidátů vedly ve 12 soutěživých státech v roce 2000 průměrně k 1,19% nárůstu volební účasti a peníze vynaložené na mediální prezentaci kandidátů v těchto státech vedly v průměru k 1,53% nárůstu ve volební účasti. [Hill et al. 2005: 715] Dále také citují práce dalších autorů, kteří se shodují na tom, že velmi pozitivní efekt na volební účast mají v těchto soutěživých státech i pracovníci kampaní, kteří kontaktují potenciální voliče telefonicky, emailem či osobně a informují je o detailech volby (tj. o času a místě konání voleb atd.) [Ibid.: 703-704]

Je tedy otázkou, zda zvýšená volební účast v soutěživých státech není spíše důsledkem aktivit kampaní kandidátů než domněnkou voličů ve státech nesoutěživých, že jejich hlas nebude mít ve volbách váhu. Autorka K. Lipsitzová ve své práci uvádí, že obavy kritiků Sboru volitelů, kteří se domnívají, že současný systém volby vede k celkovému úpadku politické participace, jsou zřejmě zcela nepodložené, neboť podle jejich empirických zjištění jsou voliči v nesoutěživých státech s rostoucím užíváním internetu v určitých formách participace ještě aktivnější než voliči států soutěživých.¹¹⁰ [Lipsitz 2007: 8-9 a 16] Je zřejmé, že současný systém volby má vliv na strategii kampaní, a tato strategie má zřejmě vliv na volební účast v soutěživých státech. Lipsitzová ale uvádí, že tato nerovnost ve volební účasti by se při úpravě volebního systému zřejmě vytvořila mezi státy, na něž by se nově zaměřila kampaň kandidátů (tj. státy, v nichž může kandidát co nejefektivněji získat co nejvyšší počet volitelů v případě systému distriktů či proporční alokace volitelů za stát nebo nejvíce přímo odevzdaných hlasů v případě přímé volby lidem), a státy, které by byly kampaní ignorovány, neboť žádná volební reforma nepovede ke zcela proporčnímu rozložení vedení kampaně ve všech státech Unie. [Lipsitz 2006: 27]

Hypotézu, zda by se volební účast skutečně navýšila se zavedením přímé volby, nelze nijak verifikovat. Experti na problematiku volebního chování, jež ve své práci cituje Samples, se však domnívají, že vliv této změny na volební účast by byl zřejmě velmi malý, neboť méně informovaní voliči by na tuto změnu zřejmě nijak nereagovali a pravděpodobnost volby u těch neinformovanějších voličů by byla zřejmě ovlivněna v naprosto triviálním měřítku. [Samples 2008: 13]

¹¹⁰ To se týká např. dobrovolnictví pro jednoho z kandidátů, kdy voliči z nesoutěživých států volají potenciálním voličům ve státech soutěživých a nepřímo tak ovlivňují výsledek v těchto státech apod.

III. DISKUSE O ZMĚNĚ SYSTÉMU

Žádná část Ústavy není tolik kritizovaná jako způsob volby prezidenta. [Adkins et al. 2002: 72] Reforma Sboru volitelů je historicky vůbec nejčastějším předmětem předložených ústavních dodatků. [Whitaker et al. 2004: 17] Skoro při každém legislativním období Kongresu je předložen minimálně jeden návrh ústavního dodatku týkajícího se reformy Sboru volitelů. Většina těchto návrhů se však nedočká žádné legislativní aktivity. Jen minimum návrhů mělo alespoň legislativní slyšení a jen o některých návrzích se i skutečně hlasovalo.¹¹¹ Nikdy se však žádnému návrhu ústavního dodatku nepodařilo získat podporu 2/3 členů obou komor Kongresu, aby o něm následně mohly hlasovat legislature jednotlivých států. Poslední hlasování o reformě volby prezidenta se na půdě Kongresu odehrálo v roce 1979.

Reformy Sboru volitelů mají dvě základní podoby: buď mají eliminovat Sbor volitelů jako takový, nebo mají upravit pouze část způsobu volby prezidenta. První možnost počítá se zavedením přímé volby prezidenta, kdy by si všechny odevzdané hlasy byly na federální úrovni naprosto rovny, a je standardně navrhována prostřednictvím dodatku k federální Ústavě nebo nyní i nově prostřednictvím dohody mezi některými státy Unie. Druhá možnost má pak jen upravit způsob alokace volitelů, přičemž mezi základní návrhy patří systém distriktů a proporční alokace volitelů. Tento druh reformy může být prosazen dodatkem k federální Ústavě a v případě schválení by zavedl ve všech státech uniformní způsob alokace volitelů. Vzhledem k tomu, že takový dodatek nebyl nikdy prosazen, umožňuje Ústava jednotlivým státům, aby si způsob alokace volitelů určily samy. Všechny státy nyní používají alokaci „vítěz bere vše“ na státní úrovni, jen Nebraska a Maine používají systém distriktů.

Poslední kapitulu bakalářské práce jsem tedy rozdělila do dvou základních podkapitol, z nichž ta první pojednává o volebních reformách prostřednictvím dodatků k federální Ústavě a ve formě případových studií analyzuje konkrétní reformy: (1) naprostou eliminaci Sboru volitelů se zavedením přímé volby a úplnou rovností hlasů na federální úrovni, (2) uniformní zavedení systému distriktů ve všech státech, (3) uniformní zavedení proporční alokace volitelů ve všech státech. Druhá podkapitola se zabývá úpravou volby prezidenta jinými způsoby než prosazením dodatku k federální

¹¹¹ Whitaker et al. například uvádí, že v období let 1889-2004 bylo předloženo 595 dodatků k federální Ústavě týkajících se reformy volebního systému pro úřad prezidenta. Pro pouhé 4 z nich zorganizovala Sněmovna reprezentantů legislativní slyšení, a to mezi lety 1947 až 1969. Senát potom konal 8 legislativních slyšení, a to v letech 1948 až 1969. [Whitaker et al. 2004: 17-18]

Ústavě a ve formě případových studií analyzuje: (1) návrh dodatku k ústavě státu Colorado, který měl na státní úrovni zavést proporční alokaci volitelů po schválení v lidové iniciativě, (2) mezistátní dohodu, která by sice Sbor volitelů neodstranila, ale učinila by jej při volbě irelevantním. Vzhledem k omezenému prostoru práce se zaměřím v druhé podkapitole primárně na ústavnost těchto návrhů.

III. 1 REFORMNÍ ALTERNATIVY VE FORMĚ DODATKŮ K FEDERÁLNÍ ÚSTAVĚ

III.1.1 *Přímá volba lidem*

Přímá volba lidem byla v Kongresu poprvé navržena v roce 1816. Zájem o tuto reformu byl patrný zejména po skončení občanské války a dále v 60. a 70. letech 20. století, zřejmě po výsledcích ve volbách 1960, 1968 a 1976. [Pierce 1968: 181 a 184-187] Jedná se o vůbec nejčastěji předkládaný druh reformy volby prezidenta. [Whitaker et al. 2004: 18] Zároveň se jedná i o vůbec nejpopulárnější druh reformy, neboť jako jediný dokáže garantovat, že za každých okolností zvítězí ten kandidát, který získá i nejvyšší počet odevzdaných hlasů. [Vile 1996: 112; Spilerman 1974: 444] Autor C. Herman Pritchett označuje alternativu přímé volby za vůbec nejradikálnější ze všech standardně předkládaných reforem. [Pritchett 1959: 292] Zřejmě z toho důvodu, že by ve své nejčastěji předkládané podobě zapříčila eliminaci nejvyššího počtu tradičních prvků současného volebního systému pro úřad prezidenta: osobu volitele (potažmo potom i „malověrného volitele“, ale i konstantní dvojici volitelů pro každý stát), většinový systém „vítěz bere vše“ na úrovni státu a systém distriktů při alokaci volitelů a případnou proceduru volby Sněmovnou reprezentantů¹¹².

Zastánci tohoto plánu argumentují, že přímá volba je nejdemokratičtější, neboť jako jediná ze všech reformních alternativ by na federální úrovni vážila hlasy všech obyvatel stejnou měrou. [Longley et al. 1975: 66; Whitaker et al. 2004: 19; Arrington et al. 1984: 240; HLRA 2001: 2544; Pierce 1968: 192] Argument proti tomuto tvrzení je

¹¹² Alternativa volby Sněmovnou reprezentantů v případě, že nikdo nezíská potřebnou většinu k vítězství v prvním kole, nemusí být nutně eliminována. Některé návrhy reformních alternativ přímé volby ponechávají volbu Sněmovnou reprezentantů (nebo celým Kongresem) v druhém kole. Většinou však chtějí toto druhé kolo upravit tím, že by státy již neměly rovné zastoupení jednoho hlasu bez ohledu na lidnatost (jak je tomu dnes), ale byly by zastoupeny proporčně podle své reprezentace ve Sněmovně reprezentantů (nebo potažmo v celém Kongresu). Většina návrhů přímé volby však počítá s tím, že druhé kolo by se rovněž uskutečnilo ve formě přímé volby lidem, pokud by nikdo v prvním kole nezískal určité procentuální minimum hlasů nutných ke zvolení v kole prvním (většinou 40%). [Pierce 1968: 184]

nejčastěji ten, že politický systém Spojených států nefunguje a neměl by fungovat jako přímá demokracie. Jedná se o systém federace 50 *zastupitelských republik*, jenž byl vytvořen především z toho důvodu, aby byly chráněny svobody jednotlivců proti excesům demokracie a tyranii většiny. Prezident by měl být volen jednotlivými státy nikoliv populací celé země jako takové, aby bylo zajištěno, že i ty nejméně lidnaté státy budou mít na volbu vliv. [Samples 2008: 9 a 14; Ross 2004: 3-5] ¹¹³

Další argument zastánců této reformy je ten, že by se konečně zabránilo zvolení kandidáta, který by získal nižší počet přímo odevzdaných hlasů než jeho oponent. [Arrington et al. 1984: 245; Wilmerding Jr. 1949: 1; Pierce 1969: 253] To je skutečně pravda, neboť jak již bylo výše zmíněno, pouze přímá volba váží všechny hlasy na federální úrovni stejnou měrou. Nicméně ani přímá volba by nedokázala zabránit zvolení kandidáta preferovaného minoritou voličů, pokud by bylo stanoveno procentuální minimum nižší než 50 pro zvolení v prvním kole nebo pokud by dokonce žádné druhé kolo ani nebylo stanoveno a zvítězil by jednoduše ten kandidát, jenž by získal relativní většinu hlasů.

Oponenti tohoto plánu tvrdí, že stanovení 40% minima pro zvolení v prvním kole by pravděpodobně vedlo k posílení vlivu „třetích“ stran. I když by posílení třetích stran mohlo být nazíráno pozitivně, autoři jsou naopak toho názoru, že by se tak dělo na úkor politické stability země. [Polsby et al. 1991: 310; Bibby 1996: 232; Whitaker et al., 2004: 19; Kimberling 1992: 17] Malé strany by měly jasný důvod ke kandidatuře v prvním kole, neboť by mohly očekávat, že budou s jedním ze dvou postupujících kandidátů smlouvat výměnou za volební podporu v kole druhém. Tara Rossová popisuje další motivaci třetích stran na příkladu voleb 1992, kdy bylo potenciálním voličům nezávislého Rosse Perota sdělováno, že hlas pro tohoto kandidáta je hlasem pro Billa Clintona. Hodně lidí zřejmě nehlasovalo pro Perota, neboť se obávali, že tak „vyhodí“ svůj hlas, a tak radši volili toho z hlavních dvou kandidátů, který pro ně byl „menším zlem“. Za stanovení 40% hranice v prvním kole by však již bývalo nebylo primárním úkolem těchto voličů zabránit Clintonovu vítězství (Clinton jen musí získat méně než 40% hlasů), ale získat vyšší počet hlasů než George H.W. Bush, aby se Perot kvalifikoval pro druhé kolo. Autorka se zároveň domnívá, že časem by se procento, které by kvalifikovalo kandidáty pro postup do druhého kola, stále snižovalo a kandidáti

¹¹³ Tento argument zastává například i republikánský poslanec za stát Texas Ron Paul. Zdroj: Paul, Ron. Hands off the Electoral College. *A Weekly Column* [online]. 2004, [cit. 2010-04-02]. Přístupný z: <<http://www.house.gov/paul/tst/tst2004/tst122704.htm>>.

by mohli být stále extrémnější.¹¹⁴ [Ross 2004: 8] Prezidentem by se tak mohl stát i ten kandidát, který v prvním kole získal třeba jen 30% hlasů. Takový prezident by potom musel vládnout s tím vědomím, že 70% voličů hlasovalo v prvním kole pro někoho jiného. Někteří autoři se domnívají, že situace, kdy by žádný kandidát v prvním kole nezískal 40% hlasů, by byla velice nepravděpodobná, a tudíž by druhá kola byla naprostou výjimkou. [Longley et al. 1975: 67; Arrington et al. 1984: 240] Platnost této hypotézy vyvozují ze skutečnosti, že ze všech voleb konaných v historii USA (pro něž jsou dostupná data o celkovém počtu přímo odevzdaných hlasů) se tak stalo jen jednou (tj. v roce 1860, kdy vítězný kandidát A.Lincoln získal 39% hlasů). Domnívám se však, že je problematické tvrdit, že výsledek by býval byl za přímé volby stejný, neboť výsledky voleb, z nichž vyvozují své závěry, se uskutečnily za volebního systému, jenž třetí strany jasně odrazuje. Když se změní jeden aspekt volebního systému, ovlivní to i jeho ostatní části. Třetí strany by zřejmě nebyly tolik silné, pokud by kandidátovi stačila ke zvolení pouhá relativní většina hlasů a nekonalo by se druhé kolo. Nicméně řadě reformátorů volebního systému i přesto vadí zřejmě nepravděpodobná (nicméně nikoliv nemožná) situace, kdy by se procentuální zisk vítězného kandidáta pohyboval kolem 40% či méně. Za systému přímé volby s nutností zisku relativní většiny by totiž neexistovala instituce volitelů, která má tendenci zveličovat vítězství kandidátů, jež získají třeba i „pouhých“ 43% hlasů (případ Billa Clintona, který však v roce 1992 získal přesvědčivých 68,8% volitelů). [Polsby et al. 1991: 310-311; Bibby 1996: 252]

Tato reforma, jež by na federální úrovni sice vážila všechny hlasy stejnou měrou, by však při volbě posílila ty nejlidnatější státy, které by měly stále větší vliv na volbu prezidenta. Výsledkem by tak mohlo být narušení rovnováhy moci mezi malými a velkými státy a vedení kampaně jen v těch nejhustěji osídlených státech, což by pravděpodobně vedlo k regionalizaci volby. [Ross 2004: 6; Samples 2008: 12; Adkins et al. 2002: 89] Možnost zvolení regionálního kandidáta lze ilustrovat na výsledcích

¹¹⁴ Loy se domnívá, že takový systém by mohl vést i k situaci, která nastala ve francouzských prezidentských volbách v roce 2002. V těchto volbách ztratily obě hlavní politické strany tolik podpory a výsledek byl v prvním kole natolik fragmentován, že se pro druhé kolo překvapivě kvalifikoval i kandidát krajně pravicové Národní fronty Le Pen se ziskem 16,9% hlasů. Jeho oponent pro druhé kolo J. Chirac získal 19,9% a L.Jospin, kandidát Socialistické strany, získal 16,2%, ačkoliv měl jinak celonárodně vyšší podporu než Le Pen (Jospin doplatil zejména na fragmentaci hlasů mezi velký počet malých stran). Chirac pak Le Pena v druhém kole porazil se ziskem 82,2%, nicméně kdyby se pro druhé kolo kvalifikoval Jospin, volba by zřejmě byla mnohem více soutěživá. [Loy 2008: 59] Domnívám se, že v důsledku dualistických tendencí amerického elektorátu a zvláštní politické kultury Spojených států, o níž se zmiňuje i Longley et al. [Longley et al. 1975: 88] by se odevzdané hlasy v prvním kole zřejmě nefragmentovaly v takové míře jako ve Francii, nicméně jistá míra fragmentace hlasů je určitě legitimní obavou odpůrců přímé volby s dvoukolovým většinovým systémem, jehož výsledkem by v důsledku vysoké fragmentace hlasů v kole prvním mohl být naprosto nereprezentativní výsledek v kole druhém.

voleb 2000. [Příloha č. 5] Podle posledního sčítání lidu z roku 2000 žije 70% americké populace v 17 státech, které jsou ve Sboru volitelů podprezentovány. Ve volbách 2000 bylo odevzdáno celkem 105 417 475 hlasů, z nichž 68,4% pocházelo od voličů v 17 podprezentovaných státech. Kdyby bylo ke zvolení potřeba 40% všech odevzdaných hlasů, vítěznému kandidátovi by stačilo získat v průměru 58,4% hlasů v 17 podprezenovaných státech. Zvítězit by tak mohl kandidát, který by svou podporu regionálně koncentroval v několika nejlidnatějších státech a měl zároveň malou podporu ve zbytku země. Vzhledem k tomu, že se až 35% obyvatel těchto 17 podprezentovaných států nachází v pouhých 10 městech, které jsou vůbec největšími metropolemi USA, měly by na volbu rostoucí vliv především města jako Los Angeles, New York City, Chicago, Dallas, Filadelfie či Houston.

Někteří autoři se zároveň obávají možnosti, že kdyby byl výsledek přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni velmi těsný, musely by se přepočítat všechny hlasy v celé zemi (oproti přepočtu hlasů v jednom státě s těsným výsledkem za současného systému). [Spilerman 1974: 445; Whitaker et al. 2004: 20; Neale 2007: 4] Zastánci přímé volby naopak argumentují tím, že přímá volba by pravděpodobnost přepočtu hlasů naopak snížila.¹¹⁵ Již několikrát v historii Spojených států byl výsledek celkového počtu přímo odevzdaných hlasů voličů velmi těsný.¹¹⁶ V případě, kdy by byla zavedena přímá volba a rozdíl hlasů mezi kandidáty by byl velmi těsný, byl by potom důležitý každý odevzdaný hlas, což by způsobilo přepočet hlasů na úrovni celých Spojených států. Takový přepočet by byl zřejmě velmi nákladný a zároveň je i otázkou, zda by bylo logisticky uskutečnitelné standardně přepočítat 131,257,328 hlasů (celkový počet odevzdaných hlasů ve volbách 2008¹¹⁷) do nějakého zákonem stanoveného data. Autorka Judith Bestová se obává, že celonárodní přepočet hlasů by mohl vést

¹¹⁵ Usuzují tak z myšlenky, že pravděpodobnost těsného výsledku je mnohem nižší za odevzdání 122,000,000 hlasů (přibližný počet přímo odevzdaných hlasů ve volbách 2004) na úrovni jedné volební jednotky (tj. celých Spojených států), než 2,392,159 hlasů (tj. průměr odevzdaných hlasů za stát ve volbách 2004) na úrovni 51 volebních jednotek (tj. 50 států a D.C.). Dále zmiňují, že rozdíl přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni ve volbách 2000 (510,314 hlasů), 1960 (podle autorů 118,574) nebo 1876 (254,694) byl i přesto natolik veliký, že by se přepočet hlasů stejně nekonal. [Koza et al. 2008: 361-364] Nezmiňují ale např. volby 1880, kdy byl rozdíl mezi dvěma kandidáty jen 9,070 hlasů. Zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/data.php?year=1880&datatype=national&def=1&f=1&off=0&elect=0>> [cit. 2010-03-06]. Domnívám se, že tvrzení autorů, jaký počet hlasů je „dostatečný“ k tomu, aby se nekonal celonárodní přepočet hlasů, je poměrně subjektivní, neboť toto rozmezí by zřejmě muselo být stanoveno federálním zákonem. Autoři nezmiňují, že přímá (dvoukolová) volba by zřejmě posílila motivaci třetích stran, a tím by se pravděpodobnost těsného výsledku zase naopak navýšila.

¹¹⁶ Rozdíl v počtu přímo odevzdaných hlasů byl mezi dvěma hlavními kandidáty nižší než 1% v letech 2000, 1968, 1960, 1888, 1884, 1880. V potaz jsem brala pouze výsledky po roce 1864, neboť až v tomto roce byla ve všech státech Unie uplatňována přímá volba volitelů.

Zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-03-06]

¹¹⁷ <<http://www.fec.gov/pubrec/fe2008/2008presgeresults.pdf>> [cit. 2010-04-04]

k takovému chaosu a soudním přím, že by nemuselo být ani v den inaugurace jasné, kdo se stane prezidentem. Za takové situace by musel do úřadu nastoupit předseda Sněmovny reprezentantů, což by mohlo způsobit ústavní krizi, neboť takový „dočasný“ prezident by mohl jen těžko skutečně vládnout (tj. efektivně jmenovat kabinet, vytvářet rozpočet apod.). Autorka dodává, že hlavním cílem je především zvolit prezidenta v časovém měřítku, které umožní efektivní přechod k moci.¹¹⁸

III.1.1.1 Case study: Bayh-Celler Amendment

Reformní alternativa zavádějící přímou volbu se dostala ve svém schvalovacím stádiu nejdále v roce 1969, tedy na konci desetiletí, které zaznamenalo velmi těsný výsledek voleb 1960 a 1968 a kdy se jižanské strany snažily způsobit, aby o konečném vítězi nakonec rozhodla Sněmovna reprezentantů. Tato reforma byla navržena demokratickým senátorem z Indiany B. Bayhem a demokratickým poslancem za stát New York E. Cellerem a byla velmi podporována organizací American Bar Association, U.S. Chamber of Commerce a odborářskou organizací AFL-CIO. [Longley et al. 1975: 145]

Zmíněná reforma měla stanovit dvoukolovou volbu, kdy by ke zvolení v 1. kole bylo třeba zisku 40% hlasů. Pokud by žádný kandidát toto minimum nezískal, mělo se konat 2. kolo, v němž by lid volil přímo jednoho ze dvou kandidátů, kteří obdrželi nejvyšší počet hlasů v kole prvním. Kongres měl zákonem určit, kdy se taková volba uskuteční, stejně jako postup při nerozhodném výsledku či případu úmrtí zvoleného kandidáta v období mezi uskutečněním volby a inaugurací. [Pierce 1968: 353-354] Slyšení Sněmovny reprezentantů zabývající se touto reformou trvala zhruba dva měsíce a vyslyšeno bylo více jak 100 svědků. [Longley et al. 1975: 139 a 146] Příslušný sněmovní výbor návrh schválil v poměru 29 ku 6 hlasům. Vůbec poprvé od roku 1956, kdy byla senátním výborem schválena reforma nařizující státům, aby si vybraly mezi proporčním systémem alokace a systémem distriktů, tak prošla výborem Kongresu nějaká volební reforma a vůbec poprvé v historii byla výborem Kongresu schválena alternativa přímé volby. Senátním výborem, jenž navrhl přijetí systému distriktů, alternativa přímé volby původně neprošla. [Ibid.: 146-148] Sněmovna reprezentantů v září 1969 návrh schválila v poměru 338 ku 70 hlasům (tj. návrh schválilo o 66

¹¹⁸ Zdroj: <<http://mitworld.mit.edu/video/626>>. Jedná se o konferenci amerických politologů a právních expertů pod záštitou univerzity MIT na téma volební reformy ze 17.10.2008. [cit. 2010-04-05]

poslanců více, než bylo potřeba ke splnění požadavku schválení 2/3 členů komory). Proti hlasovali zejména konzervativní jižanští demokraté a konzervativní republikáni. [Ibid.: 150 a 153] Po složitých legislativních procedurách, probíhajících více než jeden rok, se zastáncům přímé volby nepodařilo ani napodruhé skončit legislativní obstrukce (*Senate filibuster*¹¹⁹) odpůrců toho plánu v nedostatečném poměru 53 ku 34 hlasům. Opozici opět tvořili zejména konzervativní senátoři, především potom ti pocházející z jižanských států či malých severozápadních států. [Ibid.: 172 a 175]

Perspektiva přijetí přímé volby prostřednictvím dodatku k federální Ústavě se tak zdá být velmi vzdálená. I kdyby reforma prošla tou nejobtížnější částí, tj. americkým Senátem, k její ratifikaci by bylo třeba souhlasu legislatur alespoň 38 států. Vzhledem k tomu, že 18 států má méně než 5 volitelů, je přijetí tohoto plánu poměrně nereálné.

III.1.2 Systém distriktů

Reforma zavádějící systém distriktů byla předložena již v roce 1800 a zvažována byla především v prvních dekádách 19.století a dále potom až v 50.letech 20.století. Jedná se o systém, který byl používán řadou států v několika prvních prezidentských volbách následujících po vytvoření Ústavy, ale postupně se od něj upustilo ve prospěch současné alokace „vítěz bere vše“ na státní úrovni. Dnes jej používají státy Maine (od voleb 1972) a Nebraska (od voleb 1992).

Podoby této reformy se mohou lišit, ale zpravidla se jedná o dvě základní formy: (1) Distrikty pro volbu prezidenta se shodují s distrikty pro volbu do Sněmovny reprezentantů. Tandem kandidátů na prezidenta a viceprezidenta, který získá nejvyšší počet hlasů v daném distriktu, získá i hlas volitele za tento distrikt. Zároveň tandem, který získá nejvyšší počet hlasů na úrovni celého státu, získá navíc dva „senátorské“ volitele (*at-large electors*) zastupující celý stát (tento systém distriktů je nazýván *congressional-district system*), (2) Stát se rozdělí do tolika distriktů, kolik má v Kongresu zástupců. Tandem, který získá nejvyšší počet hlasů v daném distriktu, získá i volitele za daný distrikt (tento systém distriktů se také nazývá *single-member-district system*). [Hoffman 1996: 946; Pierce 1968: 153] Většina návrhů má prvně zmíněnou podobu, a tak se zaměřím primárně na ni. Některé návrhy zachovávají volitele jako

¹¹⁹ Jedná se o zvláštní legislativní proceduru, která blokuje další projednávání návrhu zákona tím, že senátoři mohou návrh zákona debatovat tak dlouho, dokud debata není ukončena hlasem 3/5 členů Senátu, tj. 60 senátorů z celkového počtu 100 (procedura nezývaná *cloture*).
Zdroj: <http://www.senate.gov/reference/glossary_term/cloture.htm> [cit. 2010-04-05]

osoby (uchovává se tedy jejich ceremoniální funkce, ale ústavně se zavází k volbě v souladu výsledkem ve státě), některé úřad volitele úplně ruší (tj. volitel je nikoliv osobou, nýbrž pouhým číslem).¹²⁰ V případě, že žádný kandidát nezíská většinu volitelů (270), navrhuje většina reforem volbu oběma komorami Kongresu, v němž by měl každý jeho člen jeden hlas, přičemž ke zvolení by byl nutný zisk většiny hlasů všech kongresmanů. [Longley et al. 1975: 57] V případě patové situace by zvítězil ten kandidát, jenž by získal vyšší počet volitelů při odečtení „senátorských“ volitelů za stát. Pokud by ani z tohoto postupu nevzešel vítěz, zvolil by prezidenta Kongres, kde by měl každý jeho člen jeden hlas. [Whitaker et al. 2004: 21]

Zastánci této reformy argumentují, že systém distriktů reflektuje výsledek co do počtu přímo odevzdaných hlasů na celonárodní a státní úrovni lépe než současný systém alokace „vítěz bere vše“.¹²¹ [Turner 2005: 118-119; Wilmerding Jr. 1949: 10] Nicméně ani systém distriktů neřeší „problém“, kdy by se prezidentem mohl stát kandidát, jenž získal celonárodně nižší počet přímo odevzdaných hlasů než jeho oponent. V Příloze č. 7 uvádím výsledky předchozích voleb za aplikace zkoumaných reformních alternativ, na něž jsem se v této práci zaměřila. Za použití systému distriktů by se vítězem voleb v roce 1960 stal Richard Nixon, ačkoliv John F. Kennedy získal zřejmě vyšší počet přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni. George W. Bush by volby vyhrál s ještě vyšším počtem volitelů, ačkoliv jeho oponent Al Gore získal celonárodně zhruba o půl milionu hlasů více.

Systém distriktů by také mohl způsobit, že by kandidát, jenž v konkrétním státě získal sice nejvyšší počet hlasů, nemusel získat i nejvyšší počet volitelů za tento stát. Např. ve volbách 1960 získal Kennedy ve státu Missouri nejvyšší počet odevzdaných hlasů (50,3%) a tudíž i jeho 13 volitelů. Nicméně se systémem distriktů by za stát Missouri získal 6 volitelů, zatímco Nixon 7 volitelů, a to z toho důvodu, že

¹²⁰ Pokud by však nějaký stát chtěl přijmout systém distriktů, musí uchovat úřad volitele s jeho ceremoniálními funkcemi, jak ukotvuje federální Ústava. Zrušit ceremoniální funkce volitele je možné pouze dodatkem k federální Ústavě.

¹²¹ Je problematické zkoumat, jak by dopadly předchozí volby na základě systému distriktů při aplikaci výsledků voleb, jež byly uskutečněny pod jiným, tj. současným volebním systémem, neboť změna volebního systému by měla dopad na strategii vedení kampaně, a potažmo i na výsledky voleb. Autor Robert C. Turner se však ve své práci (podobně jako já v Příloze č. 6) nesnaží dokázat, co by se za použití těchto alternativních volebních systémů stalo, ale jaké jsou možné výsledky volby při jejich použití. Turner uvádí, že pokud aplikujeme systém distriktů na výsledky voleb uskutečněných mezi lety 1952 až 2000, kdy vítězové voleb získali v průměru 75,1% volitelů, zvýšíme proporčnost zisku volitelů o 7,4% (tj. vítězové voleb by získali v průměru 67,7% volitelů místo zmíněných 75,1%). Toto 7,4% „zlepšení“ však pochází většinou z voleb 1964, 1972 a 1984, které zaznamenaly veliké vlny vítězství jedné ze stran. Tento 7,4% rozdíl je tak z veliké části důsledkem mírného navýšení procentuálního zisku volitelů u kandidáta, který byl ve zmíněných volbách drtivě poražen. [Turner 2005: 119-120]

Kennedyho podpora byla více regionálně koncentrovaná. Ve 4 „metropolitních“ distriktech by totiž získal vysoké procento hlasů, kde by kumuloval vysoký počet „nadbytečných“ hlasů (a zároveň by získal dva „senátorské“ volitele za získání nejvyššího počtu hlasů ve státě jako takovém), ale prohrál by ve zbylých 7 venkovských distriktech (byť v těsném poměru). [Longley et al. 1975: 59] Je tedy otázkou, zda by systém distriktů nadměrně neznevýhodňoval Demokratickou stranu, jejíž podpora bývá zpravidla regionálně koncentrovaná. Turner ve své práci vypočítal průměr procentuálního zisku Republikánské strany v 5 kategoriích distriktů (silně a lehce republikánské, nefavorizující žádnou stranu, lehce a silně demokratické) ve volbách konaných v letech 1972 až 2000 a zjistil, že Republikánská strana má ve srovnání s Demokratickou stranou v průměru vyšší podporu v distriktech nefavorizujících žádnou stranu (a v nich je podle jeho výpočtů i mnohem nižší koncentrace menšin, jež se vyskytují hlavně v silně demokratických distriktech) a zároveň má také vyšší míru podpory v lehce republikánských distriktech než Demokratická strana v lehce demokratických distriktech. Demokratická strana má naopak vyšší podíl podpory v silně demokratických distriktech než Republikánská strana v silně republikánských distriktech, a tudíž mají demokraté silnější tendenci kumulovat „nadbytečné“ hlasy. Pro demokrata by tak mohlo být těžší zvítězit v soutěživých distriktech a obhájit podporu v distriktech, které jsou demokratům jen lehce nakloněny.¹²² [Turner 2005: 119-121]

Často citovanou nevýhodou této reformy je i skutečnost, že by poskytla veliký podnět k gerrymanderingu¹²³ distriktů státními legislaturami. Tento jev za současného systému volby prezidenta neexistuje.¹²⁴ [Longley et al. 1975: 63-64; Adkins et al. 2002: 87; Ross 2004: 11; Wilmerding Jr. 1949: 11; Kefauver 1962: 198]

Systém distriktů by navíc vytvářel velmi disproportionální podíl voličů na „senátorské“ volitele. Na příklad 2 „senátorští“ volitelé za stát Kalifornie by byli vybráni 13,577,265 voliči, zatímco o 2 „senátorských“ volitelích za Wyoming by

¹²² Autor však dodává, že jeho závěry nemusí nutně znamenat, že by systém distriktů znevýhodňoval Demokratickou stranu, neboť výsledky voleb, které použil pro zmíněné výpočty, byly částečně důsledkem současného volebního systému, za něhož se kandidáti ve vedení kampaně nesoustředí na distrikty, ale stát jako takový. Podle autora tedy není tedy jasné, zda jsou zmíněné stranické tendence distriktů důsledkem jejich celkových tendencí ve stranické orientaci nebo spíše důsledkem určitého způsobu vedení kampaně za současného systému. [Turner 2005: 131]

¹²³ Gerrymandering je upravování hranic volební jednotky takovým způsobem, který má záměrně zvýhodnit jednu z politických stran, a to buďto tím způsobem, že jsou určité voliči s tendencemi volit jednu ze stran nadměrně koncentrováni v jedné volební jednotce (*packing*), nebo jsou rozmístěni do volebních jednotek takovým způsobem, aby nikde nevytvořili potřebnou většinu ke zvolení (*cracking*).

¹²⁴ V jistém smyslu by se Sbor volitelů dal přirovnat k určité formě gerrymanderingu, jenž je však ústavně ukotvena a není záměrná (leda že by se záměrně manipulovalo s hranicemi států).

rozhodlo pouhých 254,658 voličů. Jednalo by se tedy o nepoměr 53:1.¹²⁵ Systém distriktů tak má ještě silnější tendenci zvýhodňovat malé státy než současný systém, a to jednak v důsledku výše zmíněné velmi disproportční reprezentace voličů „senátorskými“ voliteli, ale i z toho důvodu, že ty státy, které mají jen tři volitele, by si v praxi uchovaly současný systém „vítěz bere vše“. Celkem 7 států (a D.C.) má 3 volitele, a tudíž 1 poslance (D.C. ale nemá zastoupení v Kongresu) [Příloha č. 2]. V takových státech by tudíž nedošlo k vytvoření distriktních hranic, neboť ty by se shodovaly s hranicemi státu. Vliv takových států by se posílil zejména tehdy, pokud by byly velmi soutěživé. Vítěznému kandidátovi by totiž výhra v jednom distriktu vynesla rovnou 3 volitele.

Pokud by měl systém distriktů takovou formu, podle níž by se distrikty pro volbu prezidenta a poslance shodovaly, byla by zde vyšší pravděpodobnost zvolení prezidenta se stranickou podporou Sněmovny reprezentantů. To někteří autoři považují za výhodu, neboť by se tak prezidentovi lépe prosazovaly zákony. [Turner 2005: 126] Kefauver však namítá, že by se tím narušila dělba moci, jíž Otcové zakladatelé nechápali pouze ve smyslu rozdělení moci mezi tři vládní složky, ale i v tom smyslu, že každá z nich měla být odpovědná jinému elektorátu.¹²⁶ [Kefauver 1962: 200-201]

Citovanou výhodou systému distriktů je uchování federálního charakteru volby. Hlasy voličů v některých státech by navíc byly ve Sboru volitelů lépe reflektovány než dnes.¹²⁷ [Whitaker et al. 2004: 21-22] Tato reforma by zřejmě vedla ke změně strategie ve vedení kampaní, jež by se soustředily na některé ze států, jež byly v několika posledních volbách ignorovány. Jak uvádí Turner, stát Texas je kampaněmi obou kandidátů ignorován zhruba od roku 1980, neboť se předpokládá, že v něm zvítězí Republikánská strana, jež získá i všechny volitele státu. V roce 2000 by však Texas měl až 4 velmi soutěživé distrikty, kde by mohli zvítězit Bush i Gore. [Turner 2005: 123]

¹²⁵ Pro tento výpočet jsou použita údaje z voleb 2008 a použila jsem data z této internetové stránky: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/data.php?year=2008&datatype=national&def=1&f=1&off=0&elect=0>> [cit. 2010-07-04]

¹²⁶ Na druhou stranu je ale nutné podotknout, že systém distriktů byl Otcí zakladateli údajně favorizován. Z důvodu neshod však způsob alokace ponechali k posudku jednotlivým státům. [Dewey 1962: 141]

¹²⁷ Kritici Sboru volitelů, kteří chtějí zavést systém distriktů, totiž vystupují zejména proti současné alokaci „vítěz bere vše“ na celostátní úrovni. Vadí jim, že zejména voliči velikých států, jež by za systémem distriktů rozdělily své volitele mezi dva kandidáty v důsledku své heterogenity vůbec nejčastěji, nemají v současnosti na volbu prezidenta tolik vlivu. Např. voliči z rurálních oblastí, které zpravidla volí Republikánskou stranu, mají za dnešní stranické loajality některých států jen malý vliv, neboť počet takových voličů v daných státech není dostatečný na to, aby zvolil kandidáta své strany. V praxi jsou sice jejich hlasy reflektovány v celkovém počtu přímo odevzdaných hlasů za stát, ale všechny volitele státu stejně získá kandidát, kterého nevolili. Příkladem mohou být republikáni z venkovských oblastí Kalifornie, Illinois či New Yorku. Podobně oslabeni jsou i demokraté v Texasu. Systém distriktů by tak reflektoval hlasy těchto „oslabených“ voličů poněkud přesněji (samozřejmě by ale byli nově znevýhodněni voliči menšinové strany v distriktech predominantně loajálních jedné politické straně).

Problém však spočívá v tom, že systém distriktů by pouze přesunul vedení kampaně ze soutěživých států na soutěživé distrikty. Někteří autoři se tak obávají veliké decentralizace vedení kampaní, jež by se místo na otázky týkající se států a národa jako celku soustředily na příliš lokální problémy vzdálené zbytku země. [Ross 2004: 11; Kefauver 1962: 198] Texas by sice nějakou pozornost kandidátů získal, ale bylo by to na úkor těch částí států, kde se vedla kampaň doposud. Přesto by kampaň zřejmě zasáhla více států než dnes.¹²⁸ Stratégové jednotlivých kampaních by se však museli vypořádat s velmi náročným úkolem co nejefektivnějšího rozložení svých zdrojů, a to zejména těch, co vynaloží na volební spoty, které není možné vysílat jen v soutěživých distriktech. Kampaň by tak částečně zasáhla i distrikty již lehce či silně nakloněné jedné straně (fenomén nazývaný *spillover campaigning*¹²⁹), což by podle Turnera vedlo k celkovému zlepšení politické participace obyvatel. Nevýhodou by však mohly být rostoucí náklady na vedení kampaně. [Turner 2005: 121-125]

Systém distriktů rovněž izoluje problémy s přepočtem hlasů (nicméně by se mohlo očekávat, že přepočty hlasů by byly častější z důvodu vyšší pravděpodobnosti těsného výsledku na úrovni distriktu než na úrovni státu) a podporuje systém dvou stran (nadále by platilo, že k zisku volitele by kandidát třetí strany musel svou podporu regionálně koncentrovat). Např. ačkoliv Perot získal v roce 1992 celonárodně 18,91% hlasů (ale celonárodně „rozprostřených“), nezískal by jediný distrikt. [Příloha č. 7]

Přijetí ústavního dodatku k federální Ústavě, jenž by uniformně zavedl systém distriktů, se zdá být zřejmě nepravděpodobný, neboť by se dala předpokládat silná opozice velikých států a Demokratické strany. Pravděpodobnost přijetí systému distriktů na státní úrovni se, myslím, stát od státu liší. Nejméně pravděpodobná je ve velikých a soutěživých státech, které by se přijetím této reformy politicky oslabily. Jak uvádí Turner, kdyby samotná Florida měla systém distriktů ve volbách 2000 či 2004, kandidáti by v ní fakticky soutěžili o pouhé 3 volitele. [Turner 2005: 133] Kandidátům by se tak více vyplatilo vést kampaň např. ve státě Ohio, kde zisk nejvyššího počtu

¹²⁸ Turner např. uvádí, že kdyby se kandidáti měli v roce 2000 zaměřovat na soutěživé distrikty a distrikty lehce nakloněné jedné ze stran, zasáhla by kampaň až 42 států. [Turner 2005: 124] Domnívám se však, že vzhledem k tomu, že kandidáti by stále měli omezený rozpočet na vedení kampaně, pozornost by se soustředila primárně na vyložené soutěživé distrikty. Na distrikty lehce nakloněné jedné straně by se kandidáti zřejmě zaměřili až sekundárně, a to s ohledem na rozpočet, příležitost či praktické možnosti kampaně (např. kampani by se nemuselo časově a finančně vyplatit, aby kandidát cestoval do odlehlého distriktu, byť by byl tento distrikt nakloněn jedné ze stran jen lehce).

¹²⁹ Tento jev není za současného vedení kampaně tak častý, ale i přesto se může stát, že volič v nesoutěživém státě shlédne volební spot namířený na jiný (soutěživý) stát, neboť tyto státy částečně sdílejí místní mediální trh (např. velmi soutěživé Missouri a sousední nesoutěživý Kansas, velmi soutěživá Indiana a sousední nesoutěživý Illinois ve volbách 2008 apod.).

hlasů ve státě vynese rovnou 20 volitelů. Domnívám se, že přijetí systému distriktů je nepravděpodobné i ve velikých státech s jednou predominantní stranou, která by se systémem distriktů oslabila. Příkladem může být tradičně republikánský stát Virginie, který roku 1992 systém distriktů skoro přijal, když se Demokratická strana dostala k moci ve všech 3 vládních složkách. Reforma prošla horní komorou státní legislatury, ale v Senátu byla poražena o pouhý jeden hlas. [Turner 2005: 133-134] Republikánská strana hlasovala samozřejmě proti, neboť by ji to politicky oslabilo. Demokratům by to přineslo zřejmě jen krátkodobý přínos. Ve 3 následujících volbách by sice z Virginie získali nějaké volitelské hlasy, ale v roce 2008 by se o ně už museli dělit s republikány. Navíc Virginie by byla v roce 2008 politicky oslabená na tom samém principu, který jsem výše vysvětlila na příkladě Floridy. Potenciál pro přijetí systému distriktů bych tak viděla pouze u malých a politicky homogenních států. V důsledku politické homogenity malých států se predominantní strana nemusí obávat, že ji systém distriktů politicky oslabí, neboť je nepravděpodobné, že by stát své volitele dělil (čím méně volitelů stát má, tím nižší je pravděpodobnost, že bude své volitele dělit).¹³⁰ Takový stát může systém distriktů někdy naopak politicky posílit, pokud je jeden z jeho distriktů lehce soutěživý. Nebraska i Maine tak „přilákaly“ kampaně obou kandidátů do jednoho ze svých distriktů ve volbách 2008 (Obama vedl kampaň v městském 2.distriktu v Nebrasce, zatímco McCain se soustředil na rurální 2.distrikt v Maine). Kdyby oba státy udělovaly volitele většinově, pro kampaně by již nemělo smysl do těchto států cestovat, neboť perspektiva, že McCain získá celkově nejvyšší počet hlasů ve Maine či Obama v Nebrasce, nebyla úplně realistická.¹³¹

III.1.2.1 Case study: Mundt-Coudert Amendment

Ve 20.století byla reformní alternativa, jejímž cílem bylo zavést systém distriktů, silně zvažována v 50. a 60.letech. Návrh byl podporován zejména konzervativními republikánskými senátory (např. B.Goldwaterem) a tzv. dixiekraty¹³². V Senátu byl prosazován republikánským senátorem z Jižní Dakoty K.Mundtem. Ve Sněmovně tuto iniciativu převzal republikánský poslanec za New York F.R. Coudert Jr.

¹³⁰ Např. stát Maine, který má systém distriktů od voleb 1972, vždy udělil všechny své 4 volitele jednomu kandidátovi. Podobně Nebraska, která jej používá od voleb 1992, rozdělila svých 5 volitelů až v posledních volbách 2008 (a to v poměru 4 pro McCaina a 1 pro Obamu za výhru v 2.distriktu).

¹³¹ Např. podle průzkumů vedl Obama v Maine až o 15,6% Zdroj: <http://www.realclearpolitics.com/epolls/2008/president/me/maine_mccain_vs_obama-608.html> [cit. 2010-04-18]

¹³² Konzervativní jižanská frakce Demokratické strany, jež se stavila proti nařízením federální vlády ohledně politiky desegregace. Tato frakce následně zformovala stranu States' Rights Democratic Party.

Zamýšlený návrh měl mít výše popsanou formu nazývanou *congressional district system*. Jeho součástí bylo uchování ceremoniální funkce volitele, nicméně s tím, že by byl ústavně zavázán k volbě v souladu s lidovým hlasováním (s výjimkou případu úmrtí zvoleného kandidáta na prezidenta či viceprezidenta, což měl dále zákonem specificky upravit Kongres). Pokud by nikdo nezískal většinu volitelů, prezidenta měl zvolit celý Kongres (jehož členové by měli po jednom hlase) ze tří kandidátů s nejvyšším počtem volitelů (pokud by však volba měla více jak 4 kola, mělo se v 5.kole vybrat ze dvou nejúspěšnějších kandidátů ve 4.kole). Na tom samém principu měl být volen i viceprezident. [Pierce 1968: 356-357]

Návrh této reformy však prošel senátním výborem v roce 1956 v hybridní podobě, která měla dát státům na výběr mezi alokací volitelů buďto podle systému distriktů, nebo proporční alokace. Návrh byl při hlasování odsouhlasen v poměru 48 ku 37 hlasům, což pro odsouhlasení dodatku není dodatečné. [Longley et al. 1975: 58]

Debata na půdě Senátu se potom soustředila na váhu moci mezi liberály a konzervativci, městy a venkovem a v neposlední řadě republikány a demokraty. Jako největší odpůrci tohoto plánu vystupovali demokratičtí senátoři John F. Kennedy z Massachusetts a Paul H. Douglas z Illinois. Jejich hlavním argumentem proti návrhu bylo tvrzení, že rurální (a potažmo zpravidla konzervativní a republikánské) zájmy by byly ještě nadreprezentovanější než v tehdejší době byly. Kennedy tvrdil, že městské oblasti (v nichž zpravidla žijí menšiny), tehdy tvořící přibližně 60% populace USA, mají pouhé 25% zastoupení co do počtu křesel ve volených legislaturách (tj. těch státních a Kongresu) v důsledku gerrymanderingu (státní legislatury ovládané zástupci z rurálních oblastí vytvářely sněmovní distrikty favorizující opět rurální zájmy) a ustanovení, že každý stát bude mít dva senátory bez ohledu na počet obyvatel (státy s malým počtem volitelů jsou zpravidla rurální). Odstranění většinové alokace volitelů mělo podle jejich argumentu dále snížit vliv měst a minorit, které se v určitých státech koncentrují ve vyšší míře, a tím, že zpravidla hlasují jako jeden homogenní blok, mají potenciál ovlivnit výsledek ve státě (viz. kapitola II.1.3). Když by veliké státy na severu USA (s tendencí volit demokraty) rozdělily své volitele mezi obě strany, narušilo by to rovnováhu sil mezi stranami ve prospěch malých, zpravidla rurálních států s tendencemi volit republikány (a zároveň se tak měla narušit rovnováha moci uvnitř Demokratické strany ve prospěch výše zmíněných dixiekratů). [Pierce 1968: 159]

III.1.3 Systém proporční

Systém proporční je ze všech reformních alternativ nejmladší, poprvé byl navržen až v roce 1848 a ve 20.století byl vážně zvažován ve 40. a 50.letech. Nikdy však nebyl v praxi žádným státem použit. [Vile 1996: 111]

Většinou má tato reforma dvě základní podoby: (1) všechny volitele za stát si kandidáti rozdělí na základě celkového počtu přímo odevzdaných hlasů ve státě striktně proporčně (většinou se jedná o zaokrouhlení na 3 desetinná místa a plán je typicky nazýván *strict proportional plan* či *fractional proportional approach*), (2) všechny volitele za stát si kandidáti rozdělí opět proporčně v souladu s výsledkem přímého hlasování ve státě, nicméně za použití určitého způsobu zaokrouhlení, aby volitelé byli udělováni vždy jako osoby či celá čísla (plán nazývaný *rounded plan* či *whole number proportional approach*). V prvním případě by byl úřad volitele eliminován a volitel by byl pouhým číslem. V druhém případě by mohla být uchována jeho ceremoniální funkce s tím, že by byl zavázán hlasovat v souladu s výsledkem volby lidu ve státě. Strany by v jednotlivých státech nominovaly listy volitelů v preferenčním pořadí, přičemž lid by stejně jako dnes volil celé listy volitelů (*slates of electors*).¹³³ V případě, že by žádný kandidát nezískal většinu volitelů (nebo jejich 40%), zvolil by prezidenta Kongres, kde by měl každý jeho člen jeden hlas a ke zvolení by bylo potřeba nadpoloviční většiny hlasů z celkového počtu kongresmanů (tj. 268). Vzhledem k omezenému prostoru této práce a skutečnosti, že striktně proporční metoda je u dodatků k federální Ústavě předkládána častěji, zaměřím se primárně na ni.

Zastánci tohoto plánu argumentují, že proporční systém reflektuje výsledek co do počtu přímo odevzdaných hlasů v jednotlivých státech a celonárodně nejpřesněji a zároveň uchovává federální charakter volby prezidenta tím, že každý stát bude stále mít minimálně jednoho „poslaneckého“ volitele a přesně dva „senátorské“ volitele. Zvolení kandidáta, jenž by nezískal nejvyšší počet přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni, by sice bylo stále možné (volitelé by stále nereprezentovali stejný počet voličů), ale mělo by být alespoň méně pravděpodobné. [Neale 2007: 6; Whitaker et al. 2004: 23]

Někteří autoři uvádí, že potenciální výhodou striktně proporčního plánu může být skutečnost, že hlasy voličů by byly ve všech státech relevantní. [Koza 2008: 458]

¹³³ Aby nějaký stát přijmul proporční plán, musel by použít pouze druhý způsob, kterým by se volitelé zaokrouhlili na celé číslo, resp. osoby. Stále by musela být v souladu s Ústavou zachována ceremoniální funkce volitelů, jež se sejdou v polovině prosince v hlavním městě svého státu a volí. Ke splnění této podmínky není možné volitele dělit. Pouze dodatkem k federální Ústavě lze přijmout první způsob.

Tato skutečnost by tak mohla „povzbudit“ k aktivitám stranu, jež je ve státě v menšině. [Longley et al. 1975: 54; Adkins et al. 2002: 85] Podle autorů Polsbyho et al. by se kampaně zaměřily nově na státy, kde by bylo co nejjednodušší získat co největší frakci volitelů, což by mělo být ve státech, které jsou kandidátům již nakloněny a které mají co nejnižší poměr voličů na volitele (takové státy jsou dnes, pokud nejsou soutěživé, kandidáty víceméně ignorovány). [Polsby et al. 1991: 313]

Oponenti tohoto plánu vystupují zejména proti perspektivě konečného rozhodování volby prezidenta Kongresem, jehož členové by, podle návrhů většiny proporčních reforem, vybírali ze dvou kandidátů s nejvyšším počtem volitelů v kole prvním. [Ross 2004: 12] Tento jev by byl za proporčního plánu zřejmě poměrně častý, neboť současný většinový systém, jenž navyšuje procentuální podíl kandidátů ve Sboru volitelů (a snižuje tak „riziko“ konečné volby Sněmovnou reprezentantů), by byl odstraněn. Za aplikace proporční alokace na výsledky voleb, jež uvádím v Příloze č. 7, by Kongres určitě rozhodoval ve volbách 1960, 1968, 1992, 1996 a 2000 (za předpokladu, že by vítěz potřeboval ke zvolení většinu z celkového počtu volitelů, tj. 270). Pokud by ke zvolení bylo třeba 40% volitelů (tj. 215,2), Kongres by nerozhodoval v žádných z uvedených voleb.¹³⁴ Nicméně za striktně proporčního systému, který by vyžadoval 40% volitelů ke zvolení, by se prezidentem v roce 1960 stal R.Nixon a G. W. Bush by byl opět zvolen, ačkoliv získal zhruba o půl milionu hlasů méně než Gore.

Pokud by však požadavkem ke zvolení byl zisk 50% volitelů a Kongres by rozhodoval ve výše zmíněných volbách, je dále otázkou, zda by vzhledem ke svému stranickému složení v době této volby nezvolil kandidáta, který získal méně přímo odevzdaných hlasů. Příloha č. 8 uvádí stranické složení Kongresu v době konání těchto 2.kol voleb.¹³⁵ Pokud budeme předpokládat, že by každý člen Kongresu volil kandidáta své strany, Kennedy by byl v roce 1961 zvolen, ačkoliv získal zhruba o 1 volitele méně (získal ale více přímo odevzdaných hlasů). V roce 1969 by však Kongres zvolil Huberta Humphreyho, ačkoliv Nixon získal více volitelů i přímo odevzdaných hlasů. V roce

¹³⁴ Jak jsem již ale výše psala, je problematické aplikovat jeden volební systém na výsledky voleb uskutečněných pod odlišným volebním systémem. Tudíž může být samozřejmě zavádějící tvrdit, že kdyby se v předešlých volbách používal striktně proporční systém alokace volitelů, jeden z kandidátů by ve všech uskutečněných volbách získal více než 40% volitelů a Kongres by tudíž v 2.kole nerozhodoval. Je totiž otázkou, jak by případná existence striktně proporčního systému v těchto volbách ovlivnila motivaci třetích stran a jejich voličů, stejně jako volební strategii participujících politických stran apod.

¹³⁵ Takové volby by se konaly vždy (podobně jako dnes) 6.ledna roku následujícím po listopadové volbě, pokud by Kongres zákonem nestanovil jiné datum (vždy ale v rozmezí 6. až 10. ledna). Vždy by Kongres rozhodoval ve stranickém složení vycházejícím z posledních listopadových voleb. Toto konkrétně navrhovala reforma, které se dále věnuji v kapitole III.1.3.1.

1993 by se volba Kongresu shodovala s vítězem nejvyššího počtu volitelů i přímo odevzdaných hlasů Billem Clintonem. V roce 1997 by však Kongres zvolil republikána Roberta Dola, ačkoliv získal zhruba o 44 volitelů a 8,5% přímo odevzdaných hlasů méně než Clinton. V roce 2001 by republikány ovládaný Kongres opět zvolil George W. Bushe, ačkoliv získal méně přímo odevzdaných hlasů (ale zhruba o necelého 1 volitele více než Gore). Potenciálním problémem proporčního systému alokace volitelů by tedy mohlo být, že odstraněním „znásobujícího“ efektu většinového systému operujícím pod alokací „vítěz bere vše“ na úrovni státu a systémem distriktů, by mohlo být poměrně běžným jevem, že by žádný kandidát nezískal potřebnou většinu volitelů v prvním kole a volbu by nakonec rozhodl Kongres, v němž by však většinu nemusela mít strana, ze které by pocházel kandidát s vyšším počtem přímo odevzdaných hlasů. Pokud by se 2.kolo konalo až zhruba 2 měsíce po listopadové volbě lidem, nemuselo by být poměrně dlouhou dobu jasné, kdo prezidentem vlastně bude, což by mohlo zdržovat efektivní přechod k moci nového prezidenta.

Další obavou řady odpůrců proporčního plánu je i otázka, zda by tato reforma nenavýšila motivaci třetích stran. [Ross 2004: 12; Pritchett 1959: 293; Pierce 1968: 168; Longley et al. 1975: 79] Na rozdíl od současného systému „vítěz bere vše“ na úrovni státu a systému distriktů by za striktně proporčního systému nebyl hlas pro kandidáta třetí strany „vyhozený“, neboť každý hlas by se počítal k celkovému zisku volitelů kandidáta této třetí strany (pokud by nebyla stanovena nějaká minimální procentuální hranice pro kvalifikaci pro získání volitelských hlasů). Je tedy otázkou, zda by třetí strany a jejich voliče nemotivovala perspektiva „druhé šance“ na zvolení Kongresem v 2.kole.

Dále je zde i riziko, že pokud by se hlasy voličů skutečně fragmentovaly mezi několik polických stran, kandidát zvolený Kongresem by zdaleka nemusel dosahovat takového procentuálního zisku přímo odevzdaných hlasů, jako tradičně dosahuje za současného systému, což by potažmo mohlo oslabit jeho mandát a navýšit pravděpodobnost zvolení regionálního kandidáta. Zároveň se domnívám, že volba prezidenta Kongresem, jež by mohla být za striktně proporční alokace volitelů běžným jevem, by mohla způsobit navýšení moci legislativy na úkor exekutivy.

III.1.3.1 Case study: Lodge-Gossett Amendment

Zájem o přijetí proporčního plánu byl silný zejména ke konci 40.let, kdy jej představil republikánský senátor z Massachusetts Henry Cabot Lodge a demokratický

poslanec z Texasu Ed Gossett. Návrh měl zavést striktně proporční metodu alokace volitelů ve všech státech. Pokud by žádný kandidát nezískal více jak 40% volitelů, mělo se konat 2.kolo, v němž by Kongres rozhodl většinou z celkového počtu svých členů, z nichž by měl každý jeden hlas. [Pierce 1968: 354-355] Návrh prošel výbory obou komor a následně byl na jejich půdě i debatován.

Tato debata mezi zastánci a odpůrci striktně proporční alokace se soustředila opět na rovnováhu moci mezi malými a velkými státy a demokraty a republikány. Zastánci reformy se soustředili na argumenty zmíněné v předchozí kapitole. Poslanec Gossett dále zmiňoval, že žádná minoritní skupina obyvatel by již neměla disproporční váhu na výsledek ve státě v důsledku své silnější koncentrace a hlasování v podobě jednoho bloku. Jak zmiňuje Pierce, tento argument však opozici proti této reformě jen ucelil, když se proti tomuto plánu postavila i organizace NAACP. [Ibid.: 169-171]

Ačkoliv byla reforma v Senátu odsouhlasena v poměru 64 ku 27 hlasům v únoru 1950, kdy ji podpořili především demokraté a liberální republikáni, čelila následně veliké opozici ve Sněmovně reprezentantů. Tuto opozici tvořili především republikáni, kteří své straníky varovali, že přijetí této reformy by mohlo na několik let znemožnit zvolení republikánského prezidenta. Jejich domněnka vycházela z hypotézy, že proporční systém alokace volitelů by dal disproporční váhu státům ovládaným jednou politickou stranou, z nichž většina se nacházela na solidně demokratickém jihu. [Pierce 1968: 170; Longley et al. 1975: 50] V té době silně demokratický jih, který měl navíc tradičně velmi nízkou volební účast v důsledku opatření jako byly testy gramotnosti či omezení možnosti volit v důsledku neplacení daní, by byl nadále solidně demokratický, zatímco státy na severu země, jež nebyly predominantně ovládané jednou ze stran, by své volitele většinou rozdělili mezi obě strany rovným dílem. Republikánská strana by se tak většinou o volitele, jichž by za vítězství v těchto severních státech za současného systému získala plný počet, musela dělit s demokraty. Republikánská opozice tvrdila, že republikánský kandidát by k vítězství musel získat 52 až 54% přímo odevzdaných hlasů v celé zemi, aby vyvážil sílu demokratických volitelských hlasů z Jihu.¹³⁶ [Pierce 1968: 170] Proporční reforma tak byla ve Sněmovně reprezentantů poražena v poměru 134 hlasům pro návrh ku 210 proti. [Vile 1996: 111]

¹³⁶ Tato obava skutečně měla své opodstatnění, neboť jak zmiňují autoři Longley et al., ve volbách 1948 by o jednom volitelském hlasu v 11 jižanských státech rozhodovalo v průměru 40,260 voličů (v důsledku velmi nízké volební účasti a nadreprezentaci těchto států ve Sboru volitelů), zatímco 1 volitelský hlas by byl ve zbytku země rozhodnut v průměru 107,840 voliči. [Longley et al. 1975: 52]

III. 2 REFORMNÍ ALTERNATIVY VE FORMĚ DODATKŮ KE STÁTNÍM ÚSTAVÁM ČI DOHOD MEZI ČLENSKÝMI STÁTY UNIE

III.2.1 Case study: „Amendment 36“

Po výsledku voleb 2000, kdy se prezidentem stal kandidát, který však celonárodně získal nižší počet přímo odevzdaných hlasů než jeho oponent, byly volební reformy předloženy nejen v Kongresu, ale i v legislaturách jednotlivých států. Např. ve státě Colorado, kde George W. Bush získal v roce 2000 nejvíce odevzdaných hlasů (51%), a tudíž i všechny volitele za stát, odsouhlasila krátce nato demokracie ovládaná horní komora systém distriktů, který byl následně zamítnut republikány ovládanou dolní komorou. Jak uvádí Stabile, prosazení nové alokace volitelů je ve státě pravděpodobně zřejmě jen tehdy, pokud opoziční strana, jež ve státě prohrála poslední prezidentské volby a zřejmě prohraje i volby nadcházející, ovládne státní legislaturu a úřad guvernéra.¹³⁷ Pro jinak tradičně vládnoucí stranu, jež ve státě získává v prezidentských volbách nejvíce hlasů, a tudíž i všechny volitele za stát, nemá smysl, aby odsouhlasila alokaci volitelů, jež by způsobila, že se o volitele bude s opozicí dělit. Reformátoři si tak uvědomili obtížnost změny alokace volitelů i v samotných státních legislaturách a snaží se změnu prosadit skrze lidovou iniciativu (*ballot initiative*). [Stabile 2009: 1499]

Celkem 18 států Unie umožňuje přijetí dodatku k vlastní ústavě prostřednictvím lidové iniciativy.¹³⁸ Odpůrci alokace „vítěz bere vše“ ve státě Colorado po prvním neúspěchu ve svých snahách neustáli a iniciovali kampaň „*Make Your Vote Count*“, jejímž cílem bylo prosadit proporční alokaci volitelů¹³⁹ pro tento stát skrze lidovou iniciativu, jíž by lid přijal dodatek ke státní ústavě. Tato iniciativa musí být nejdříve umístěna na volební lístek, čehož organizátoři docílí tak, že seženou tolik podpisů registrovaných voličů tohoto státu, který je roven 5% z celkového počtu odevzdaných hlasů pro státního tajemníka státu Colorado v posledních volbách.¹⁴⁰ Takový počet podpisů organizátoři této kampaně skutečně obdrželi a návrh byl umístěn na volební lístek pod názvem „*Amendment 36*“ a hlasovalo se o něm 2. listopadu 2004.

Spor o ústavnost v tomto případě spočívá v otázce, zda voliči státu Colorado (či jakéhokoli z 18 států, jež umožňují dodatek ke svým ústavám prostřednictvím lidové

¹³⁷ Pokud ale budeme vycházet z případu *Bush v. Gore* (zmiňuji dále), kde Nejvyšší soud rozhodl, že státní legislatury mají při alokaci volitelů absolutní moc, neměla by státní exekutiva tuto alokaci vetovat.

¹³⁸ Seznam států je přístupný z: <<http://www.ncsl.org/Default.aspx?TabId=16589>> [cit. 2010-04-12]

¹³⁹ Mělo se jednat o proporční alokaci se zaokrouhlením na celá čísla, resp. osoby volitelů. Tato reforma se měla v případě schválení vztahovat již na alokaci volitelů Colorada ve volbách 2004. Text reformy je přístupný z: <<http://www.lawanddemocracy.org/pdf/files/COamend36.pdf>> [cit. 2010-04-12]

¹⁴⁰ COLO. CONST. art. V, § 1, cl. 2

iniciativy) mohou jednat jako legislatura státu při rozhodnutí o způsobu alokace volitelů za stát. Federální Ústava totiž stanovuje: „Každý jednotlivý stát určí – způsobem stanovým jeho vlastním zákonodárstvím – počet volitelů [...]“¹⁴¹ Zastánci ústavnosti tohoto návrhu tvrdí, že zákonná či ústavní stanovení jejich státu činí lid těchto států rovným státní legislatuře, tj. zastupitelskému tělesu schvalujícímu zákony pro konkrétní stát, při rozhodování o alokaci volitelů. Pojem „*Legislature thereof*“ se tak má vztahovat na legislativní proces státu, nikoliv jen na zákonodárný reprezentativní orgán. [Koza et al. 2008: 309] Odpůrci ústavnosti tohoto návrhu tvrdí, že slovem „*Legislature thereof*“ rozuměli Otcové zakladatelé v Článku II., Oddílu 1. Ústavy jen a pouze státní legislaturu, tj. zastupitelské zákonodárné těleso státu, nikoliv lid jako takový. Kdyby měli na mysli jiný způsob rozhodnutí o alokaci volitelů, včetně možnosti přímé demokracie, zvolili by pro tuto část ústavního textu jiná slova. Lidová iniciativa tak nemůže „obejít“ státní legislaturu v záležitosti alokace volitelů.¹⁴² [Stabile 2009: 1502] Stabile se ve svém úsudku opírá jednak o záznamy z jednání konventu ve Filadelfii, historickou praxi způsobu alokace volitelů, z jejíhož procesu státní legislatura nikdy nebyla odejita prostřednictvím lidové iniciativy, a předešlá rozhodnutí Nejvyššího soudu interpretující termín „*Legislature thereof*“ v Článku II., Oddílu 1. Ústavy ve smyslu zastupitelského zákonodárného tělesa.¹⁴³ Autor se dále odvolává na Článek I., Oddíl 3. Ústavy, který před přijetím XVII. dodatku zavádějícím přímou volbu obou federálních senátorů stanovoval, že výběr senátorů za každý stát náleží výhradně státní legislatuře (rovněž v této části ústavního textu definované jako „*Legislature thereof*“), tj. zastupitelskému zákonodárnému tělesu.¹⁴⁴ Ústavní text tehdy také nebylo možné

¹⁴¹ U.S. CONST. art. II, § 1, cl. 2.

¹⁴² Stabile zároveň uvádí, že těžší by bylo odpovědět na otázku, zda státní legislatura může dobrovolně delegovat svou pravomoc rozhodovat o volitelích vypsáním referenda. Lidová iniciativa se však od referenda liší v tom, že je iniciována samotnými občany. Legislatura je tak na základě stanov státu odejita z procesu rozhodování o alokaci volitelů a lid jedná jako legislatura. [Stabile 2009: 1496]

¹⁴³ Autor konstatuje, že Nejvyšší soud nikdy neřešil případ, zda lid může prostřednictvím lidové iniciativy měnit způsob alokace volitelů, nicméně existuje několik případů, v nichž interpretoval pojem „*Legislature thereof*“ z Článku II., Oddílu 1. Ústavy ve smyslu reprezentativního zákonodárného orgánu. Těmito rozhodnutími jsou *McPherson v. Blacker* [146 U.S. 1 (1892)] a *Bush v. Gore* [531 U.S. 98 (2000)], kde byla metoda alokace volitelů interpretována jako absolutní moc státní legislatury, do níž nemůže zasahovat žádná jiná složka (jako v případě *Bush v. Gore* judikatura státu Florida), a tudíž podle úsudku autora nemůže být tato státní legislatura odejita lidovou iniciativou v záležitosti alokace volitelů. Dále autor cituje případ *Hawke v. Smith* [253 U.S. 221 (1920)], kdy Nejvyšší soud označil za protiústavní, aby lid státu Ohio jednal jako státní legislatura při schvalování dodatků k federální Ústavě. Ačkoliv lid státu Ohio může na základě vlastních stanov jednat jako legislatura při schvalování vlastních zákonů či dodatků k vlastní ústavě, nemůže jednat jako legislatura ve věci schvalování dodatků k federální Ústavě, neboť moc státu ve věci schvalování dodatků pochází z federální Ústavy, jež je podle Článku VI. Ústavy nad státními ústavami a zákony a jež tuto pravomoc ukládá jen státním legislaturám. [Ibid.: 1517-1518]

¹⁴⁴ V Článku I., Oddílu 3. Ústavy je konkrétně v originále stanoveno: “*The Senate of the United States shall be composed of two Senators from each State, chosen by the Legislature thereof [...]*”

interpretovat tak, že lid bude jednat jako legislatura v procesu výběru senátorů prostřednictvím lidové iniciativy. Aby tedy byla platná interpretace zastánců ústavnosti změny alokace volitelů skrze lidovou iniciativu, musel by mít pojem „*Legislature thereof*“ na různých místech Ústavy zcela odlišný význam (v Článku I., Oddílu 3. by znamenal jen zákonodárny orgán a v Článku II., Oddílu 1. legislativní proces státu). Stabile tvrdí, že aby lid mohl sám rozhodovat o způsobu alokace volitelů, musel by být přijat dodatek k federální Ústavě, který by mu tuto volbu umožnil. [Ibid.: 1514-1515]

Proti reformě „*Amendment 36*“ se později rozpoutala kampaň, jejímž primárním argumentem bylo, že schválení proporční alokace (za předpokladu ústavnosti způsobu jejího schválení) by výrazně snížilo politickou důležitost státu Colorado.¹⁴⁵ Procentuální rozdíl mezi demokratickým a republikánským kandidátem je v tomto státě totiž většinou nižší než 10%¹⁴⁶, což v současnosti dává Coloradu politickou výhodu v důsledku jeho soutěživosti. „V sázce“ je totiž všech 9 volitelů, na jejichž zisk mají šanci oba kandidáti. Kdyby se však volitelé státu měli alokovat proporčně, obě strany by většinou mohly spoléhat na zisk 4 volitelů. Otázkou by bylo vždy pouze to, která strana jich bude mít 5 a která 4, tj. strany by v praxi soupeřily pouze o 1 volitelský hlas místo všech 9, jež má Colorado k dispozici. Kdyby si kampaně měly vybrat např. mezi soutěživou Arizonou, udělující svých 10 volitelů většinově, a státem Colorado s 1 soutěživým volitelem, kampaň by se logicky zaměřila hlavně na Arizonu. Voliči si toto možné politické znevýhodnění svého státu zřejmě uvědomili a iniciativa byla zamítnuta 65% voličů.¹⁴⁷

Otázka ústavnosti použití lidových iniciativ pro změnu alokace volitelů za stát je velmi aktuální, neboť Colorado není jediný stát, kde se opoziční strana snažila změnit způsob alokace volitelů skrze lidovou iniciativu. O prosazení systému distriktů se snažili v roce 2008 i republikáni v Kalifornii, nicméně se jim nepodařilo obstatat dostatečný počet podpisů pro umístění iniciativy na volební lístek.¹⁴⁸ Autoři dohody „NPVIC“ navrhuji za účelem demonstrace veřejné podpory své kampani, aby mezistátní dohoda, jíž se věnují v následující kapitole, byla rovněž alespoň zpočátku schvalována prostřednictvím lidových iniciativ. [Koza et al. 2008: 291]

¹⁴⁵ <<http://katyatkinsonassociates.com/No36/index.html#anchor400963>> [cit. 2010-13-04]

¹⁴⁶ Vypočítala jsem, že ve volbách, které proběhly v letech 1988 až 2008, byl rozdíl mezi kandidáty dvou hlavních politických stran ve státu Colorado v průměru pouhých 6%. Při výpočtech jsem použila zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/compare.php?year=2008&fips=8&f=1&off=0&elect=0&type=state>> [cit. 2010-04-13]

¹⁴⁷ <<http://edition.cnn.com/ELECTION/2004/pages/results/ballot.measures/>> [cit. 2010-04-13]

¹⁴⁸ Morain, David. Electoral College Effort Lags. *Los Angeles Times* [online]. 2008, [cit. 2010-04-13]. Přístupný z: <<http://articles.latimes.com/2007/dec/01/local/me-initiative1>>. Zvláště změna alokace volitelů v Kalifornii, disponující 10% volitelů, by mohla mít v budoucnu veliký vliv na výsledek voleb.

III.2.2 Case study: „National Popular Vote Interstate Compact“

Stát Maryland se v roce 2007 stal prvním státem, který přijal legislativu, podle níž by všechny volitelské hlasy tohoto státu byly uděleny vítězi nejvyššího počtu přímo odevzdaných hlasů na úrovni celých Spojených států. K 14.4.2010 byla tato legislativa přijata v dalších 4 státech (Hawaii, Illinois, New Jersey a Washington), tudíž státy, jež zmíněnou legislativu zatím přijaly, mají dohromady 61 volitelů.¹⁴⁹ Tato mezistátní dohoda má vyjít v platnost ve chvíli, kdy ji přijme tolik států, kolik má ve Sboru volitelů nejméně 270 volitelů potřebných ke zvolení prezidentem. [Koza et al. 2008: 247]

Teoreticky by se 11 největších států s 271 voliteli [Příloha č.2] mohlo dohodnout na zavedení přímé volby prezidenta tím, že společně udělí všechny své volitele vítězi celonárodně nejvyššího počtu přímo odevzdaných hlasů.¹⁵⁰ Tyto státy by se zavázaly k odevzdání svých volitelů takovému kandidátovi i přesto, že by v jejich státě nemusel zvítězit.¹⁵¹ Sbor volitelů by nadále existoval, ale v praxi by byl irelevantní. Skupina států by tak zavedla přímou volbu bez složitého přijetí dodatku k federální Ústavě.

Jeden ze sporů v případě této mezistátní dohody spočívá v tom, zda musí být odsouhlasena Kongresem. Podle Ústavy totiž žádný stát nesmí uzavřít mezistátní dohodu bez souhlasu Kongresu.¹⁵² Autoři této dohody tvrdí, že na základě předešlých rozhodnutí Nejvyššího soudu tato mezistátní dohoda nepodléhá souhlasu Kongresu. [Koza et al. 2008: 439-440] Konkrétně se odvolávají na případ *Virginia v. Tennessee*¹⁵³, kde Nejvyšší soud ve svém rozsudku uvedl, že klauzule o souhlasu Kongresem nemůže

¹⁴⁹ <<http://www.nationalpopularvote.com/pages/explanation.php>> [cit. 2010-04-14] Zároveň tuto legislativu schválily státní legislativy v Kalifornii, Vermontu a Rhode Islandu. V těchto státech však byla legislativa vetována gubernérem. Jak už jsem zmiňovala výše, je otázkou, zda exekutiva může vetovat legislativu měnící alokaci volitelů, pokud by tato alokace měla být na základě předchozích rozhodnutí Nejvyššího soudu pouze v moci státní legislativy. Autoři této mezistátní dohody se však domnívají, že alokace volitelů může být měněna skrze lidovou iniciativu, a tudíž by pro ně bylo zřejmě problematické argumentovat, že guvernér nemůže tuto legislativu vetovat, neboť je to pouze záležitost státní legislativy, a zároveň tvrdit, že lidová iniciativa může nahradit státní legislaturu ve věci alokace volitelů.

¹⁵⁰ Je důležité zdůraznit, že podle této dohody by státy jednoduše udělily své volitele vítězi celonárodně nejvyššího počtu odevzdaných hlasů. Tato dohoda nestanovuje druhé kolo volby, neboť nemůže státy neúčastníci se této dohody k jeho konání donutit.

¹⁵¹ Kritizovaným bodem této dohody je i skutečnost, že stát účastníci se této dohody by musel odevzdat své volitelské hlasy i tomu kandidátovi, který třeba není ani na volebním lístku tohoto státu. Tara Rossová uvádí, že pokud by celonárodně nejvyšší počet hlasů získal např. regionální kandidát ze severovýchodu USA (který by se však nekvalifikoval pro pozici na volebním lístku např. ve státě Washington, neboť jednotlivé státy se v podmínkách kvalifikace pro pozici na volebním lístku liší), musel by mu i přesto tento stát udělit své volitele. Tento vítězný kandidát by mohl zvolit na volitelská místa státu Washington třeba i osoby, které z tohoto státu vůbec nepocházejí. Zdroj: Ross, Tara . How to win the presidency... with 15 percent of the vote. *The Weekly Standard* [online]. 2009, [cit. 2010-04-15]. Přístupný z: <<http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/016/735zlsaz.asp?page=2&pg=1>>.

¹⁵² U.S. CONST. art. I, § 10, cl. 1

¹⁵³ 148 U.S. 503 (1893)

být brána doslova, neboť potom by státy potřebovaly souhlas Kongresu pro naprosto každou dohodu bez ohledu na její obsah či formu. Rozsudek dále stanovil, že mezistátní dohoda podléhá svolení Kongresu v případě, že by měla navýšit politickou moc jednoho státu na úkor druhého. Samples je toho názoru, že tato mezistátní dohoda by ohrozila politickou moc těch států, které ze současného systému těží, a v praxi by eliminovala hranice států při volbě prezidenta tím, že by z celých Spojených států vytvořila jednu volební jednotku, čímž by narušila federální charakter volby, což by mohly účastnické státy sice vnímat pozitivně, ale neúčastníci se státy by mohly být zcela opačného názoru. S touto mezistátní dohodou by podle něj zcela určitě musel souhlasit Kongres. [Samples 2008: 9] Podobný argument zastává Muller a dodává, že tato mezistátní dohoda podléhá souhlasu Kongresu proto, že se dotýká suverenity účastnicích se států tím, že je zavazuje k určitému jednání s vlastními voliteli a omezuje jejich pravomoc od této dohody v určitém časovém rozhraní odstoupit. [Muller 2007: 388-389] Autoři mezistátní dohody však tvrdí, že pokud by si všechny hlasy byly na federální úrovni rovny, nelze tvrdit, že jeden stát by byl politicky zvýhodněn na úkor druhého.¹⁵⁴ [Koza et al. 2008: 442] Jak uvádí Kristin Feeleyová, mezi odborníky neexistuje shoda na tom, zda tato mezistátní dohoda podléhá schválení Kongresu. [Feeley 2009: 1434]

Feeleyová ve své práci došla k závěru, že tato mezistátní dohoda je protiústavní především z toho důvodu, že porušuje Článek IV., Oddíl 4. Ústavy, který garantuje republikánskou formu vlády každému státu Unie. Tato garanční klauzule (*Guarantee Clause*) má podle její velmi komplexní analýzy zároveň garantovat federálně zvoleného prezidenta. [Ibid.: 1429] Autorka dále uvádí, že ačkoliv autoři této dohody argumentují, že Nejvyšší soud opakovaně rozhodl, že podle Článku II., Oddílu 1. Ústavy je v absolutní moci každého státu, aby si sám rozhodl o způsobu alokace volitelů, státy nemohou zvolit takovou formu alokace, jež porušuje výše zmíněnou garanční klauzuli, jež má ústavně garantovat složenou republiku (*compound republic*), v níž pochází prezidentova moc od lidu *v jednotlivých státech*, tj. federální většiny namísto většiny lidu Spojených států jako takových.¹⁵⁵ Ačkoliv by se z příkladu států Nebraska a Maine

¹⁵⁴ Domnívám se však, že právě tato rovnost hlasů na federální úrovni snižuje vliv států, které nyní mají výhodu v tom, že jsou ve Sboru volitelů nadreprezentovány. Právě tato rovnost hlasů navýší politický vliv těch nejlidnatějších států. Proto mám za to, že by měla minimálně podléhat souhlasu Kongresu.

¹⁵⁵ Autorka dodává, že pokud by tedy státy měly absolutní moc rozhodovat o alokaci svých volitelů, potom by bylo i v jejich moci vytvořit jakýsi volební superstát, jenž by kontroloval alespoň 270 volitelů nutných ke zvolení. Tyto státy by uzavřely mezistátní dohodu, v níž by všechny své volitele spojily a udělily je tomu kandidátovi, který získá nejvyšší počet hlasů v tomto volebním superstátě, čímž by učinily všechny zbývající státy v zemi, které by nebyly součástí tohoto volebního superstátu, naprosto irelevantní při volbě prezidenta. [Feeley 2009: 1451-1452]

mohlo zdát, že státy mají absolutní moc ve věci alokace volitelů, tyto dva státy na rozdíl od zmíněné dohody nesnižují vliv ostatních států při volbě prezidenta (ve skutečnosti stát, jenž se samostatně rozhodne udělovat své volitele jinak než systémem „vítěz bere vše“ na úrovni státu, potenciálně snižuje svůj politický vliv, což je zřejmě i důvod, proč systém distriktů používají pouze dva státy). Zmíněná dohoda však systematicky snižuje vliv neúčastníků se států proti jejich vůli (tj. činí jejich případnou nadreprezentaci ve Sboru volitelů irelevantní). Skutečnost, že několik států majících alespoň 270 volitelů bude diktovat ostatním státům způsob volby prezidenta porušuje podle autorky garanční klauzuli i v tom smyslu, že žádná vládní jednotka nemůže prosazovat legislativu na místě ostatních. [Ibid.: 1446-1449]

Kromě otázek ústavnosti této mezistátní dohody se její kritici zabývají i praktickými a procedurálními otázkami s ní spojenými. Je např. otázkou, zda by státní legislatury nechtěly od této dohody odstoupit, pokud bude např. z průzkumů veřejného mínění patrné, že kandidát vedoucí v celonárodních průzkumech má velmi malou podporu ve státě, který se podle této dohody zavázal k udělení všech svých volitelů vítězi celonárodně nejvyššího počtu přímo odevzdaných hlasů. [Samples 2008: 12] „NPVIC“ umožňuje, aby stát z dohody vystoupil, nicméně nesmí tak učinit 6 měsíců před inaugurací prezidenta 20.ledna, tj. státy by mohly od dohody odstoupit nejpozději 20.července. Pokud by se nějaký stát chtěl z dohody přeci jenom stáhnout během této doby, dodržení podmínek dohody by mělo být podle autorů vymahatelné Nejvyšším soudem, kde se autoři spoléhají na jeho předešlá rozhodnutí, v nichž si podmínky mezistátních dohod vynutil. [Koza et al. 2008: 423-424]

Jak zmiňuje profesor David Lubin, závažným problémem této dohody je i uskutečnění celonárodního přepočtu hlasů v případě těsného výsledku. Neexistuje totiž federální zákon, jenž by reguloval celonárodní přepočet hlasů. Tato záležitost se řídí zákony jednotlivých států, jež stanovují vlastní procentuální hranici rozdílu hlasů mezi kandidáty pro zahájení jejich přepočtu. Pokud by byl tedy celkový počet přímo odevzdaných hlasů na celonárodní úrovni těsný, ale nebyl těsný v některých státech, nebylo by v souladu se zákony těchto jednotlivých států takový celonárodní přepočet hlasů vůbec uskutečnit.¹⁵⁶ I pokud by účastníci se státy přijaly shodný zákon regulující přepočet hlasů, nemohou k přepočtu hlasů donutit státy, jež se dohody neúčastní.

¹⁵⁶ Lubin, David. *Popular Vote? Not Yet.* *The Washington Post* [online]. 2007, [cit. 04-15-2010]. Přístupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/07/15/AR2007071501108.html>.

Poměrně předvídatelné je v případě této mezistátní dohody zjištění, že státy, jež ji přijaly, jsou ve všech případech (kromě Havaje) ve Sboru volitelů podreprezentovány. [Příloha č.2] Zároveň se ve všech případech jedná o státy, jež byly v několika posledních volbách kampaněmi spíše „přehlíženy“ [Příloha č. 6] a jež jsou silně demokratické¹⁵⁷. Podobné znaky vykazují i státy, kde byla dohoda přijata, nicméně byla vetována gubernérem (jenž ve všech případech pocházel z Republikánské strany). Těmito státy jsou Kalifornie, Vermont a Rhode Island, přičemž Kalifornie je vůbec nejvíce podreprezentovaným státem v zemi. Vermont a Rhode Island sice patří k nadreprezentovaným státům, nicméně podobně jako Kalifornie byly v několika posledních volbách kampaněmi spíše přehlíženy a jsou rovněž silně demokratické¹⁵⁸. Naopak ve státech, jež byly v několika posledních volbách soutěživé (Ohio, Florida, Iowa) byla mezistátní dohoda teprve představena ve státní legislatuře a v dalších byla zatím pořádána jen legislativní slyšení (Wisconsin, Pensylvánie, Virginia, Missouri či New Hampshire). Málo legislativní aktivity v souvislosti s touto mezistátní dohodou můžeme zaznamenat i ve státech, jež jsou tradičně republikánské (Idaho, Wyoming, Utah, Nebraska, Kansas, Oklamoha či Texas).

Proto se domnívám, že pro nadcházející osud této mezistátní dohody by mohl být důležitým meziníkem krok státu Colorado, kde byla tato dohoda odsouhlasena oběma komorami státní legislatury a čeká se na krok gubernéra (z Demokratické strany). Colorado je totiž ze států, kde se dohoda dostala v legislativním procesu takto daleko, naprostou anomálií, neboť vykazuje znaky státu, u něhož by se naopak očekávalo, že nebude ochoten k dané dohodě přistoupit (není vyloženě „loajální“ žádné ze stran, v několika posledních volbách zaznamenal vysokou aktivitu volebních kampaní a ve Sboru volitelů je nadreprezentovaný).

¹⁵⁷ Vypočítala jsem průměr procentuálního rozdílu mezi republikány a demokraty v posledních 4 prezidentských volbách. Ve státě Washington zvítězili demokraté v průměru o 10,6%, v New Jersey o 13,9%, v Illinois o 16,2%, v Marylandu o 17,7% a na Havaji o 24,4%. Při svých výpočtech jsem použila zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-04-24]

¹⁵⁸ Podobně jako v případě výše zmíněných států jsem vypočítala, že Demokratická strana v Kalifornii v posledních 4 volbách zvítězila v průměru o 14,7%, ve Vermontu o 22,3% a na Rhode Islandu o 27,6%.

ZÁVĚR

Sbor volitelů je naprosto unikátní americkou institucí, jejíž principy fungování se vyvinuly v souladu s měnícími se politickými realitami Spojených států. Jedná se zejména o výsledek kompromisu na několika úrovních, jenž byl přizpůsoben historickým a politickým podmínkám specifickým pro Spojené státy. Studium tohoto specifika volebního systému vždy přitahovalo pozornost celé řady akademiků, ať už z oboru politologie, právní vědy, sociologie či statistiky.

Tato práce analyzovala instituci Sboru volitelů se zaměřením na jeho historické a ústavní ukotvení, zmiňované klady a zápory, jež jeho existence může přinášet, a zejména jeho reformní alternativy, které byly studovány obecně i na příkladech vybraných případových studiích. Práce také sledovala volební strategie kampaní v rámci současného volebního systému, stejně jako jejich předpokládané změny v případě přijetí alternativních volebních systémů. Práce také analyzovala důvody nepřijetí dříve předložených volebních reforem, stejně jako možné změny rovnováhy moci mezi jednotlivými státy a politickými stranami, jež tyto reformy bývaly mohly přinést nebo by hypoteticky mohly způsobit v případě budoucího přijetí. Práce se konečně zabývala i otázkou, jaká je pravděpodobnost úpravy současného volebního systému, ať již ve formě dodatku k federální Ústavě, či pouze dílčí úpravy alokace volitelů na úrovni státu. Práce dále verifikovala následující hypotézy:

- (1) Současný systém volby nevytváří systematické zvýhodnění určitých států,
- (2) Současný systém volby se výrazně podílí na snížení pravděpodobnosti zvolení regionálního kandidáta tím, že kandidáty nutí vést kampaň i mimo státy, kde mají kandidáti již vysokou podporu.

Pro ověření první hypotézy byly analyzovány práce zabývající se teorií váhy jednotlivých států při volbě prezidenta (Shapleyho model), přisuzující největší váhu ve volbách těm největším státům, a teorií váhy voličského hlasu v rámci jednotlivých států (Banzhafův model), přisuzující největší váhu odevzdaného hlasu obyvatelům velikých států. Práce ukázala, že Shapleyho model, jenž předpokládá, že každá kombinace volitelských delegací států je stejně pravděpodobná, neodpovídá politickým realitám Spojených států, neboť nebere v potaz stranickou loajalitu některých států, díky níž by se některé státy daly charakterizovat jako predominantně demokratické či republikánské, v důsledku čehož jsou omezeny některé kombinace volitelských delegací. Pro některé státy je tak méně pravděpodobné, že budou v pozici aktéra, jenž

volby rozhodne, tj. dá vítěznému kandidátovi požadovanou většinu ve Sboru volitelů. Podobně problematický je i Banzhafův model, jenž předpokládá, že voliči ve všech regionech Spojených států mají stejnou pravděpodobnost volby jedné ze stran. Práce ukázala, že už samotná volební strategie kampaní napovídá, že váha určitého státu ve volbách je v první řadě odvozena od jeho soutěživosti, tj. míry předpokládané loajality konkrétního státu jedné ze stran, jež s nárůstem své intenzity snižuje politickou soutěživost státu. Práce dochází k závěru, že ze systému volby prezidenta těží především státy politicky soutěživé a že počet volitelů, jimiž stát disponuje, je až sekundární faktor ovlivňující váhu státu při prezidentské volbě. Práce proto analyzovala složení soutěživých států jednak v období voleb 1972 až 2008 a jednak z hlediska dlouhodobého za pomoci Johnsonovy studie, aby zjistila, zda je složení soutěživých států stále stejné a vytváří se tak systematické zvýhodnění některých států při prezidentské volbě. Práce došla k závěru, že ačkoliv některé státy byly v uplynulých 4 dekádách prezidentských voleb soutěživé častěji než ostatní, okruh soutěživých států vykazuje zejména z dlouhodobého hlediska vysokou proměnlivost, jež zřejmě souvisí s nominací určitého stranického tandemu na nominačních sjezdech stran, což jsem se snažila ukázat na příkladu simulace volebních bojišť pro volby 2008. Skutečnost, že současný systém volby zvýhodňuje státy soutěživé, jejichž složení je vždy specifické pro konkrétní volby, způsobuje, že nedochází k dlouhodobému vlivu určitých států při volbě prezidenta. Domnívám se, že ověření tohoto aspektu volebního systému by tak mohlo sloužit jako další bod ve věci obhajoby současného způsobu volby prezidenta na základě federálního uspořádání Spojených států a ústavního principu brzd a protivah, v souladu s nímž by nemělo docházet k vytváření určitého mocenského centra disponujícího dlouhodobým vlivem při volbě národní exekutivy.

Pro ověření druhé hypotézy byly analyzovány strategie volebních kampaní za současného volebního systému a hypotetické změny těchto strategií v případě přijetí alternativních způsobů volby za předpokladu, že kampaně budou svou strategii přizpůsobovat do té nejefektivnější podoby, neboť jejich cílem je volební vítězství. Práce došla k závěru, že současný systém volby (ale i alternativa systému distriktů) působí na kampaně dostředivě, tj. nutí je vyhledávat voličské hlasy tam, kde ještě nemají vysokou míru podpory, a naopak je odrazuje od vedení kampaně v místech, kde je jejich podpora již vysoká. Geografické ohraničení odevzdaných hlasů a zmíněná dostředivá tendence vedení kampaní je v tomto smyslu důležitá z toho důvodu, že přispívá k takovému celonárodnímu rozložení voličské podpory, které činí vysokou

popularitu kandidáta v určitém regionu země za nedostatečnou ke zvolení, a navyšuje tak pravděpodobnost, že na zvoleném prezidentovi bude existovat širší konsensus různých regionů země. Domnívám se, že ve státě s federálním uspořádáním by mělo být důležitější, aby zvolený prezident měl svou podporu co nejvíce rozprostřenou v různých částech země, nikoliv jen koncentrovanou v několika státech či regionu.

Zdá se, že nesmírně obtížný proces přijetí dodatku k federální Ústavě, proti němuž se, jak jsem ukázala u jednotlivých případových studií, vždy vytvořila určitá opozice (ať již jedné z politických stran nebo určité skupiny států, které by byly reformou znevýhodněny), je důvodem, proč Sbor volitelů dodnes existuje v takové podobě, jejíž principy fungování byly naposledy upraveny před více než 200 lety. Zároveň se však osobně domnívám, že obtížnost přijetí ústavního dodatku je pozitivní v tom smyslu, že šanci na přijetí mají pouze ty dodatky, na nichž existuje opravdu široký konsensus nejen obou komor Kongresu, ale i jednotlivých států. Nutnost souhlasu $\frac{3}{4}$ státních legislatur ochraňuje svobody a zájmy obyvatel států, jež by s rozhodnutím prosté většiny nemusely souhlasit. Domnívám se tudíž, že proces přijetí ústavního dodatku by neměl být z důvodu obtížnosti jeho prosazení obcházen mezistátní dohodou, jež je zřejmě nejen protiústavní, ale především podle mého názoru porušuje ducha Ústavy jako takové. Tato mezistátní dohoda by zřejmě byla neúčastníci se státy nazírána jako zcela nelegitimní, což by mohlo mít pro jednotu a stabilitu země nebezpečné následky.

Ve věci reformy Sboru volitelů panuje mezi odbornou veřejností překvapivě malá shoda. Překvapilo mě ale i to, jak malá shoda je i ve věci účinků současného volebního systému a jeho alternativ na např. volební účast, stranický systém či změnu mezistátní rovnováhy, což psaní práce místy velmi komplikovalo, ale snažila jsem se vždy uvádět argumenty obou stran, a ty případně doplnit o vlastní názor či zjištění. Ačkoliv jsem se v práci zaměřila pouze na jeden aspekt volby amerického prezidenta, zjistila jsem, že problematika Sboru volitelů je nesmírně široká a komplexní a v určitých aspektech velmi hypotetická a diskutabilní, což mě kvůli omezenému prostoru práce bohužel nutilo problematiku pojmout poněkud obecněji, než jsem původně zamýšlela. Některé z kapitol této práce by si tak určitě zasloužily podrobnější zpracování v rámci samostatné bakalářské či jiné práce, aby se dále potvrdily či vyvrátily hypotézy v nich zmíněné. Práce by tak mě (či čtenáře této práce) možná mohla do budoucna inspirovat k dalšímu zpracování některých ze zmíněných problematik.

SUMMARY

This thesis named „*U.S. Electoral College: historic evolution and current workings with focus on its reform alternatives*“ aims to introduce the U.S. Electoral College and its constitutional origins, evolution and today’s workings. It also analyzes its role in the American federal system with a special focus on its positive or negative impacts as well as its proposed reform alternatives that are analyzed both in general terms and as five specific case studies, out of which the last two are now very actual.

This thesis verified the hypothesis that the current electoral system is not systematically biased in favor of specific states. This paper showed that the Shapley model which predicates that the current electoral system is biased in favor of the biggest states is not entirely valid because it assumes that every combination of electoral delegations is equally likely (the Banzhaf model, which assumes that voters in the biggest states have the highest voting power, is also similarly problematic because voters in certain parts of the country are less or more likely to vote for one of the parties than voters in other areas). This paper, however, showed that certain states could be characterized as predominantly Democratic or Republican, which means that some combinations of electoral delegations are less likely to occur and that the states that are less competitive are therefore unlikely to be pivotal for the outcome of the election. The electoral strategies of presidential campaigns show that the power of states is determined by their competitiveness in the first place and that the size of its electoral delegation is secondary to the states’ power in the presidential election. The current electoral system advantages the most competitive states, that are, however, very changeable over time. The changeable nature of competitive states could therefore further enhance the federalist and checks and balances argument for keeping the Electoral College because it prevents one region of the country from gaining too much power over the selection of the national executive in the long run.

The thesis also verified the hypothesis that the current electoral system (but also the district system alternative) is an important protection against sectional candidacies because it forces the campaigns to court voters in areas that are politically doubtful. A highly concentrated support for one candidate in a specific state or a section of the country is not enough for the candidate to get elected. The current system forces the candidates to have their support sufficiently distributed throughout the country and makes the probability of a consensus upon a specific candidate more likely. In a way, it

tests the candidates' ability to appeal to a very broad spectrum of the American electorate. Based upon my research I therefore concluded that the current system as it exists today is superior way of electing the American president.

CITOVANÁ LITERATURA

Prameny

- ☞ Ústava Spojených států amerických
Přístupný z: <<http://klempera.tripod.com/usustava.htm>> [cit. 2010-05-06]
- ☞ Ústava státu Colorado
Přístupný z: <<http://www.michie.com/colorado/>> [cit. 2010-05-06]
- ☞ Sbírka zákonů Spojených států (United States Code)
Přístupný z: <<http://www.law.cornell.edu/uscode/>> [cit. 2010-05-06]
- ☞ Text reformy „Bayh-Celler Amendment“, „Lodge-Gossett Amendment“ a „Mundt-Coudert Amendment“. In Pierce, Neale (1968). *The People's President: The Electoral College in American History and the Direct-Vote Alternative*. Appendix L, Proposed Constitutional Amendments, s. 353-357.
- ☞ Text reformy „Amendment 36“. Přístupný z:
<<http://www.lawanddemocracy.org/pdf/files/COamend36.pdf/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ Text reformy „National Popular Voter Interstate Compact“. In Koza et al. (2008). *Every Vote Equal. A State Based Plan for Electing the President by National Popular Vote. Second Edition*. Chapter 6., The Agreement Among the States to Elect the President by National Popular Vote, s. 248-249.
- ☞ *McPherson v. Blacker*, 146 U.S. 1 (1892)
Přístupný z: <<http://supreme.justia.com/us/146/1/>> [cit. 2010-05-06]
- ☞ *Virginia v. Tennessee*, 148 U.S. 503 (1893)
Přístupný z: <<http://supreme.justia.com/us/148/503/>> [cit. 2010-05-06]
- ☞ *Hawke v. Smith*, 253 U.S. 221 (1920)
Přístupný z: <<http://supreme.justia.com/us/253/221/case.html>> [cit. 2010-05-06]
- ☞ *Ray v. Blair*, 343 U.S. 214 (1952)
Přístupný z: <<http://supreme.justia.com/us/343/214/>> [cit. 2010-05-06]
- ☞ *Bush v. Gore*, 531 U.S. 98 (2000)
Přístupný z: <<http://supreme.justia.com/us/531/98/>> [cit. 2010-05-06]

Literatura

- ☞ ACKERMAN, Bruce A. (2007). *The Failure of the Founding Fathers: Jefferson, Marshall, and the Rise of Presidential Democracy*. Cambridge: Belknap Press of Harvard University Press. ISBN-13 978-0-674-02395-6.

- ☞ BAILYN, Bernard (1993). *The Debate on the Constitution: Federalist and Antifederalist speeches, articles, and letters during the struggle over ratification. Part 2, Debates in the press and in private correspondence; Debates in the state ratifying conventions*. New York: Literary Classics of the United States. ISBN 0-940450-42-9.
- ☞ BIBBY, John F. (1996). *Politics, Parties, and Elections in America (3rd Edition)*. Chicago: Nelson-Hall Publisher. ISBN-13 9780830414345.
- ☞ CEASER, James W. (1980). *Presidential Selection: theory and development*. New Jersey: Princeton University Press. ISBN 0-691-02188-0.
- ☞ CORWIN, Edward S. (1990). *The Constitution and What It Means Today. 14th Edition, 5th Printing*. Princeton University Press: Princeton. ISBN 0-691-02758-7.
- ☞ DAHL, Robert A. (2003). *How Democratic Is the American Constitution?* New Haven, USA: Yale University Press. ISBN 0-300-09524-4.
- ☞ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra (2002). *Spojené státy americké: Společnost a politika*. Praha: Libri. ISBN 80-7277-141-8.
- ☞ GELMAN, Andrew; KATZ, Jonathan N.; KING, Gary (2004). *Empirically evaluating the Electoral College*. Chapter 5, s. 75-88. In CRIEGLER, Ann N.; JUST, Marion R.; McCAFFERY, Edward J. (ed.). *Rethinking the Vote: The Politics and Prospects of American Electoral Reform*. New York: Oxford University Press. ISBN-13 9780195159851.
- ☞ HAMILTON, Alexander; MADISON, James; JAY, John (1994). *Listy federalistů*. Univerzita Palackého: Olomouc. ISBN 80-7067-390-7.
- ☞ KERNELL, Samuel; SMITH, Steven S. (2006). *Principles and Practice of American Politics. Classic and Contemporary Readings (3rd Edition)*. Washington (D.C.): CQ Press. ISBN-13 978-1933116723.
- ☞ KILLIAN, Johnny H.; COSTELLO, George A. (1996). *Constitution of the United States of America: Analysis and Interpretation. Annotations of Cases Decided by the Supreme Court of the United States to June 29, 1992*. Washington (D.C.): U.S. Government Printing Office. ISBN-13 978-0160632686.
- ☞ KIMBERLING, William C. (1992). *The Electoral College*. National Clearinghouse on Election Administration, Federal Election Commission. Přístupný z <http://www.fec.gov/pdf/eleccoll.pdf> > [cit. 2010- 04-05]
- ☞ KOZA, John R.; FADEM, Barry; GRUESKIN, Mark; MANDELL, Michael S.; RICHIE, Robert; ZIMMERMAN, Joseph F. (2008). *Every Vote Equal. A State*

- Based Plan for Electing the President by National Popular Vote. Second Edition.*
Los Altos, California: National Popular Vote Inc. ISBN-13 978-0-9790107-1-2.
- ☞ LONGLEY, Lawrence D.; BRAUN, Alan G. (1975). *The Politics of the Electoral College Reform (2nd Edition)*. New Haven and London: Yale University Press. ISBN-13 978-0-300-01588-1.
 - ☞ MANN, Irwin; SHPLEY Lloyd S. (1960). *The a priori voting strength of the electoral college*. RAND memo reprinted in Shubik, ed., *Game Theory and Related Approaches to Social Behavior*, New York: Wiley, 1964.
 - ☞ McCAUGHEY, Elizabeth P. (1987). *Government by Choice: Inventing the United States Constitution*. New York: Basic Books Inc. Publishers. ISBN-13 978-0465026838.
 - ☞ PIERCE, Neal R. (1968). *The People's President: The Electoral College in American History and the Direct-Vote Alternative*. New York: Simon and Schuster. ISBN-13 9780300027044.
 - ☞ POLSBY, Nelson W.; WILDAVSKY, Aaron (1991): *Presidential Elections, Contemporary Strategy of American Electoral Politics, Eighth Edition*. The Free Press: New York. ISBN 0-02-922786-0.
 - ☞ PRITCHETT, Herman C. (1959). *The American Constitution*. New York, Toronto, London: McGraw-Hill Book Company, Inc. ISBN-13 9780070508774.
 - ☞ SARTORI, G. (2005). *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN 80-7325-062-4 (váz.)
 - ☞ ST.JOHN, Jeffrey (1987). *Constitutional journal: a correspondent's report from the Convention of 1787*. Ottawa: Jameson Books. ISBN 0-915463-42-3.
 - ☞ VILE, John R. (1996). *Encyclopedia of constitutional amendments, proposed amendments, and amending issues, 1789-1995*. Santa Barbara: ABC-Clio. ISBN 80-7277-141-8.

Periodika

- ☞ ADKINS, Randall E.; KIRWAN, Kent A. (2002). *What Role Does the "Federalism Bonus" Play in Presidential Selection?* Oxford University Press, *Publius*, Vol. 32, No. 4, *The State of American Federalism*, s. 71-90.
- ☞ ADKINSON, Danny M.; ELLIOTT, Christopher (1997). *The Electoral College: A Misunderstood Institution*. American Political Science Association, *PS: Political Science and Politics*, Vol. 30, No. 1, s. 77-80.

- ⌘ ALLEN, Joseph Cady (1917). *Our Bungling Electoral System*. American Political Science Association, *The American Political Science Review*, Vol. 11, No. 4, s. 685-710.
- ⌘ ARDOIN, Phillip J.; PARSONS, Brian M. (2007). *Partisan Bias in the Electoral College: Cheap States and Wasted Votes*. *Politics & Policy*, Vol. 35, No. 2, s. 342-364.
- ⌘ ARRINGTON, Theodore S.; BRENNER, Saul (1984). *Should the Electoral College Be Replaced by the Direct Election of the President? A Debate*. American Political Science Association, *PS: Political Science and Politics*, Vol. 17, No. 2, s. 237-250.
- ⌘ BANZHAF III., John F. (1968). *One Man, 3.312 Votes: A Mathematical Analysis of the Electoral College*, 13 *VILL. L. REV.*, s. 304-313.
- ⌘ BURDEN, Barry B. (2005). *Ralph Nader's Campaign Strategy in the 2000 U.S. Presidential Election*. *American Politics Research*, Vol. 33, No. 5, s. 672-699.
- ⌘ DEWEY, Donald O. (1962). *Madison's Views on Electoral Reform*. University of Utah on behalf of the Western Political Science Association, *The Western Political Quarterly*, Vol. 15, No. 1, s. 140-145.
- ⌘ DIXON Jr., Robert G. (1950). *Electoral College Procedure*. University of Utah on behalf of the Western Political Science Association, *The Western Political Quarterly*, Vol. 3, No. 2, s. 214-224.
- ⌘ FEELEY, Kristin (2009). *Guaranteeing a Federally Elected President*. *Northwestern University Law Review*, Vol. 103, No. 3, s. 1427-1460.
- ⌘ The Harvard Law Review Association (2001). *Rethinking the Electoral College Debate: The Framers, Federalism, and One Person, One Vote*. The Harvard Law Review Association, *Harvard Law Review*, Vol. 114, No. 8, s. 2526-2549.
- ⌘ HILL, David; McKEE, Seth C. (2005). *The Electoral College, Mobilization, and Turnout in the 2000 Presidential Election*. *American Politics Research*, Vol. 33 No. 5, s. 700-725.
- ⌘ HIRSCH, Sam (2008). *Awarding Presidential Electors by Congressional District: Wrong for California, Wrong for the Nation*. 106 *Michigan Law Review*, First Impressions 95, s. 95-99. Přístupný z: <<http://www.michiganlawreview.org/assets/fi/106/hirsch.pdf>> [cit. 2010-04-26]
- ⌘ HOFFMAN, Matthew M. (1996). *The Illegitimate President: Minority Vote Dilution and the Electoral College*. The Yale Law Journal Company, Inc., *The Yale Law Journal*, Vol. 105, No. 4, s. 935-1021.

- ✎ JOHNSON, Bonnie J. (2005). *Identities of Competitive States in U.S. Presidential Elections: Electoral College Bias or Candidate-Centered Politics?* Publius: Journal of Federalism, Vol. 35, No. 2, s. 337-355.
- ✎ KALLENBACH, Joseph E. (1960). *Our Electoral College Gerrymander*. Midwest Political Science Association. Midwest Journal of Political Science, Vol. 4, No. 2, s. 162-191.
- ✎ KAU, James B.; RUBIN, Paul H. (1976). *The Electoral College and the Rational Vote*. Public Choice, Vol. 27, No. 1, s. 101-107.
- ✎ KEFAUVER, Estes (1962). *The Electoral College: Old Reforms Take on a New Look*. Duke University School of Law, Law and Contemporary Problems, Vol. 27, No. 2, The Electoral Process: Part 1, s. 188-212.
- ✎ KINCAID, John (2001). *The State of U.S. Federalism, 2000-2001: Continuity in Crisis*. Oxford University Press, Publius, Vol. 31, No. 3, The State of American Federalism, s. 1-69.
- ✎ LOY, Bernard (2008). *Count Every Vote – All 538 of Them*. Working Paper Series. Přístupný z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1014431> [cit. 2010-05-04]
- ✎ MULLER, Derek T. (2007). *The Compact Clause and the National Popular Vote Interstate Compact*. Election Law Journal, Vol. 8, No. 4, s. 372-393.
- ✎ NEALE, Thomas H. (2004). *The Electoral College: How it Works in Contemporary Presidential Elections*. CRS Report for Congress, The Library of Congress.
- ✎ NEALE, Thomas H. (2007). *The Electoral College: Reform Proposals in the 109th Congress*. CRS Report for Congress, The Library of Congress.
- ✎ RABINOWITZ, George; MacDONALD, Stuart Elaine (1986). *The Power of the States in U.S. Presidential Elections*. American Political Science Association, The American Political Science Review, Vol. 80, No. 1, s. 65-87.
- ✎ ROSS, Tara (2004). *The Electoral College: Elighted Democracy*. Executive summary, the Heritage Foundation, Legal Memorandum, No.15, s. 2-13. Přístupný z: <http://www.heritage.org/Research/LegalIssues/upload/71242_1.pdf> [cit. 2010-03-09]
- ✎ SAMPLES, John (2004). *A Critique of the National Popular Vote Plan for Electing the President*. Executive Summary, the Cato Institute, Policy Analysis, No. 622, s. 2-16. Přístupný z: <<http://www.cato.org/pubs/pas/pa-622.pdf>> [cit. 2010-04-04]

- ✎ SPILERMAN, Seymour; DICKENS, David (1974). *Who Will Gain and Who Will Lose Influence Under Different Electoral Rules*. The University of Chicago Press, *The American Journal of Sociology*, Vol. 80, No. 2, s. 443-477.
- ✎ STABILE, Nicholas P. (2009). *An End Run Around Representative Democracy? The Unconstitutionality of a Ballot Initiative to Alter the Method of Distributing Electors*. *Northwestern University Law Review*, Vol. 103, No. 3, s. 1495-1526.
- ✎ TURNER, Robert C. (2005). *The Contemporary Presidency: Do Nebraska and Maine Have the Right Idea? The Political and Partisan Implications of the District System*. *Presidential Studies Quarterly* 35, No 1., s. 116-137.
- ✎ WHITAKER, L. Paige; NEALE, Thomas H. (2004). *The Electoral College: An Overview and Analysis of Reform Proposals*, CRS report for Congress, The Library of Congress.
- ✎ WILMERDING Jr., Lucius (1949). *Reform of the Electoral System*. *The Academy of Political Science, Political Science Quarterly*, Vol. 64, No. 1, s. 1-23.

Práce prezentované na politologických konferencích

- ✎ BRANDT, Katherine (2004). *Madisonian Majority Tyranny, Minority Rights & American Democracy: A New Defense Of the Electoral College*. Práce prezentovaná na konferenci The Midwest Political Science Association v Palmer House Hilton, Chicago, Illinois dne 15. dubna 2004. Přístupné z: <http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/8/3/2/3/pages83236/p83236-1.php> [cit. 2010-04-10]
- ✎ GERBER, Alan; HUBER, Gregory; DOWLING, Conor; DORETHY, David; SCHWARTZBERG, Nicole (2009). *Using Battleground States as a Natural Experiment to Test Theories of Voting*. Práce prezentovaná na konferenci The American Political Science Association v Torontu, Kanadě ve dnech 3. až 9. září 2009. Přístupné z: <http://huber.research.yale.edu/papers/2009_Battleground.pdf> [cit. 2010-04-05]
- ✎ LIPSITZ, Keena (2006). *Political Participation in Battleground and Non-Battleground States During U.S. Presidential Elections, 1988-2004*. Práce prezentovaná na konferenci The Midwest Political Science Association v Palmer House Hilton, Chicago, Illinois dne 20. dubna 2006. Přístupné z: <http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/1/3/7/1/3/pages137130/p137130-1.php> [cit. 2010-04-05]

- ⌘ LIPSITZ, Keena (2007). *The Consequences of Battleground and "Spectator" State Residency for Political Participation*. Práce prezentovaná na konferenci The American Political Science Association v Hyatt Regency Chicago a Sheraton Chicago Hotel and Towers, Chicago, Illinois dne 30. srpna 2007. Přístupné z: <http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/2/1/0/2/6/p210260_index.html> [cit. 2010-04-05]

Internetové články

- ⌘ Boston Globe Staff. Romney spent \$42.3m of own money. *Boston Globe* [online]. 2008, [cit. 2010-05-07]. Přístupný z: <http://www.boston.com/news/nation/articles/2008/02/21/romney_spent_423m_of_own_money/>.
- ⌘ CAIN, Bruce. What Caused McCain's Poll Numbers to Fall? *LATimes* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <http://www.latimes.com/business/investing/la-oew-schnur-cain3-2008nov03_0.6970010.story>.
- ⌘ CUNNIFF, Meghan. Portrait of a swing state . *Daily Emerald* [online]. 2004, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <<http://www.dailyemerald.com/2.2358/portrait-of-a-swing-state-1.211611>>.
- ⌘ DARLINGTON, Richard. The Electoral College: Bulwark Against Fraud. [cit. 2010-03-07]. Přístupný z: <<http://www.psych.cornell.edu/Darlington/electorl.htm>>.
- ⌘ Editorial Board of the NYTimes, Drop Out of the Electoral College. *New York Times* [online]. 2006, [cit. 2010-03-28]. Přístupný z: <http://www.nytimes.com/2006/03/14/-opinion/14tue1.html?_r=1>.
- ⌘ KIRSCHNER, Laura. 2008s Shrinking Battleground and Its Impact on Campaign Activity. *Fair Vote* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <<http://archive.fairvote.org/tracker/?page=27&pressmode=showspecific&showarticle=230>>.
- ⌘ LONGLEY, Robert. People Who Can Help You On Election Day. [online]. [cit. 2010-04-04]. Přístupný z: <<http://usgovinfo.about.com/od/thepoliticalsystem/a/pollpeople.htm>>.
- ⌘ LOPEZ, Kathryn. Hillary is wrong. *The National Review* [online]. 2000, [cit. 2010-03-11]. Přístupný z.: <<http://old.nationalreview.com/interrogatory/interrogatory111300.shtml>>.

- ⌘ LUBIN, David. *Popular Vote? Not Yet*. *The Washington Post* [online]. 2007, [cit. 04-15-2010]. Přístupný z: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/07/15/AR2007071501108.html>>.
- ⌘ MacGILLIS, Alec. Obama's Coal Stance, in Kentucky and Beyond. *Washington Post* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <http://blog.washingtonpost.com/44/2008/05/20/obamas_coal_stance_in_kentucky.html>.
- ⌘ MORAIN, David. Electoral College Effort Lags. *Los Angeles Times* [online]. 2008, [cit. 2010-04-13]. Přístupný z: <<http://articles.latimes.com/2007/dec/01/local/me-initiative1>>.
- ⌘ MOORE, David. Ultimately, Americans Would Accept Either Gore or Bush as Legitimate President. *Gallup* [online]. 2000, [cit. 2010-03-21]. Přístupný z: <<http://www.gallup.com/poll/2320/Ultimately-Americans-Would-Accept-Either-Bush-Gore-Legitimate-President.aspx>>.
- ⌘ NEWPORT, Frank. Obama-McCain Race Could be Akin to 2004. *Gallup* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <<http://www.gallup.com/video/107113/Support-Obama-vs-McCain-Similar-Kerry-vs-Bush.aspx>>.
- ⌘ New York Times Staff. Poll gives Perot a clear lead. *NYTimes* [online]. 1992, [cit. 2010-03-08]. Přístupný z: <<http://www.nytimes.com/1992/06/11/us/the-1992-campaign-on-the-trail-poll-gives-perot-a-clear-lead.html>>.
- ⌘ NIVOLA, Pietro. Thinking about political polarization. *Brooking Policy Brief Series* [online]. 2005, [cit. 2010-03-28]. Přístupný z: <http://www.brookings.edu/papers/2005/01-politics_nivola.aspx?rssid=nivola>.
- ⌘ PAUL, Ron. Hands off the Electoral College. *A Weekly Column* [online]. 2004, [cit. 2010-04-02]. Přístupný z: <<http://www.house.gov/paul/tst/tst2004/tst122704.htm>>.
- ⌘ ROSS, Tara . How to win the presidency...with 15 percent of the vote. *The Weekly Standard* [online]. 2009, [cit. 2010-04-15]. Přístupný z: <<http://www.weeklystandard.com/Content/Public/Articles/000/000/016/735-zlsaz.asp?page=2&pg=1>>.
- ⌘ SAAD, Linda. Key Clinton Constituencies Moving Toward Obama. *Gallup* [online]. 2008, [cit. 2010-03-23]. Přístupný z: <<http://www.gallup.com/poll/107407/obama-surge-fairly-broadbased.aspx#2>>.

- ☞ SAAD, Linda. Hillary Clinton's Swing State Advantage. *Gallup* [online]. 2008, [cit. 2010-03-22]. Přístupný z: <<http://www.gallup.com/poll/-107539/Hillary-Clintons-SwingState-Advantage.aspx>>.
- ☞ SILVER, Nate. Five Thirty... Nine? [online]. 2009, [cit. 2010-02-21]. Přístupný z: <<http://www.fivethirtyeight.com/2009/02/fivethirty-nine.html>>.
- ☞ SULLENTROP, Chris. The Show Me state always picks right in the presidential campaign. Will 2004 break its streak? *The Slate* [online]. 2004, [cit. 2010-04-21]. Přístupný z: <<http://www.slate.com/id/2101779/>>.
- ☞ WILL, George. The Framer's Electoral Wisdom. *Jewish World Review* [online]. 2000, [cit. 2010-03-18]. Přístupný z: <<http://www.jewishworldreview.com/cols/will110300.asp>>.

Internetové stránky¹⁵⁹

- ☞ David Leip's Election Atlas. Přístupný z: <<http://www.uselectionatlas.org/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ David Kopel website. Přístupný z: <<http://www.davekopel.com>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ Declare Yourself. Přístupný z: <<http://www.declareyourself.com/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ Central Intelligence Agency. Přístupný z: <<http://www.cia.gov/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ CNN. Přístupné z: <<http://edition.cnn.com/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ Evergreen Freedom Foundation. Přístupný z: <<http://www.effwa.org/main/page.php>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ Fair Vote. Přístupný z: <<http://www.fairvote.org/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ Federal Election Commission. Přístupný z: <<http://www.fec.org/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ History.org. Přístupné z: <<http://www.history.org/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ Katy Atkinson & Associates. Přístupný z: <<http://www.katyatkinsonassociates.com/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ Massachusetts Institute of Technology. Přístupný z: <<http://mitworld.mit.edu/>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ NAACP. Přístupný z: <<http://www.naACP.org/home/index.htm>> [cit. 2010-05-08]
- ☞ National Conference of State Legislatures. Přístupný z: <<http://www.ncsl.org/>> [cit. 2010-05-08]

¹⁵⁹ Následující seznam obsahuje internetové stránky, jež jsem v textu citovala či uváděla informace z nich převzané. Vzhledem k tomu, že jsem mnohé stránky citovala několikrát (např. Leipův volební atlas), a tudíž jsem v práci uváděla veliký počet různých odkazů na stejnou stránku, uvádím zde jen obecné odkazy. Přesné odkazy na konkrétní stránky jsou uvedeny v poznámkách pod čarou ve statí textu.

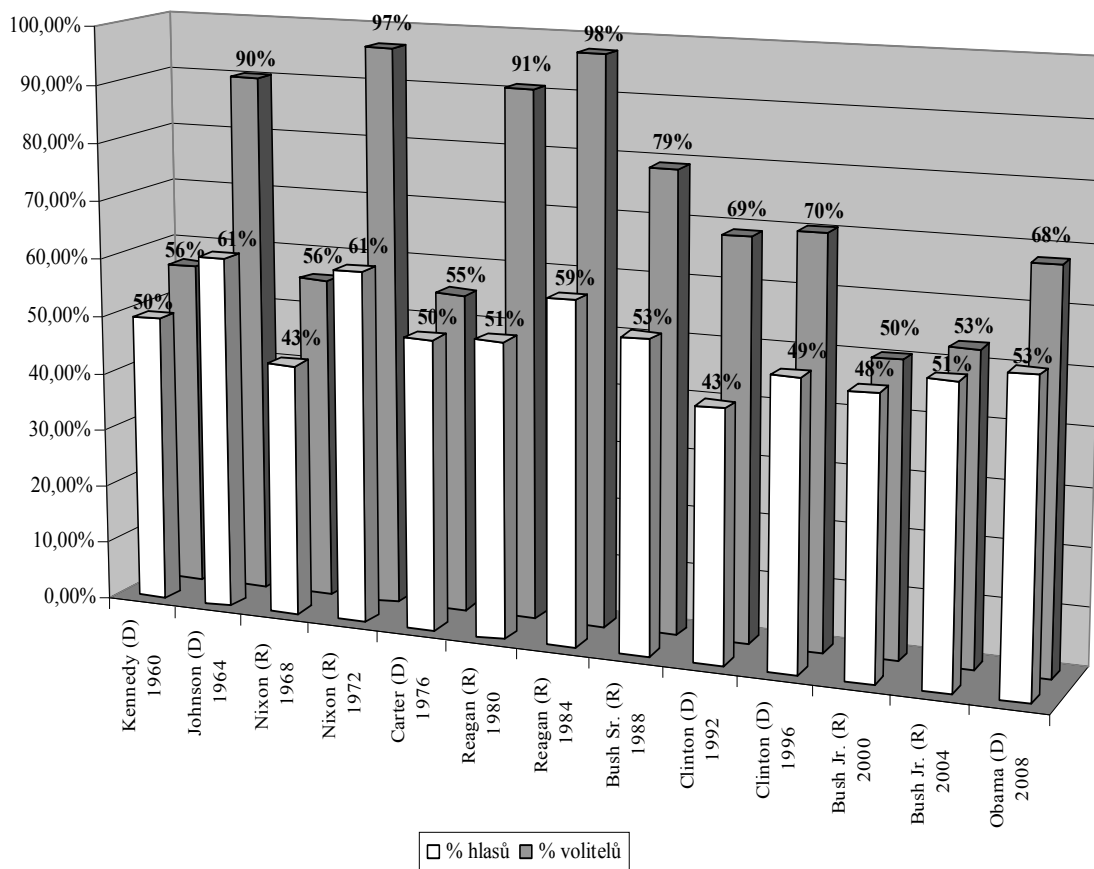
- ⌘ National Governors Association. Přístupný z: <<http://www.nga.org/portal/site/nga/menuitem.b14a675ba7f89cf9e8ebb856a11010a0>> [cit. 2010-05-08]
- ⌘ The National Archives. Přístupný z: <<http://www.archives.gov/>> [cit. 2010-05-08]
- ⌘ The National Journal. Přístupný z: <<http://www.nationaljournal.com/njonline/>> [cit. 2010-05-08]
- ⌘ National Popular Vote. Přístupný z: <<http://www.nationalpopularvote.com/>> [cit. 2010-05-08]
- ⌘ The Pew Forum – On Religion and Public Life. Přístupný z: <<http://www.pewforum.org/>> [cit. 2010-05-08]
- ⌘ Real Clear Politics. Přístupný z: <<http://www.realclearpolitics.com/>> [cit. 2010-05-08]
- ⌘ U.S. Census Bureau. Přístupný z: <<http://www.census.gov/>> [cit. 2010-05-08]
- ⌘ U.S. Senate. Přístupný z: <<http://www.senate.gov/>> [cit. 2010-05-08]
- ⌘ United States Election Project – George Mason University. Přístupný z: <<http://elections.gmu.edu/>> [cit. 2010-05-08]

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: Zveličení vítězství kandidáta ve Sboru volitelů (graf)**
- Příloha č. 2: Počet obyvatel na volitele v jednotlivých státech a odevzdané hlasy v nadreprezentovaných státech ve volbách 2000 (tabulka)**
- Příloha č. 3: Požadovaný zisk celkového počtu odevzdaných hlasů pro Demokratickou stranu, aby měla 5%, 50% a 95% pravděpodobnost zisku většiny volitelů v období od konce 40.let po současnost**
- Příloha č. 4: Simulace volebních bojišť pro volby 2008 mezi Barackem Obamou a Johnem McCainem a Hillary Clintonovou a Johnem McCainem (obrázek)**
- Příloha č. 5: Možnost zvolení regionálního kandidáta (tabulka)**
- Příloha č. 6: Soutěživé státy ve volbách 1972 až 2008 (tabulka)**
- Příloha č. 7: Aplikace volebních systémů na vybrané volby v letech 1960 až 2000 (tabulka)**
- Příloha č. 8: Stranické složení Kongresu v konání případných 2.kol volby (tabulka)**

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Zveličení vítězství kandidáta ve Sboru volitelů

Zdroj: Graf jsem sestavila sama a použila jsem zdroj: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-04-18]. Na stránkách je nutné vybrat z menu příslušné volby. Výsledky jsem zaokrouhlila na celá čísla.

Příloha č. 2: Počet obyvatel na volitele a odevzdané hlasy v nadreprezentovaných státech ve volbách 2000

Stát	Populace a)	Volitelé b)	Populace na volitele c)	Odevzdané hlasy v roce 2000 d)
CA	33 871 648	55	615 848	10 965 856
TX	20 851 820	34	613 289	6 407 637
NY	18 976 457	31	612 144	6 822 668
FL	15 982 378	27	591 940	5 963 110
IL	12 419 293	21	591 395	4 742 123
PA	12 281 054	21	584 812	4 913 119
OH	11 353 140	20	567 657	4 705 457
MI	9 938 444	17	584 614	4 232 711
NJ	8 414 350	15	560 957	3 187 226
GA	8 186 453	15	545 764	2 596 804
NC	8 049 313	15	536 621	2 911 262
VA	7 078 515	13	544 501	2 739 447
MA	6 349 097	12	529 091	2 702 984
IN	6 080 485	11	552 771	2 199 302
WA	5 894 121	11	535 829	2 488 745
TN	5 689 283	11	517 208	/
MO	5 595 211	11	508 656	/
WI	5 363 675	10	536 368	2 598 607
MD	5 296 486	10	529 649	2 025 480
AZ	5 130 632	10	513 063	/
MN	4 919 479	10	491 948	/
LA	4 468 976	9	496 553	/
AL	4 447 100	9	494 122	/
CO	4 301 261	9	477 918	/
KY	4 041 769	8	505 221	/
SC	4 012 012	8	501 502	/
OK	3 450 654	7	492 951	/
OR	3 421 399	7	488 771	/
CT	3 405 565	7	486 509	/
IA	2 926 324	7	418 046	/
MS	2 844 658	6	474 110	/
KS	2 688 418	6	448 070	/
AR	2 673 400	6	445 567	/
UT	2 223 169	5	444 634	/
NV	1 998 527	5	399 705	/
NM	1 819 046	5	363 809	/
WV	1 808 344	5	361 669	/
NE	1 711 263	5	342 253	/
ID	1 293 953	4	323 488	/
ME	1 274 923	4	318 731	/
NH	1 235 786	4	308 947	/
HI	1 211 537	4	302 884	/
RI	1 048 319	4	262 080	/
MT	902 195	3	300 732	/
DE	783 200	3	261 067	/
SD	754 844	3	251 615	/
ND	642 200	3	214 067	/
AK	626 932	3	208 977	/
VT	608 827	3	202 942	/
DC	572 059	3	190 686	/
WY	493 782	3	164 594	/
USA	281 421 906	538	523 089	celkem odevzdáno 105 417 475 hlasů

Tabulku jsem zpracovala sama a použila jsem následující zdroje:

a) Údaje v tomto sloupci jsou počty obyvatel v jednotlivých státech podle posledního sčítání lidu z roku 2000 (údaje pro sčítání lidu 2010 by měly vyjít až v prosinci 2010). Tyto údaje jsou dostupné na: http://factfinder.census.gov/servlet/GCTTable?_bm=n&_lang=en&_mt_name=DEC_2000_SF1_U_GCTPH1

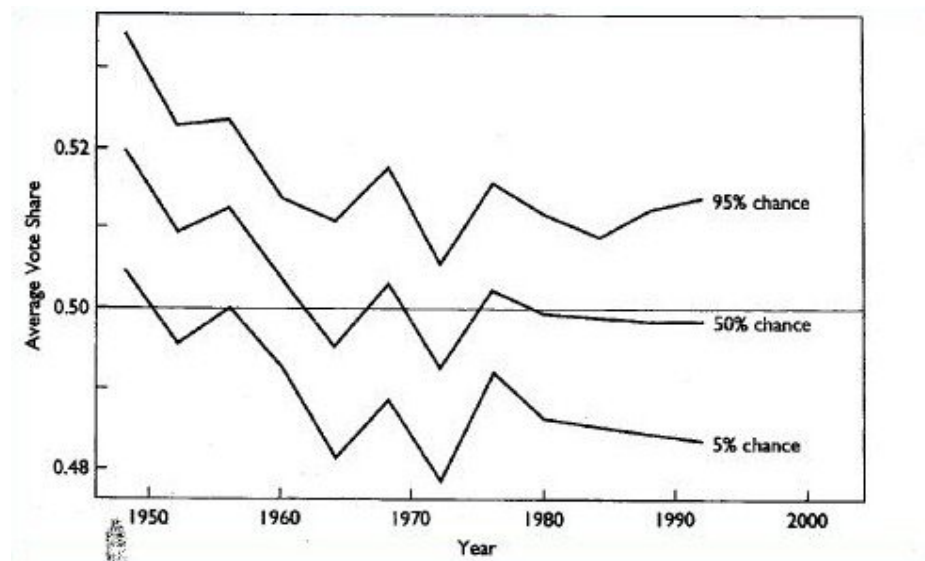
[R_US9S&format=US-9S& box_head_nbr=GCT-PH1-R&ds name=DEC 2000_SF1_U&geo_id=01000US](http://www.federalregister.gov/electoral-college/2004/allocation.html)
[cit. 2010-04-11]

b) Údaje uvedené v tomto sloupci pochází z internetové stránky: <http://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/2004/allocation.html> [cit. 2010-04-11]

c) Údaje pro každý stát v tomto sloupci jsou podílem populace a počtu volitelů za stát ve sloupcích 2. a 3.

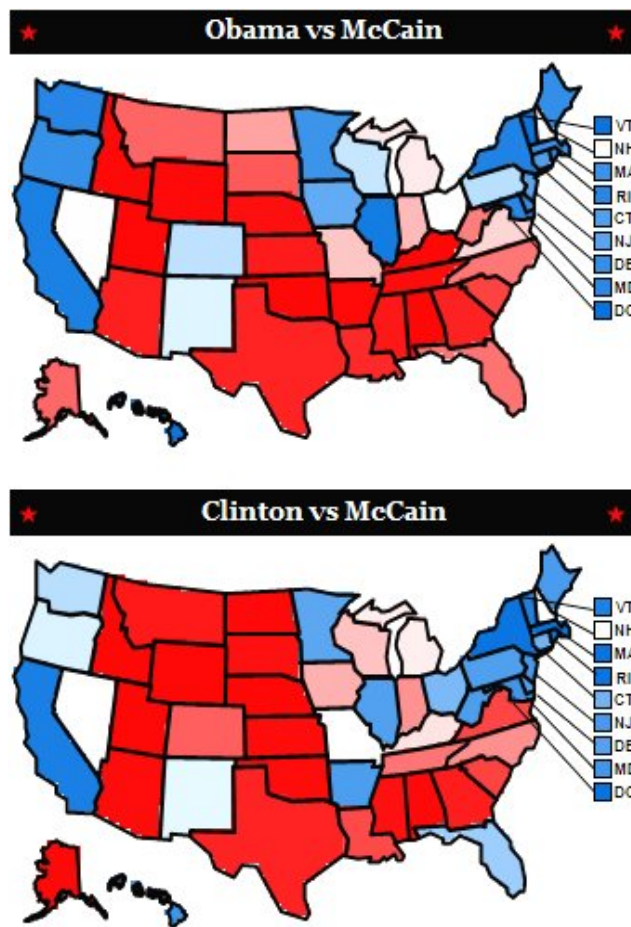
d) Údaje uvedené v tomto sloupci pochází z Leipova volebního atlasu na internetových stránkách: <http://uselectionatlas.org/RESULTS/data.php?year=2000&datatype=national&def=1&f=1&off=0&elect=0> [cit. 2010-04-11]. Údaje v tomto sloupci byly použity pro výpočet údajů v Příloze č. 4 a při výpočtech jsem se zaměřovala pouze na nadreprezentované státy.

Příloha č. 3: Požadovaný zisk celkového počtu odevzdaných hlasů pro Demokratickou stranu, aby měla 5%, 50% a 95% pravděpodobnost zisku většiny volitelů v období od konce 40.let po současnost

Zdroj: GELMAN, Andrew; KATZ, Jonathan N.; KING, Gary (2004). *Empirically evaluating the Electoral College*. Chapter 5, s. 81. In CRIEGLER, Ann N.; JUST, Marion R.; McCAFFERY, Edward J. (ed.). *Rethinking the Vote: The Politics and Prospects of American Electoral Reform*. New York: Oxford University Press.

Příloha č. 4: Simulace volebních bojišť pro volby 2008 mezi Barackem Obamou a Johnem McCainem a Hillary Clintonovou a Johnem McCainem

Zdroj: <<http://www.fivethirtyeight.com/2008/06/clinton-mccain-archive.html>> [cit. 2010-04-18]. Tuto mapu vypracoval statistik a politický analytik Nate Silver. Mapa byla sestavena na základech průzkumů veřejného mínění v jednotlivých státech k červenci 2008. Čím sytější je zbarvení jednotlivých států, tím více je stát demokratický či republikánský. Modrá barva náleží Demokratické straně, červená barva naopak Republikánské straně.

Příloha č. 5: Možnost zvolení regionálního kandidáta

Počet obyvatel nadreprezentovaných států:	196 386 729 (70% všech obyvatel USA)
Celkem odevzdaných hlasů ve volbách 2000:	105 417 475
Počet odevzdaných hlasů v nadreprezentovaných státech (volby 2000):	72 202 538 (68,4% z celkového počtu hlasů)
Pro zvolení za přímé volby potřeba (40%):	42 166 960 hlasů (průměrně 58,4% zisku hlasů v nadreprezentovaných státech)
Počet obyvatel 10 největších metropolí:	69 477 615 (35% obyvatel žijících v 17 nadreprezentovaných státech)

* Volby 2000 a údaje o sčítání lidu z roku 2000 byly vybrány z toho důvodu, aby byla co nejpřesněji reflektována možná změna rovnováhy moci mezi malými a velkými státy.

Zdroj: Při zpracování této tabulky jsem použila zdroje z Přílohy č. 2, u níž uvádím zdroje, z nichž jsem vycházela. Údaje v posledním řádku tabulky pochází ze zdroje: http://en.wikipedia.org/wiki/Table_of_United_States_Metropolitan_Statistical_Areas#cite_note-PopEstCBSA-2 [cit. 2010-04-18]

Příloha č. 6: Soutěživé státy ve volbách 1972 až 2008

stát /volby	1972	1976	1980	1984	1988	1992	1996	2000	2004	2008
AK	✓									
AL				✓						
AR				✓				✓	✓	
AZ							✓	✓	✓	
CA		✓		✓	✓					
CO	✓				✓	✓			✓	✓
CT	✓		✓	✓	✓	✓				
DE	✓			✓	✓	✓		✓		
FL							✓	✓	✓	✓
GA				✓		✓				
HI	✓	✓				✓			✓	
IA		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
ID										
IL	✓		✓							
IN	✓									✓
KS					✓					
KY	✓			✓	✓	✓				
LA			✓	✓	✓	✓	✓	✓		
MA										
MD	✓									
ME	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓		
MI			✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓
MN								✓	✓	✓
MO	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
MS		✓								
MT	✓			✓	✓	✓				✓
NC										✓
ND	✓				✓					
NE										
NH	✓					✓	✓	✓	✓	✓
NJ	✓			✓	✓	✓			✓	
NM	✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
NV	✓					✓	✓	✓	✓	✓
NY										
OH	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
OK		✓								
OR		✓	✓			✓	✓	✓	✓	
PA	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
RI										
SC										
SD		✓			✓					
TN				✓		✓	✓	✓		
TX		✓	✓		✓					
UT										
VA		✓	✓							✓
VT	✓		✓	✓	✓					
WA	✓		✓				✓	✓		
WI		✓	✓			✓	✓	✓	✓	✓
WV	✓							✓		
WY										

Zdroj: Tabulku jsem převzala ze studie Gerber et al. 2009: 26. Zaškrtnutá políčka označují volby, v nichž byl stát soutěživý. Pozornost kampaní se však nezaměřuje proporčně na všechny z nich. Jak uvádí Hill et al., kampaně si vždy vytváří určitou typologii států (např. „base“, „marginal“, „battleground“ atd.) podle míry pravděpodobnosti výhry ve státě. Klasifikace států je během kampaní průběžně aktualizována a v návaznosti na to i měněna volební strategie. [Hill et al. 2005: 705-708]

Příloha č. 7: Aplikace alternativních volebních systémů na vybrané volby v letech 1960 až 2000

volby	Kandidát	Současný systém a)	celkové % hlasů b)	Systém distriktů c)	Systém proporční d)
2000	Bush Jr.	271	47,87%	288	259,185
	Gore	266	48,38%	250	258,227
	Ostatní	0	3,74%	0	20,542
1996	Clinton	379	49,23%	345	268,358
	Dole	159	40,72%	193	223,42
	Ostatní	0	10,05%	0	46,221
1992	Clinton	370	43,01%	324	236
	Bush Sr.	168	37,45%	214	197
	Perot	0	18,91%	0	105
1988	Bush Sr.	426	53,37%	377	288,1
	Dukakis	111	45,65%	159	245,1
1976	Carter	297	50,08%	259 e)	269,5
	Ford	240	48,02%	257	258
1972	Nixon	520	60,67%	474	330,554
	McGovern	17	37,52%	64	197,473
1968	Nixon	301	43,42%	289	231,534
	Humphrey	191	42,72%	192	225,362
	Wallace	46	13,53%	57	79,465
1964	Johnson	486	61,05%	466	320,042
	Goldwater	52	38,47%	72	213,593
1960	Kennedy	303	49,72%	245	262,621
	Nixon	219	49,55%	278	263,632
	Byrd	15	0,42%	14	8,627

* Pro zjištění výsledků voleb pod alternativními volebními systémy jsem kontaktovala the Library of Congress, nicméně ucelený dokument, který by tyto údaje obsahoval, zřejmě neexistuje. Memoranda, jenž byla pro členy Kongresu na toto téma zpracována, bohužel nejsou přístupná veřejnosti, ale byly mi zaslány některé speciální studie od autorů Neale a Whitaker, jež byly na toto téma zpracované a z nichž některé výsledky pod alternativními volebními systémy zmiňují. Tabulka, již jsem sestavila, je tedy **kompilátem následujících zdrojů**:

- a) Všechny údaje uvedené v tomto sloupci udávají počet volitelských hlasů a pochází z internetové stránky: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-04-11] Ve volbách 2000 a 1972 byl brán v potaz i hlas „malověrných“ demokratických volitelů. Gore měl původně získat 267 volitelů a McGovern 18 volitelů.
- b) Všechny údaje v tomto sloupci pochází z internetové stránky: <<http://uselectionatlas.org/RESULTS/>> [cit. 2010-04-11] Pro přesné poskytnutí údajů na zmíněném odkazu je nutné vybrat příslušné volby.
- c) Údaje v tomto sloupci jsou počtem volitelů pro jednotlivé kandidáty. Údaje pro volby 2000 pochází ze zdroje Whitaker et al. 2004: 21. Údaje pro volby 1996 jsou ze zdroje dostupného na stránkách: <<http://ncseonline.org/nle/crsreports/government/gov-39.cfm>> [cit. 2010-04-11] Zdroj k volbám 1992 pochází z Hoffman 1996: 1041. Údaje pro volby 1988 a 1976 jsou ze zdroje Polsby et al. 1991: 316. Údaje pro zbývající volby pochází ze zdroje Longley et al. 1975: 53.
- d) Ve všech případech se jedná o systém striktně proporční a čísla jsou počtem volitelských hlasů pro jednotlivé kandidáty. Ve volbách 1992 se jedná o výsledek za použití proporčního systému se zaokrouhlením na jedno celé číslo (výsledek za použití striktně proporčního systému jsem bohužel nenašla). Tento údaj pochází ze zdroje Hoffman 1996: 1041. U voleb 1976 a 1988 se jedná o proporční systém se zaokrouhlením na jedno desetinné místo (výsledek za použití striktně proporčního systému jsem nenašla). Zdrojem k proporčnímu výsledku těchto voleb je Polsby et al. 1991: 316. Údaje pro volby 2000 pochází ze zdroje Whitaker et al. 2004: 23. Údaje pro volby roku 1996 jsou dostupné na internetových stránkách: <<http://ncseonline.org/nle/crsreports/government/gov-39.cfm>> [cit. 2010-04-11] Údaje pro zbývající volby v tomto sloupci pochází ze zdroje Longley et al. 1975: 53.
- e) Několik států nezpracovalo dostatečně přesné výsledky, aby mohly být zpracovány údaje pro systém distriktů ve volbách 1976. Není tak jasné, kdo by zvítězil v celkových 27 distriktech

Pozn. autorky: Je nutné uvést, že když by ve zmíněných volbách byla bývala používána jedna z 3 reformních alternativ, výsledek voleb by se samozřejmě nemusel shodovat s údaji v tabulce. Volební systém

má vliv na volební strategii a volební chování voličů, což může dále ovlivnit výsledky voleb. Studované volební systémy však nebyly aplikovány na výsledky voleb uskutečněných pod současným volebním systémem z toho důvodu, abych dokázala, jak by volby pod alternativními volebními systémy bývaly dopadly, ale proto, abych na jejich příkladech ukázala určité aspekty studovaných volebních reforem (např. abych ukázala, že proporční alokace volitelů by odstraněním „znásobujícího“ efektu většinové alokce pravděpodobně vedla k častému konání 2.kol volby prostřednictvím Kongresu apod.)

Příloha č. 8: Stranické složení Kongresu v konání případných 2.kol volby

Rok volby Kongresem	Demokraté	Republikáni	Nezávislí
1961	327	210	0
1969	300	235	0
1993	315	219	1
1997	251	283	1
2001	262	271	2

Zdroj: Tabulku jsem zpracovala sama a vycházela jsem z těchto zdrojů: <http://www.senate.gov/pagelayout/history/one_item_and_teasers/partydiv.htm> [cit. 2010-04-18] a <http://clerk.house.gov/art_history/house_history/index.html> [cit. 2010-04-18]. Na druhém odkazu je třeba vyhledat v menu příslušné legislativní období Sněmovny reprezentantů.

PROJEKT

1. Vymezení tématu:

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma: „*Sbor volitelů USA: historický vývoj a současná aplikace se zaměřením na jeho reformní alternativy na příkladech konkrétních případových studií*“. Tématem mé práce je analýza historického vývoje a principů fungování Sboru volitelů v současném federálním systému USA. Zvláště se potom zaměřím na to, jaký má tato instituce dopad na výsledek voleb, jaká jsou pozitiva, ale i negativa její existence a zejména na to, jak by mohla být zreformována či zda by měla být úplně zrušena a nahrazena přímou volbou prezidenta. Jelikož bylo v historii navrženo velké množství reforem Sboru volitelů, vybrala jsem si pouze několik jejich specifických příkladů, které se budu snažit navzájem porovnat a určit, jaká jsou jejich pozitiva a negativa a zejména potom to, která z popsanych reforem má největší potenciál reflektovat vůli voličů.

Toto téma jsem si vybrala z důvodu dlouhodobého zájmu o tematiku Spojených států amerických a zejména také proto, že diskuse o reformě Sboru volitelů je v současné době velmi aktuální. Vzhledem k tomu, že systém volby prezidenta prostřednictvím Sboru volitelů způsobil od doby svého vzniku v podobě, jaké ji známe dnes (tedy od roku 1804), několik kontroverzních výsledků, je častým terčem kritiky a volá se po jeho reformě či úplném nahrazení přímými volbami. Např. v roce 2006 byla představena reforma „*National Popular Vote Interstate Compact*“, jež by v přijetí takovým počtem států, které mají ve Sboru volitelů dohromady 270 volitelů, zavedla přímou volbu prezidenta. V současnosti, tedy k datu 17.5. 2009, byla tato mezistátní dohoda přijata již 5 státy, které mají dohromady celkem 61 volitelů.

Také si myslím, že je instituce Sboru volitelů v českém politologickém prostředí poněkud opomíjena. Většinou se české politologické analýzy a publikace zaměřují pouze na obecný popis volby prezidenta USA, nikoliv však na komplexní analýzu toho, jak Sbor volitelů tyto volby ovlivňuje a už vůbec ne na to, jaké by byly možné reformy tohoto systému. Proto je dalším důvodem pro vybrání tohoto tématu i to, že bych chtěla tento „nedostatek“ napravit a přinést tak do českého politologického prostředí nové poznatky.

2. Metodologie a cíl práce:

Cílem práce je objektivně zhodnotit existenci Sboru volitelů a jeho opodstatnění v současném federálním politickém systému Spojených států ve smyslu argumentů pro i proti němu, stejně jako zhodnocení nejčastěji zmiňovaných reforem daného systému. Kdo ze současného systému nejvíce těží, kdo je v něm naopak znevýhodňován, jak by se situace změnila v případě přijetí navrhovaných reforem a především jaký je potenciál těchto reforem reflektovat vůli voličů, jsou základní výzkumné otázky tohoto projektu.

Na danou otázku se tedy budu snažit odpovědět prostřednictvím komparace jednotlivých reforem, které budu studovat ve formě případových studií. Jelikož reformy Sboru volitelů bylo předloženo velké množství (byť si je většina z nich velmi podobná či jsou víceméně identické), v jejich výběru jsem zohlednila zejména jejich vzájemnou odlišnost (např. cílem jedné je zavést systém distriktů, druhé zase systém proporční apod.), stádium schválení, do kterého se dostaly (snažila jsem si vybrat ty, které byly nejvíce signifikantní a dostaly se v procesu schválení co možná nejdále) a aktuálnost (podoby reforem se přirozeně odvíjely na základě federálního uspořádání, které během své existence prodělalo řadu změn).

Při hodnocení potenciálu té které reformy reflektovat vůli voličů budu aplikovat výsledky předešlých prezidentských voleb a budu porovnávat, jak by byl v případě jejich aplikace ovlivněn jejich výsledek. Závislou proměnnou tedy v tomto případě budou volební výsledky již uskutečněných voleb, nezávislou proměnnou potom zkoumané alternativy forem volby prezidenta. Kromě komparativní metody využiji i metodu deskripce, a to zejména při popisu historického vývoje a principů fungování Sboru volitelů.

V projektu budu pracovat s několika hypotézami. Vždy jsem byla toho názoru, že Sbor volitelů je nezbytnou součástí politického systému Spojených států a především jedním ze základních pilířů jejich federálního uspořádání. Odstraněním Sboru volitelů by došlo k výraznému znevýhodnění méně lidnatých států a narušení funkčnosti federace. Kandidáti by pak vedli kampaň v těch nejlidnatějších státech a méně lidnaté státy by se staly v prezidentské kampani víceméně irelevantními. Sbor volitelů pomáhá k udržení politické stability a systému dvou stran. Zavedení přímé volby prezidenta by pouze posílilo centralismus, umožnilo vítězství kandidáta s regionální podporou a v případě těsného výsledku by vneslo chaos do procesu přepočítávání hlasů. Otcové zakladatelé vytvořili Sbor volitelů na ideálech republikánského zřízení a obávali se

přímé demokracie jako možnosti tyranie většiny. Zavedením přímé volby prezidenta, po níž se volá vůbec nejčastěji, by však vedlo ke zničení těchto ideálů.

3. Předběžná osnova práce:

1. Úvod
2. Historický vývoj Sboru volitelů a základní principy jeho fungování
 - 2.1 Vize otců zakladatelů
 - 2.2 Postupná evoluce Sboru volitelů
 - 2.2.1 XII. Dodatek Ústavy
 - 2.2.2 XXIII. Dodatek Ústavy
 - 2.2.3 Současné principy fungování Sboru volitelů
 - 2.2.3.1 Nominace a volba volitelů
 - 2.2.3.2 Formální setkání Sboru volitelů
3. Postavení Sboru volitelů v současném federálním systému USA
 - 3.1 Argumenty pro Sbor volitelů
 - 3.1.1 Podpora principu federálního uspořádání
 - 3.1.2 Politická stabilita a udržení systému dvou stran
 - 3.1.3 Ochrana zájmů menšin
 - 3.2 Argumenty proti Sboru volitelů
 - 3.2.1 Zisk absolutní většiny volitelů, ale méně přímých hlasů voličů
 - 3.2.2 „Faithless Elector“ – volitel se neřídí výsledkem voleb ve státě
 - 3.2.3 Soustřeďuje pozornost kandidátů na okruh vybraných států
 - 3.2.4 Odrazuje voličskou účast
4. Diskuse o změně systému
 - 4.1 Historie předložených reforem
 - 4.2 Reformní alternativy ve formě ústavních dodatků
 - 4.2.1 Systém distriktů
 - 4.2.1.1 Case Study: *Mundt-Coudert Amendment (84th Congress)*
 - 4.2.2 Systém proporční
 - 4.2.2.1 Case Study: *Lodge-Gossett Amendment (81st Congress)*
 - 4.2.3 Přímá volba lidem
 - 4.2.3.1 Case Study: *Bayh-Celler Amendment (91st Congress)*
 - 4.3 Reformní alternativy ve formě dohod mezi členskými státy Unie

4.3.1 Case Study: „*Amendment 36*“

4.3.2 Case Study: „*National Popular Vote Interstate Compact*“

5. Závěr

6. Literatura

K osnově bych chtěla jenom dodat, že se jedná o předběžnou osnovu. Je možné, že v průběhu práce budu nucena některé kapitoly mírně poupravit v souladu s vývojem práce.

4. Seznam literatury a dalších zdrojů:

V práci využiji zejména primární prameny, hlavně Ústavu Spojených států a Listy federalistů, jejichž obsah a argumenty výrazně ovlivnily vznik amerického federalismu, a především pak přesné změny navrhovaných reforem. Při komparaci jednotlivých reforem zcela jistě využiji i údaje o výsledcích již uskutečněných voleb prezidenta. Průzkumy veřejného mínění využiji při zhodnocení pohledu amerických občanů na současný politický systém USA a zejména na instituci Sboru volitelů. Přehledové práce zaměřené na americký politický systém, ale především odborné články a knihy do renomovaných autorů pak využiji jako hlavní zdroje pro svou bakalářskou práci.

Níže je seznam literatury a internetových zdrojů, které ve své práci využiji. Jedná se o předběžný seznam, který v průběhu práce ještě rozšířím.

A) Obecně teoretická literatura:

- ☞ ACKERMAN, Bruce A. (2007). *The Failure of the Founding Fathers: Jefferson, Marshall, and the Rise of Presidential Democracy*. Belknap Press of Harvard University Press: Cambridge
- ☞ ADKINS, Randall E., KIRWAN, Kent A. (2002). *What Role Does the "Federalism Bonus" Play in Presidential Selection?* Oxford University Press, *Publius*, Vol. 32, No. 4, The State of American Federalism, 2001-2002 (Autumn, 2002), pp. 71-90.
- ☞ ADKINSON, Danny M., ELLIOTT, Christopher (1997). *The Electoral College: A Misunderstood Institution*. American Political Science Association, *PS: Political Science and Politics*, Vol. 30, No. 1 (Mar., 1997), pp. 77-80.

- ☞ ALLEN, Joseph Cady (1917). *Our Bungling Electoral System*. American Political Science Association, The American Political Science Review, Vol. 11, No. 4 (Nov., 1917), pp. 685-710.
- ☞ ARRINGTON, Theodore S., BRENNER, Saul (1984). *Should the Electoral College Be Replaced by the Direct Election of the President? A Debate*. American Political Science Association. PS, Vol. 17, No. 2 (Spring, 1984), pp. 237-250.
- ☞ BAILYN, Bernard (1993). *The Debate on the Constitution : Federalist and Antifederalist speeches, articles, and letters during the struggle over ratification. Part 1, Debates in the press and in private corespondence; Debates in the state ratifying conventions*. Literary Classics of the United States: New York.
- ☞ BAILYN, Bernard (1993). *The Debate on the Constitution : Federalist and Antifederalist speeches, articles, and letters during the struggle over ratification. Part 2, Debates in the press and in private corespondence; Debates in the state ratifying conventions*. Literary Classics of the United States: New York.
- ☞ BRINKLEY, Alan, POLSBY, Nelson W., SULLIVAN, Kathleen M. (1997). *The new Federalist papers : essays in defense of the Constitution*. Twentieth Century Fund: New York.
- ☞ COLANONI, Claudie S., LEVESQUE, Terrence J., ORDESHOOK, Peter C. (1975). *Campaign Resource Allocations Under the Electoral College*. The American Political Science Review, Vol. 69, No. 1 (Mar., 1975), pp. 141-154.
- ☞ DAHL, Robert (2003). *How Democratic Is the American Constitution?* Yale University Press: New Haven, USA.
- ☞ DEWEY, Donald O. (1962). *Madison's Views on Electoral Reform*. University of Utah on behalf of the Western Political Science Association, The Western Political Quarterly, Vol. 15, No. 1 (Mar., 1962), pp. 140-145.
- ☞ DIXON Jr., Robert G. (1950). *Electoral College Procedure*. University of Utah on behalf of the Western Political Science Association, The Western Political Quarterly, Vol. 3, No. 2 (Jun., 1950), pp. 214-224.
- ☞ DOOLITTLE, James Rood, HAWORTH, Paul Lelord (1904). *The Electoral System*. The Academy of Political Science, Political Science Quarterly, Vol. 19, No. 3 (Sep., 1904), pp. 369-375.
- ☞ DRY, Murray (1985). *The anti-federalist*. University of Chicago Press: Chicago.
- ☞ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra (2002). *Spojené státy americké: Společnost a politika*. Praha: Libri.

- ☞ DYE, Thomas R. (1994): *Politics in America*. A Paramount Communications Company Englewood Cliffs: New Jersey.
- ☞ GELMAN, Andrew, KING, Gary, BOSCARDIN, W. John (1998). *Estimating the Probability of Events That Have Never Occurred: When Is Your Vote Decisive?* American Statistical Association, Journal of the American Statistical Association, Vol. 93, No. 441 (Mar., 1998), pp. 1-9.
- ☞ GELMAN, Andrew, KATZ, Jonathan N., TUERLINCKX, Francis (2002). *The Mathematics and Statistics of Voting Power*. Institute of Mathematical Statistics, Statistical Science, Vol. 17, No. 4, Voting and Elections (Nov., 2002), pp. 420-435.
- ☞ GIBSON, James L., GREGORY, A. Caldeira, SPENCE, Lester Kenyatta (2003). *The Supreme Court and the US Presidential Election of 2000: Wounds, Self-Inflicted or Otherwise?* Cambridge University Press, British Journal of Political Science, Vol. 33, No. 4 (Oct., 2003), pp. 535-556.
- ☞ GOLDMAN, Ralph M. (1958). *Hubert Humphrey's S. J. 152: A New Proposal for Electoral College Reform*. Midwest Political Science Association, Midwest Journal of Political Science, Vol. 2, No. 1 (Feb., 1958), pp. 89-96.
- ☞ Harvard Law Review Association (2001). *Rethinking the Electoral College Debate: The Framers, Federalism, and One Person, One Vote*. The Harvard Law Review Association, Harvard Law Review, Vol. 114, No. 8 (Jun., 2001), pp. 2526-2549.
- ☞ HOFFMAN, Matthew M. (1996). *The Illegitimate President: Minority Vote Dilution and the Electoral College*. The Yale Law Journal Company, Inc., The Yale Law Journal, Vol. 105, No. 4 (Jan., 1996), pp. 935-1021.
- ☞ JANDA, Kenneth, BERRY, Jeffrey M., GOLDMAN, Jerry (2000). *The challenge of democracy : government in America : 1999-2000 update*. Houghton Mifflin: Boston
- ☞ KAMMEN, Michael (1986). *The origins of the American Constitution: a documentary history*. Penguin: New York.
- ☞ KALLENBACH, Joseph E. (1936). *Recent Proposals to Reform the Electoral College System*. American Political Science Association, The American Political Science Review, Vol. 30, No. 5 (Oct., 1936), pp. 924-929.
- ☞ KALLENBACH, Joseph E. (1960). *Our Electoral College Gerrymander*. Midwest Political Science Association. Midwest Journal of Political Science, Vol. 4, No. 2 (May, 1960), pp. 162-191.

- ☞ KEFAUVER, Estes (1962). *The Electoral College: Old Reforms Take on a New Look*. Duke University School of Law, Law and Contemporary Problems, Vol. 27, No. 2, The Electoral Process: Part 1 (Spring, 1962), pp. 188-212.
- ☞ KINCAID, John (2001). *The State of U.S. Federalism, 2000-2001: Continuity in Crisis*. Oxford University Press, Publius, Vol. 31, No. 3, The State of American Federalism, 2000-2001 (Summer, 2001), pp. 1-69.
- ☞ KOZA, John R., FADEM, Barry, GRUESKIN, Mark, MANDELL, Michael S., RICHIE, Robert, ZIMMERMAN, Joseph F. (2008). *Every Vote Equal. A State Based Plan for Electing the President by National Popular Vote. Second Edition*. National Popular Vote Inc. : Los Altos, California.
- ☞ POLSBY, Nelson W., WILDAVSKY, Aaron (1991): *Presidential Elections, Contemporary Strategy of American Electoral Politics, Eighth Edition*. The Free Press: New York.
- ☞ QUINN, Frederick (1993). *The Federalist papers reader*. Seven Locks Press: Washington.
- ☞ RABINOWITZ, George, MacDONALD, Stuart Elaine (1986). *The Power of the States in U.S. Presidential Elections*. American Political Science Association, The American Political Science Review, Vol. 80, No. 1 (Mar., 1986), pp. 65-87.
- ☞ RICHARDS, David A.J. (1989). *Foundations of American Constitutionalism*. Oxford University Press: New York.
- ☞ SPILERMAN, Seymour, DICKENS, David (1974). *Who Will Gain and Who Will Lose Influence Under Different Electoral Rules*. The University of Chicago Press, The American Journal of Sociology, Vol. 80, No. 2 (Sep., 1974), pp. 443-477.
- ☞ ST.JOHN, Jeffrey (1987). *Constitutional journal : a correspondent's report from the Convention of 1787*. Jameson Books: Ottawa.
- ☞ WHITAKER, L. Paige, NEALE, Thomas H. (2004). *The Electoral College: An Overview and Analysis of Reform Proposals*, CRS report for Congress, The Library of Congress.
- ☞ WILMERDING Jr., Lucius (1949). *Reform of the Electoral System*. The Academy of Political Science, Political Science Quarterly, Vol. 64, No. 1 (Mar., 1949), pp. 1-23.
- ☞ WILSON, James Q., DiIULIO Jr., John J. (2001). *American government : institutions and policies*. Houghton Mifflin: Boston.

B) Dokumenty (vše naposledy navštíveno 20.5. 2009):

- ☞ Ústava Spojených států amerických (*Constitution of the United States*)
(staženo z http://www.archives.gov/exhibits/charters/constitution_transcript.html
15.5.2009)
- ☞ XI.-XXVII. Dodatky k Ústavě Spojených států amerických (*XI.-XXVII. Amendments to the United States Constitution*)
(staženo z http://www.archives.gov/exhibits/charters/constitution_transcript.html
15.5.2009)
- ☞ Sbíрка zákonů Spojených států amerických (*3 U.S.C. §§ 1 - 21*)
(staženo z <http://www.archives.gov/federal-register/electoral-college/provisions.html#law> 20.5.2009)
- ☞ Text reformy „*National Popular Vote Interstate Compact*“ („*Agreement Among the States to Elect the President by Nationwide Popular Vote*“)
(staženo z <http://www.nationalpopularvote.com/pages/misc/888wordcompact.php>
20.5.2009)
- ☞ Text dodatku k ústavě státu Colorado o zavedení proporčního systému („*Amendment 36*“)
(staženo z <http://www.lawanddemocracy.org/pdffiles/COamend36.pdf> 20.5. 2009)

C) Internetové zdroje (vše naposledy navštíveno 20.5. 2009):

- ☞ <http://www.archives.gov/> (National Archives and Records Administration)
- ☞ <http://www.census.gov/> (U.S. Census Bureau)
- ☞ <http://www.commoncause.org> (oficiální stránky organizace podporující NPVIC)
- ☞ www.fairvote.com (informace o Sboru volitelů, návrhy reforem apod.)
- ☞ www.fivethirtyeight.com (politické a statistické analýzy, průzkumy veřejného mínění)
- ☞ www.gallup.com (Gallupův ústav – průzkumy veřejného mínění)
- ☞ <http://www.house.gov/> (United States House of Representatives)
- ☞ <http://www.loc.com> (Library of Congress)
- ☞ <http://nationalpopularvote.com/> (oficiální stránky reformy NPVIC)
- ☞ <http://www.senate.gov/> (United States Senate)
- ☞ <http://thomas.loc.gov/> (Library of Congress – archiv legislativních přeloh)
- ☞ <http://uselectionatlas.org/> (Dave Leip’s Atlas of U.S. presidential elections)
- ☞ <http://www.whitehouse.gov/> (White House)